

De Nederlandse conjunctuur

2006, aflevering 2

Verantwoording

Met de in 2000 opgestarte publicatie *De Nederlandse conjunctuur* wordt op basis van de vele CBS-conjunctuurgegevens een gedetailleerd, samenhangend overzicht gegeven van de recente ontwikkelingen in de Nederlandse economie. De samenhang wordt onder andere bereikt door het gebruik van de uitkomsten van de Kwartaalrekeningen, die een systematische beschrijving van de economie geven. Deze aflevering bevat de uitkomsten van de Kwartaalrekeningen 2005-IV.

Waar mogelijk zijn de gegevens over het vierde kwartaal van 2005 aangevuld met indicatoren voor het eerste kwartaal van 2006. Daarbij gaat het onder meer om de Consumptie-index, het Consumenten Conjunctuur Onderzoek, de Conjunctuurtesten van de industrie en de zakelijke dienstverlening en de Productie-index van de industrie.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair bedrijf

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair bedrijf

Omslagontwerp

WAT ontwerpers, Utrecht

Inlichtingen

Tel.: 0900 0227 (€ 0,50 per minuut)
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Voorburg/Heerlen, 2006.
Bronvermelding is verplicht.
Vereenvoudiging voor eigen gebruik of
intern gebruik is toegestaan.

Prijzen zijn incl. administratie- en
verzendkosten.

Abonnementsprijs: € 48,40
Prijs per los nummer: € 13,30
Kengetal: P-104
ISSN 1566-3191
Productnummer: 0531906020

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

Verantwoording	2
Verklaring der tekens	4
Summary	7
1. Macro-economisch beeld	9
2. Bestedingen	13
2.1 Bescheiden groei consumptie huishoudens	13
2.2 Geringe groei overheidsconsumptie	14
2.3 Groei investeringen in vaste activa houdt aan	14
2.4 In- en uitvoer: lager groeitempo in 2005	15
3. Productie	16
3.1 Goederenproducenten: geen industriële groei	16
3.2 Commerciële dienstverlening: breed maar voorzichtig herstel in 2005	18
3.3 Niet-commerciële dienstverlening	19
4. Prijzen	21
4.1 Inflatie daalt flink begin 2006	21
4.2 Aanhoudend forse prijsstijgingen in de industrie	21
4.3 Lichte toename cao-loonstijging	22
5. Inkomen en arbeid	23
6. Internationaal	26
Artikelen	29
Conjunctuurbeeld 2005: verbreding economische groei	29
Opbrengst belastingen fors gestegen in 2005	33
Tabellen	38
Tables	38
Begrippenlijst	60
Main concepts	60
Verwante publicaties	62

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2003–2004	= 2003 tot en met 2004
2003/2004	= het gemiddelde over de jaren 2003 tot en met 2004
●	= niet aangepast aan jaarcijfers NR
□	= in overeenstemming met voorlopige jaarcijfers NR
■	= in overeenstemming met nader voorlopige jaarcijfers NR

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Explanation of symbols

.	= data not available
*	= provisional figure
x	= publication prohibited
–	= nil
–	= (between two figures) inclusive
0 (0,0)	= the figure is less than half of the chosen unit
a blanc	= category not applicable
2003–2004	= 2003 to 2004 inclusive
2003/2004	= the average of the years 2003 to 2004 inclusive
●	= not adjusted to annual figures NA
□	= adjusted to first preliminary annual NA figures
■	= adjusted to second preliminary annual NA figures

In case of rounding the total may not completely match the sum of the added numbers.

Afsluitdatum gegevensverwerking voor tabellen en persbericht: 29 maart 2006.

De tekst van deze publicatie is tot 19 april 2006 bijgewerkt.

Zie voor overzicht van alle publicaties www.cbs.nl

Closing data of data processing for tables and press release: March 29th 2006.

The text in this publication has been updated until April 19th 2006.

See www.cbs.nl for a complete listing of all publications

Short term indicators

	Unit	2004		2005				2006
		III	IV	I	II	III	IV	I
Economic growth								
Netherlands	% volume growth	2.0	2.3	-0.3	1.6	1.6	1.6	.
Germany	% volume growth	1.2	1.3	-0.5	1.7	1.4	1.0	.
EU-25	% volume growth	2.2	2.3	0.9	2.0	1.8	1.8	.
US ¹⁾	% volume growth	3.8	3.8	3.6	3.6	3.6	3.2	.
Japan	% volume growth	2.4	0.4	1.4	2.6	2.8	4.0	.
Expenditure and foreign trade								
Imports of goods and services	% volume growth	8.8	12.0	5.2	6.5	6.5	2.5	.
Exports of goods and services	% volume growth	10.1	12.4	6.8	7.5	6.0	3.6	.
Consumption	% volume growth	0.0	0.1	-0.9	-0.2	1.0	1.5	.
Government	% volume growth	-0.9	0.3	-0.8	-0.8	1.4	2.1	.
Households	% volume growth	0.4	0.0	-0.9	0.2	0.9	1.1	.
Gross fixed capital formation	% volume growth	1.9	2.8	-2.6	3.9	6.8	1.4	.
Businesses	% volume growth	4.5	4.2	-2.2	4.9	8.2	2.0	.
Government	% volume growth	-9.1	-3.4	-4.6	-1.4	0.1	-2.0	.
Surplus of the nation on current transactions	in % GDP	4.9	6.1	6.8	7.8	4.9	10.7	.
Production (value added)								
Producers of goods	% volume growth	2.7	2.3	-2.7	1.6	-0.7	-1.0	.
Producers of commercial services	% volume growth	3.1	2.8	1.6	2.4	2.9	3.0	.
Producers of non-commercial services	% volume growth	0.1	0.7	-0.6	-0.3	0.7	1.5	.
Prices, wages and interest rates								
Consumer price index	% change	1.1	1.3	1.7	1.5	1.7	1.8	-
Producers' prices manufacturing industry: output	% change	6.6	7.3	6.6	6.0	6.3	5.9	.
Producers' prices manufacturing industry: input	% change	11.3	10.6	9.5	9.3	11.0	10.9	.
Crude oil, North Sea Brent	\$ per barrel	41.01	44.56	47.86	52.49	61.66	57.29	62.33
US dollar	euro	0.82	0.77	0.76	0.79	0.82	0.84	0.83
Monthly contract wages	% change	0.9	0.7	0.6	0.5	0.9	1.1	1.8
Call money	%	2.1	2.1	2.1	2.1	2.1	2.1	2.4
Assets and financing								
AEX All-share index ²⁾	% change	-2.8	6.7	7.2	7.1	6.8	6.3	9.5
Savings	% change	8.6	8.3	8.1	6.8	6.5	5.0	.
Consumer credit	% change	0.6	0.4	-2.9	1.1	-4.6	-12.8	.
Labour market								
Paid employment in full-time equivalents	% change	-1.7	-1.5	-1.3	-0.8	-0.4	-0.2	.
Hours worked by temporary workers	% change	3.3	10.3	9.7	13.2	12.4	12.9	.
Registered unemployment	%	6.5	6.2	6.5	7.0	6.7	6.2	.
Vacancies	x 1,000	109	120	154	154	153	157	.
Sentiment								
Producers' confidence manufacturing industry	level (%)	0.7	0.2	0.2	-0.3	-0.9	3.3	4.5
Consumer confidence	level (%)	-20.0	-29.0	-22.0	-21.0	-25.0	-21.0	-11.0
Calendar and season								
Shopping days		79	78	75	76	79	78	77
Working days		66	66	63	63	66	64	65

¹⁾ Changes derived from seasonally adjusted series.

²⁾ Change on previous period.

Summary

The Dutch economy grew by 1.1 percent in 2005. The economic recovery is still based to an important extent on exports, but fixed capital formation also contributed. In the second half of the year consumption by households also picked up significantly. The continuing economic recovery is also increasingly noticeable on the labour market. In the last quarter of 2005, economic growth came to 1.6 percent compared with the same quarter in the previous year.

Modest economic growth

The economic growth rate of 1.1 percent is one third lower than the 1.7 percent growth in 2004. Incidental factors contributed to this slowdown. After correction for these effects, the increase in GDP was about the same in 2004 and 2005.

Exports still largest contributor

The real growth in exports of goods and services was 5.9 percent in 2005. In 2004, too, exports were the mainstay of Dutch economic growth, with an increase of 8.5 percent. Re-exports play an important part in this respect. They grew by 12.1 percent in 2005, while exports of products manufactured in the Netherlands rose by 2.3 percent. The high growth in re-exports is connected with an increase in global trade. The Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis expects the relevant world trade to grow by 6.5 percent in 2006.

After exports, fixed capital formation was the main component of economic growth, with an increase of 2.2 percent. This continued the slight recovery in investment activity. More was invested in dwellings and car leases. Investment in computers rose very substantially, by more than 20 percent. Investment spending was slightly less for machines, company buildings and goods vehicles in 2005, however. Private sector fixed capital formation grew by 3.1 percent in 2005.

The recovery in consumption by households also picked up in the second half of 2005. There was a clear rise in consumer spending for the first time since the first quarter of 2002. In the fourth quarter of 2005, consumption of durable goods was as much as 4.9 percent higher than

twelve months previously. Consumers spent more on consumer electronics, furniture and clothes in particular. Consumption by the government rose slightly in 2005. Here, too, the growth was concentrated in the second half of the year, partly because of extra spending on preparations for a number of policy measures to be implemented in 2006. Consumer spending showed a real growth of 0.4 percent in 2005.

On the production side of the economy, commercial services and construction led the way in 2005. Wholesale and the temp agency branch pushed up production in commercial services by 2.5 percent, and production in banking, insurance and business services also rose. Manufacturing output fell slightly in 2005 (-0.5 percent). Production in the electrical engineering and transport equipment branches in particular was poor. Compared with previous periods of economic recovery after a recession, manufacturing production is noticeably lagging.

More and more signs of labour market improvement

Improvements on the labour market are reflected in the decrease in unemployment. In the first three quarters of 2005, unemployment fluctuated around the 490 thousand mark. It began to fall subsequently, and in the fourth quarter it came to 467 thousand. This means that 6.0 percent of the labour force were unemployed in the fourth quarter of 2005. One year previously this was still 6.4 percent. Just as in 2004, unemployment came to 6.5 percent of the labour force on average in 2005. This has put an end to the increase in the annual average which started after 2001. In 2001 an average 252 thousand people were unemployed, the equivalent of 3.5 percent of the labour force.

The recovery of employment continued into the last quarter of last year. For the first time since the beginning of 2003, there were more jobs than twelve months previously. Compared with the same quarter in 2004, there were 9 thousand more jobs in the fourth quarter of 2005. More jobs were available in business services and care sectors in particular: 49 thousand and 25 thousand jobs respectively in the last quarter. In business services the increase was mainly in temp agency jobs.

Staat 1
Conjunctuurindicatoren

	Eenheid	2004		2005				2006
		III	IV	I	II	III	IV	I
Economische groei								
Nederland	% volumegroei	2,0	2,3	-0,3	1,6	1,6	1,6	.
Duitsland	% volumegroei	1,2	1,3	-0,5	1,7	1,4	1,0	.
EU-25	% volumegroei	2,2	2,3	0,9	2,0	1,8	1,8	.
VS ¹⁾	% volumegroei	3,8	3,8	3,6	3,6	3,6	3,2	.
Japan	% volumegroei	2,4	0,4	1,4	2,6	2,8	4,0	.
Bestedingen en buitenlandse handel								
Invoer goederen en diensten	% volumegroei	8,8	12,0	5,2	6,5	6,5	2,5	.
Uitvoer goederen en diensten	% volumegroei	10,1	12,4	6,8	7,5	6,0	3,6	.
Consumptie	% volumegroei	0,0	0,1	-0,9	-0,2	1,0	1,5	.
Overheid	% volumegroei	-0,9	0,3	-0,8	-0,8	1,4	2,1	.
Huishoudens incl. IZW huishoudens	% volumegroei	0,4	0,0	-0,9	0,2	0,9	1,1	.
Bruto investeringen in vaste activa	% volumegroei	1,9	2,8	-2,6	3,9	6,8	1,4	.
Bedrijven	% volumegroei	4,5	4,2	-2,2	4,9	8,2	2,0	.
Overheid	% volumegroei	-9,1	-3,4	-4,6	-1,4	0,1	-2,0	.
Saldo lopende transacties met het buitenland	in % BBP	4,9	6,1	6,8	7,8	4,9	10,7	.
Productie (toegevoegde waarde)								
Goederenproducenten	% volumegroei	2,7	2,3	-2,7	1,6	-0,7	-1,0	.
Producenten van commerciële diensten	% volumegroei	3,1	2,8	1,6	2,4	2,9	3,0	.
Producten van niet-commerciële diensten	% volumegroei	0,1	0,7	-0,6	-0,3	0,7	1,5	.
Prijzen, Cao-lonen en rentestanden								
Consumentenprijsindex	% mutatie	1,1	1,3	1,7	1,5	1,7	1,8	-
Producentenprijsindexcijfer industrie afzet	% mutatie	6,6	7,3	6,6	6,0	6,3	5,9	.
Producentenprijsindexcijfer industrie verbruik	% mutatie	11,3	10,6	9,5	9,3	11,0	10,9	.
Aardolie, North Sea Brent	\$ per barrel	41,01	44,56	47,86	52,49	61,66	57,29	62,33
Amerikaanse dollar	euro	0,82	0,77	0,76	0,79	0,82	0,84	0,83
Cao-lonen per maand	% mutatie	0,9	0,7	0,6	0,5	0,9	1,1	1,8
Daggeldrente	%	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,4
Vermogen en financiering								
AEX All-Share herbeleggingsindex ²⁾	% mutatie	-2,8	6,7	7,2	7,1	6,8	6,3	9,5
Spaartegoeden	% mutatie	8,6	8,3	8,1	6,8	6,5	5,0	.
Verstrekt consumptief krediet	% mutatie	0,6	0,4	-2,9	1,1	-4,6	-12,8	.
Arbeidsmarkt								
Arbeidsvolume van werknemers	% mutatie	-1,7	-1,5	-1,3	-0,8	-0,4	-0,2	.
Aantal uren van uitzendkrachten	% mutatie	3,3	10,3	9,7	13,2	12,4	12,9	.
Werkloze beroepsbevolking	%	6,5	6,2	6,5	7,0	6,7	6,2	.
Aantal vacatures	x 1 000	109	120	154	154	153	157	.
Stemming								
Producentenvertrouwen industrie	niveau (%)	0,7	0,2	0,2	-0,3	-0,9	3,3	4,5
Consumentenvertrouwen	niveau (%)	-20,0	-29,0	-22,0	-21,0	-25,0	-21,0	-11,0
Kalender en seizoenen								
Koopdagen		79	78	75	76	79	78	77
Werkdagen		66	66	63	63	66	64	65

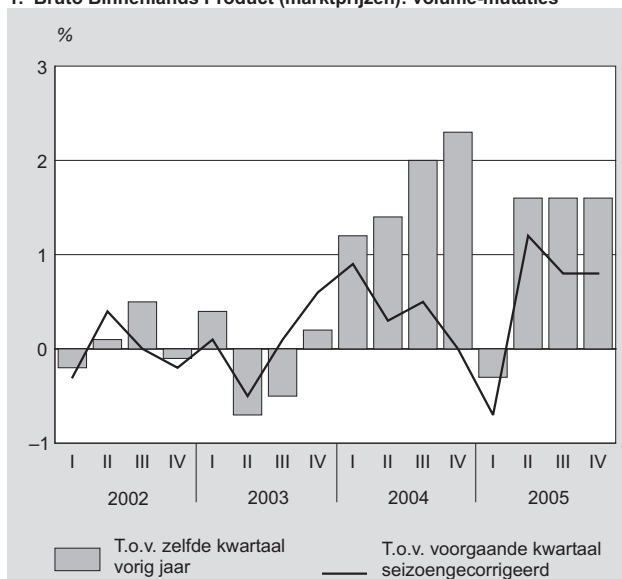
¹⁾ Veranderingen afgeleid uit seizoen gecorrigeerde tijdreeks

²⁾ Veranderingen t.o.v. de voorgaande periode.

1. Macro-economisch beeld

De Nederlandse economie groeide in het vierde kwartaal van 2005 met 1,6 procent ten opzichte van het vierde kwartaal een jaar eerder. Dat is hetzelfde groeipercentage als in beide voorgaande kwartalen. Het bruto binnenlands product (BBP) was in het vierde kwartaal 0,8 procent hoger ten opzichte van het voorafgaande kwartaal. Dit is eveneens in lijn met het voorgaande kwartaal. Het CBS publiceerde bij de raming van de economische groei voor het vierde kwartaal ook de eerste uitkomsten voor de Nederlandse economie over het jaar 2005. In het artikel *Conjunctuurbeeld 2005* zijn de belangrijkste bevindingen over heel 2005 opgenomen.

1. Bruto Binnenlands Product (marktprijzen): volume-mutaties

Bij de bestedingen valt op dat de consumptie herstelt. Vooral de consumptie van duurzame goederen liep de laatste maanden van vorig jaar op. De overheidsconsumptie was eveneens hoger, na anderhalf jaar van terug-

lopende uitgaven. Het herstel van de consumptie duidt op verbreding van de economische groei. De investeringen in vaste activa trokken in het vierde kwartaal licht aan. Dit was het gevolg van een toename van de investeringen in woningen en computers. Aan de productiezijde van de economie is nog geen duidelijke verbreding waar te nemen. Het herstel van de economie wordt voornamelijk getrokken door de commerciële dienstverlening en de bouwnijverheid. De industriële productie blijft nog altijd opmerkelijk achter vergeleken met eerdere perioden van herstel.

Bestedingen: consumptie in de lift

De consumptie van huishoudens nam in het vierde kwartaal toe met 1,1 procent ten opzichte van het voorgaande jaar. In de twee voorafgaande kwartalen steeg de consumptie van huishoudens met 0,2 en 0,9 procent. De versnelling van de consumptiegroei van huishoudens in de tweede helft van het jaar kwam vooral door oplopende bestedingen van huishoudens aan duurzame goederen. De vraag naar duurzame consumptiegoederen steeg in het vierde kwartaal met 4,9 procent. Vooral kleding, schoenen en consumentenelektronica waren in trek. De consument liet zich eind vorig jaar echter nog niet verleiden tot de aanschaf van een nieuwe auto, het duurzame consumptiegoed bij uitstek. Hieraan is 5 procent minder besteed ten opzichte van december 2004.

De toename van de consumptie door huishoudens ging gepaard met een verbetering van het consumentvertrouwen. Het consumentenvertrouwen verbeterde de laatste maanden onafgebroken en bereikte begin 2006 het hoogste cijfer in vier jaar. Het vertrouwen van consumenten kwam in maart uit op een saldo van -10. Desondanks is het vertrouwen nog steeds lager dan gemiddeld in de afgelopen twintig jaar. Consumenten zijn vooral positiever geworden over de toekomstige ontwikkeling van de economie en over de eigen financiën. Vooral het positievere

Staat 2
Bruto binnenlands product

	2003		2004				2005			
	IV		I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>mld euro; prijsniveau 2001</i>										
Oorspronkelijk BBP	115,0		112,5	115,2	109,9	117,6	112,2	117,0	111,6	119,5
Kalendereffecten	0,4		0,4	0,0	-0,4	-0,4	0,8	-0,4	-0,4	0,4
Gestandaardiseerd BBP	115,4		112,9	115,2	109,5	117,2	113,0	116,6	111,2	120,0
Seizoeneffecten	-3,1		0,4	-1,6	4,7	-3,0	0,4	-1,8	4,4	-3,4
Conjunctuurrelevant BBP	112,3		113,3	113,6	114,1	114,2	113,4	114,8	115,6	116,5

oordeel van de consumenten over het economisch klimaat, droeg bij aan de verbetering van het vertrouwen.

Net als de particuliere consumptie trok ook de overheidsconsumptie aan in de tweede helft van vorig jaar. De overheidsconsumptie steeg in het laatste kwartaal van 2005 met 2,1 procent. In het voorafgaande kwartaal bedroeg de stijging 1,4 procent. De toename van de overheidsbestedingen in de tweede helft van het jaar is het gevolg van doorgevoerde stelselwijzigingen in de zorg.

Bij de investeringen is in het vierde kwartaal geen versneling van de groei zichtbaar, zoals bij de consumptie. Wel zet de aanhoudend lichte groei van de investeringsactiviteit onverminderd door. In het vierde kwartaal van 2005 lieten de investeringen in vaste activa een toename zien van 1,4 procent. Er is meer geïnvesteerd in woningen en vooral in computers. De bedrijfsinvesteringen namen in het laatste kwartaal van vorig jaar toe met 2,0 procent. De vooruitzichten voor de bedrijfsinvesteringen zijn gunstig. Ook het producentenvertrouwen neemt gestaag toe en bereikte in maart 2006 de hoogste stand in ruim vijf jaar. Ondernemers in de zakelijke dienstverlening verwachten over het eerste kwartaal van 2006 een verdere stijging van omzet en orders te zien.

De uitvoer van goederen en diensten was in het vierde kwartaal 3,6 procent hoger dan een jaar eerder. De uitvoergroei vertraagde in vergelijking met de groeicijfers uit de voorafgaande kwartalen van 2005 die boven de 10 procent uitkwamen. De groei kwam opnieuw grotendeels voor rekening van de wederuitvoer die met bijna 9 procent toenam. Dit is de export van elders geproduceerde goederen die via Nederland gedistribueerd worden nadat ze hooguit een geringe bewerking hebben ondergaan. De hoge groei van de wederuitvoer hangt sterk samen met de stijging van de wereldhandel. In 2005 bedroeg de stijging van het wereldhandelsvolume 6 procent. Voor Nederland is echter vooral de groei van de relevante wereldhandel van belang. Dit cijfer is voor 2005 uitgekomen op 5,4 procent. Het CPB verwacht (CEP2006) dat de wereldhandelsgroei weer zal oplopen mede door de snelle groei van opkomende economieën en door de besteding van de hogere olieopbrengsten door de olieproducerende landen. Per saldo verwacht het CPB in 2006 een groei van de relevante wereldhandel van 6,5 procent.

Hoewel de totale exportgroei in het vierde kwartaal vertraagde, was wel een groeiversnelling zichtbaar bij de uitvoer van in Nederland geproduceerde goederen. De export van 'Made in Holland' groeide met 3,0 procent ten opzichte van een jaar eerder. In het derde kwartaal steeg de uitvoer van onze producten met 1,1 procent. De groeiversnelling is positief, maar het is nog te vroeg om te spreken van een volledig herstel van de export van Nederlands fabrikaat. De groei van de invoer van goederen en diensten was met 2,5 procent lager dan die van de uitvoer. De groei van de invoer ten opzichte van een jaar eerder bleef daarmee ruim achter bij de exportgroei van 3,6 procent. De invoergroei komt voor het grootste deel voor rekening van de wederuitvoer.

Productie: commerciële dienstverlening en bouw trekken herstel

Het herstel van de productie doet zich vooral voor in de commerciële dienstverlening en in de bouw. In de commerciële dienstverlening groeide de productie in het vierde kwartaal met 3,0 procent. De groei komt vooral van de uitzendbranche, de groothandel en de transportsector. Ook de productie van banken, verzekeraars en zakelijke dienstverleners steeg. De bouwnijverheid (+2,6 procent) profiteerde van de aantrekkende woningbouw. De oplopende productie ging samen met hogere investeringen in woningen en meer opgeleverde woningen. De niet-commerciële dienstverlening, overheid en zorg, kende een bescheiden productiegroei. Dankzij extra activiteiten in de zorg groeide de productie in de niet-commerciële dienstverlening met 1,5 procent.

De industrie produceerde in het vierde kwartaal van 2005 iets minder (-0,1 procent) dan in 2004 en blijft daarmee opvallend achter vergeleken met eerdere perioden van economisch herstel. In het vierde kwartaal is de lagere productie vooral toe te schrijven aan de krimp in de elektrotechnische en de transportmiddelenindustrie. De productie van aardolie steeg daarentegen flink in het laatste kwartaal van vorig jaar. In de chemie trad in de tweede helft van het jaar een duidelijke verbetering op. De energiesector werd geconfronteerd met een fors lagere productie van aardgas.

Staat 3
Bruto binnenlands product: ontwikkeling

	2003		2004				2005			
	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
	% volumemutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar									
Oorspronkelijk BBP	0,2	1,2	1,4	2,0	2,3	-0,3	1,6	1,6	1,6	1,6
Gestandaardiseerd BBP	0,2	0,8	1,4	2,0	1,5	0,1	1,2	1,6	1,6	2,3
	% volumemutaties t.o.v. de voorgaande periode									
Conjunctuurrelevant BBP	0,6	0,9	0,3	0,5	0,0	-0,7	1,2	0,8	0,8	

Arbeidsmarkt: herstel werkgelegenheid zet door

Het herstel van de werkgelegenheid heeft zich in het laatste kwartaal van vorig jaar doorgezet. Voor het eerst sinds begin 2003 zijn er weer meer banen dan een jaar eerder. Ten opzichte van het voorgaande jaar waren er in het vierde kwartaal 9 duizend arbeidsplaatsen meer. De groei van het aantal banen is vooral te danken aan de zakelijke dienstverlening en de zorg. Hier steeg eind 2005 de werkgelegenheid met respectievelijk 49 duizend en 25 duizend banen. In de zakelijke dienstverlening komt de toename grotendeels door meer uitzendwerk. Ook in de computer-servicebranche en bij reclamebureaus ging het beter met de werkgelegenheid. In andere branches was sprake van stabilisatie of krimp. Met een daling van 20 duizend gingen in de industrie de meeste banen verloren. In het openbaar bestuur verdwijnen gestaag banen; hier gingen 11 duizend arbeidsplaatsen verloren. In de collectieve sector komt de groei van het aantal arbeidsplaatsen geheel voor rekening van de zorg.

De werkgelegenheid gemeten in arbeidsjaren daalde in het vierde kwartaal nog wel (-0,2 procent) ten opzichte van een jaar eerder, terwijl het productievolume steeg (1,6 procent). Dit betekent dat de arbeidsproductiviteit in het vierde kwartaal met 1,8 procent verbeterde ten opzichte van het voorgaande jaar.

Het herstel van de arbeidsmarkt is ook terug te zien bij de ontwikkeling van de lonen. De loonkosten per arbeidsjaar waren in het vierde kwartaal 2,3 procent hoger dan in hetzelfde kwartaal van 2004. Deze stijging in het vierde kwartaal is hoger dan de cao-loonstijging van 1,0 procent. Het verschil bestaat uit incidentele loonstijging en hogere werkgeverspremies. De cao-loonstijging is iets opgelopen na een dieptepunt van 0,5 procent in het tweede kwartaal van 2005. De loonkostenstijging in het vierde kwartaal loopt uiteen tussen de bedrijfstakken. Het hoogst was de loonkostenstijging in de industrie met 3,0 procent; het laagst in het onderwijs met 1,7 procent.

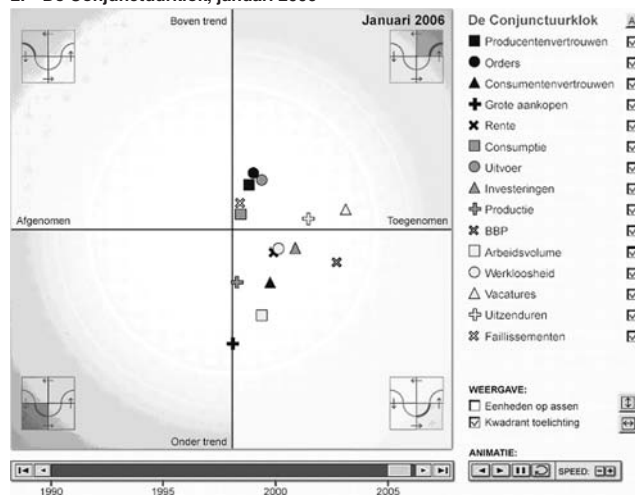
2006-I: economie naar hoogconjunctuur

Nieuw: de Conjunctuurklok

Het CBS heeft een nieuw instrument ontwikkeld om de stand en het verloop van de Nederlandse conjunctuur in beeld te brengen: de Conjunctuurklok. Zoals een gewone klok de actuele tijd weergeeft laat de Conjunctuurklok de meest recente stand van de conjunctuur zien. Dit nieuwe analyse-instrument wordt eens per maand geactualiseerd. De meeste conjunctuurrelevante indicatoren maken deel uit van de klok. Aan de bestedingenkant van de economie zijn dat consumentenvertrouwen, bereidheid tot het doen van grote aankopen, consumptie, uitvoer en investeringen. Ook de BBP-groei is als indicator in de klok opgenomen.

Elk van de indicatoren krijgt, afhankelijk van zijn ontwikkeling, een plaats in één van de kwadranten van de klok. Hierdoor is in een oogopslag te zien in welke fase de

2. De Conjunctuurklok, januari 2006

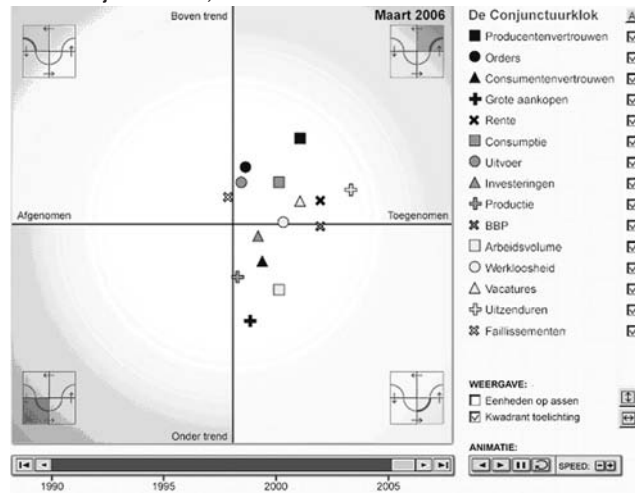
conjunctuur zich bevindt. De vier kwadranten betekenen het volgende:

- rechtsboven: de indicator ligt boven de trend en is toegenomen;
- linksboven: de indicator ligt boven de trend en is afgenomen;
- linksonder: de indicator ligt onder de trend en is afgenomen;
- rechtsonder: de indicator ligt onder de trend en is toegenomen.

Bijna alle indicatoren in de Conjunctuurklok van eind maart laten een toename zien. Alleen de indicator faillissementen laat een lichte afname zien. Veertien van de vijftien indicatoren staan in de twee rechterkwadranten. Dit betekent dat zij in de opgaande fase zijn. Het zwaartepunt van de puntenwolk ligt inmiddels in het kwadrant rechtsboven (hoogconjunctuur). Indicatoren komen in dit kwadrant als hun groei boven hun langjarig gemiddelde ligt en in het kwadrant rechtsonder (het herstelkwadrant) als de groei nog onder hun gemiddelde uitkomt.

Het beeld ten opzichte van februari is aanzienlijk verbeterd. De werkloosheid is van het kwadrant rechtsonder

3. De Conjunctuurklok, maart 2006

doorgeschoven naar het kwadrant rechtsboven. Dertien indicatoren zijn in hetzelfde kwadrant gebleven. De consumptie, het producentenvertrouwen en de uitzenduren zijn het meest verbeterd. Ook de rente, de werkloosheid, de orderontvangst en het consumentenvertrouwen zijn duidelijk verbeterd. De productie en het arbeidsvolume deden het wat minder. Met de faillissementen ging het een fractie slechter, wat tot gevolg had dat deze indicator net doorschoof naar het kwadrant linksboven.

In de Klok lopen de vertrouwensindicatoren meestal voorop. Dat wordt in maart bevestigd door het producentenvertrouwen in de industrie en de ontwikkeling van de orderontvangst. Het is echter niet te zien bij het consumentenvertrouwen, hoewel hier sprake is van verbetering. In een conjunctuurcyclus lopen van de arbeidsmarktindicatoren de werkloosheid en het arbeidsvolume meestal achteraan. Dat is in maart goed te zien. De vacatures en de uitzenduren lopen daarop voor.

2. Bestedingen

In 2005 was het volume van het bruto binnenlands product 1,1 procent groter dan in 2004. De grootste stimulans ging uit van de handel met het buitenland. De uitvoer van goederen en diensten was 5,9 procent hoger dan een jaar eerder, terwijl de investeringen stegen met 2,2 procent. De consumptieve bestedingen groeiden met 0,4 procent bescheiden, waarbij de overheidsconsumptie iets sterker groeide dan de particuliere consumptie.

2.1 Bescheiden groei consumptie huishoudens

De consumptieve bestedingen groeien al drie jaar op rij niet of nauwelijks. Ook in 2005 was de stijging van de particuliere consumptie gering met 0,3 procent. De Wet Kinderopvang die op 1 januari 2005 in werking trad, heeft een licht drukkend effect gehad op de consumptie door huishoudens. Een gedeelte van de kosten voor kinderopvang wordt niet meer toegerekend aan de consumptie door huishoudens maar aan de overheidsconsumptie.

Ondanks het matige jaarcijfer liet de particuliere consumptie gedurende 2005 een duidelijke verbetering zien. Daalde de consumptie door huishoudens in het eerste kwartaal nog 0,9 procent, in het vierde kwartaal trok deze aan tot 1,1 procent, de hoogste toename sinds het eerste kwartaal van 2002.

In de loop van 2005 meer goederen gekocht

De verbetering van de particuliere consumptie in de loop van 2005 is te danken aan de aankopen van goederen. Op een sterke krimp in het eerste kwartaal (-1,8 procent) volgde een lichte afname in het tweede kwartaal (-0,3 procent). In zowel het derde als het vierde kwartaal van 2005 trok de consumptie van goederen fors aan met 2,0 procent. De groei van de bestedingen aan diensten was in alle kwartalen ongeveer even groot. Op jaarbasis hield de groei van bestedingen aan goederen en diensten gelijke tred met respectievelijk 0,5 en 0,6 procent.

Vooral meer duurzame artikelen

De aantrekkende uitgaven aan duurzame goederen fungeerden als gangmaker van het herstel van de consumptie door huishoudens. In 2005 werd voor prijsverandering gecorrigeerd 0,9 procent meer uitgegeven aan duurzame goederen. De stijging volgt op twee jaren waarin minder werd besteed aan deze – meest conjunctuurgevoelige – consumptie categorie. Ook in de eerste twee kwartalen van 2005 waren de bestedingen nog lager dan in het eerste halfjaar van 2004. In het tweede halfjaar van 2005 trokken de bestedingen aan duurzame goederen echter sterk aan, tot een groei van 4,9 procent in het vierde kwartaal. Huishoudens hebben in het vierde kwartaal vooral meer huishoudelijke apparaten, kleding, schoenen en meubels gekocht en minder uitgegeven aan vervoermiddelen.

De consumptie van voedings- en genotmiddelen in 2005 was vrijwel gelijk aan die in 2004.

Huishoudens proeven economisch herstel

Verbeteringen op de arbeidsmarkt hebben een stimulerende invloed op de consumptieve bestedingen door huishoudens. Individuele werknemers kregen er in 2005 weliswaar weinig loon bij, maar het aantal werkende mensen steeg zodat meer huishoudens aan het eind van het jaar beschikten over inkomen uit arbeid. Het vrijvallen van de geblokkeerde spaartegoeden in de tweede helft van 2005 heeft ook bijgedragen aan het aantrekken van de consumptiegroei. Vermogenswinsten kunnen eveneens een impuls geven aan de consumptiegroei. De stijgende beurskoersen en huizenprijzen zijn factoren die de vermogenspositie positief hebben beïnvloed.

Tevens is het consumentenvertrouwen in de loop van 2005 verbeterd. Het voor seizoeninvloeden gecorrigeerde vertrouwen bereikte in december 2005 de hoogste stand in drieënhalve jaar. De koopbereidheid bleef echter even laag als in 2003 en 2004. Het consumentenvertrouwen is in 2006 gestaag verder verbeterd. Vanaf begin 2006 werden consu-

Staat 4
Binnenlandse consumptieve bestedingen

	2005	2004				2005			
		I	II	III	IV	I	II	III	IV
		% volumemutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar							
Goederen, w.v.:	0,5	-0,9	-0,7	0,1	-0,7	-1,8	-0,3	2,0	2,0
Voedings- en genotmiddelen	0,1	0,5	0,1	0,5	1,2	-1,3	-0,3	1,5	0,4
Duurzame consumptiegoederen	0,9	-1,5	-1,0	-0,5	-2,4	-3,4	-1,4	3,6	4,9
Overige goederen	0,2	-1,6	-1,0	0,7	-0,2	-0,2	1,4	0,2	-0,3
Diensten	0,6	0,7	1,0	1,7	1,6	0,4	0,7	0,6	0,6
Consumptieve bestedingen huishoudens inclusief IZWh (binnenlands)	0,5	-0,1	0,2	1,0	0,5	-0,6	0,2	1,2	1,2
Consumptieve bestedingen huishoudens inclusief IZWh (nationaal)	0,3	0,0	-0,3	0,4	0,0	-0,9	0,2	0,9	1,1

menten vooral positiever over de toekomstige ontwikkeling van zowel de economie als over hun eigen financiën. Hoewel het consumentenvertrouwen toeneemt, ligt het nog altijd onder het gemiddelde van de afgelopen 20 jaar.

Consumptie huishoudens en overheid in 2006 beïnvloed door nieuw zorgstelsel

In 2006 trad in Nederland een nieuw zorgstelsel in werking. Het onderscheid tussen particulier en in het ziekenfonds verzekerden bestaat niet meer. Er is nu één verplichte basisverzekering voor iedereen die in Nederland woont of er onder de loonbelasting valt. Daarnaast kan men zich op vrijwillige basis aanvullend bijverzekeren voor extra zorg. Het verplichte karakter van de basisverzekering leidt in de systematiek van de Nationale rekeningen tot een verschuiving van een deel van de uitgaven voor zorg, van consumptie door huishoudens naar consumptie overheid. Per saldo compenseert dit elkaar, zodat de omboeking geen effect heeft op de totale consumptie. De overgang op het nieuwe zorgstelsel is daarmee ook BBP-neutraal.

2.2 Geringe groei overheidsconsumptie

Het volume van de overheidsconsumptie is in 2005 0,5 procent hoger dan in 2004. De groei concentreert zich in de tweede helft van het jaar. Dit komt onder andere door extra uitgaven voor de voorbereiding van stelselwijzigingen in de zorg. De uitgaven voor de zorg trekken eveneens in de twee laatste kwartalen van 2005 aan.

De geringe stijging van de overheidsconsumptie in 2005 is geheel te danken aan de sociale uitkeringen in natura, met een groei van 2,3 procent. De overige componenten van de overheidsconsumptie dalen: de collectieve uitgaven (openbaar bestuur) met 0,3 procent en de individualiseerbare uitgaven (vooral onderwijs) met 0,7 procent.

2.3 Groei investeringen in vaste activa houdt aan

De investeringen in vaste activa zijn in 2005 gegroeid met 2,2 procent. Daarmee houdt het herstel aan. De sterkste groeiers zijn de investeringen in computers en woningen. Investerings in bedrijfsgebouwen en machines en installaties blijven net als vorig jaar achter. In het vierde kwartaal nam de groei van investeringen in vaste activa af tot 1,4 procent. Ook in het vierde kwartaal groeide de investeringen in woningen en computers het snelst.

Computers: sterke groei loopt op

De investeringen in computers zijn in 2005 met ruim 22 procent fors toegenomen na een ook al forse stijging van bijna 16 procent in 2004. Groeiden de investeringen in computers het eerste halfjaar van 2005 nog met 13,9 procent, het tweede halfjaar liep de groei op tot 29,4 procent, waarbij het vierde kwartaal met 25,3 procent groeide. De sterke stijging in investeringen in computers is deels te verklaren door de prijsdaling van de computeronderdelen.

Investerings in woningen: groei zet door

Na jaren van dalende investeringen in woningen is in 2004 de trend omgezet in een sterke groei van 6,3 procent. Deze groei zet in 2005 door met 5,9 procent, waarbij het tweede en derde kwartaal de sterkste groei vertonen met gemiddeld 10 procent. Dit forse groeicijfer loopt in het vierde kwartaal terug maar groeit nog steeds sterk met 6,8 procent.

De investeringen in bedrijfsgebouwen zijn in 2005 met 2,2 procent gedaald. Deze daling is minder sterk dan in afgelopen jaren. Zo daalden in 2004 en 2003 de investeringen in bedrijfsgebouwen met ruim 8 procent. Vooral in het eerste kwartaal liepen de investeringen in gebouwen sterk terug. Het vierde kwartaal kende een lichte daling, met 0,8 procent.

Staat 5
Bruto investeringen in vaste activa

	2003		2004				2005			
	IV		I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>mld euro</i>										
Bruto investeringen in vaste activa	24,1		23,7	24,8	21,2	25,0	23,3	25,9	22,9	25,6
Investerings in schepen, vliegtuigen en in cultuur gebrachte activa	0,8		0,8	0,7	0,1	0,5	0,3	0,4	0,3	0,3
Grote projecten	0,6		0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bruto investeringen in vaste activa (geschoond)	22,8		22,9	23,6	21,2	24,5	22,9	25,5	22,6	25,3
<i>% waardenmutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar</i>										
Bruto investeringen in vaste activa	2,4		6,4	4,0	3,3	3,5	-1,8	4,5	7,7	2,7
Bruto investeringen in vaste activa (geschoond)	-2,4		4,6	2,3	3,3	7,3	0,1	8,2	6,7	3,6

Investerings infrastructuur stabiel

In de infrastructuur zijn de investeringen stabiel en is er in 2005 net zo veel geïnvesteerd als in 2004. De groei van de investeringen in infrastructuur neemt af doordat grote investeringsprojecten als de Hogesnelheidslijn (HSL) en de Betuwelijn bijna zijn afgerond. De investeringen in infrastructuur in het vierde kwartaal daalden licht met 0,3 procent.

Groei investeringen in zakenauto's halveert

Groeiden de investeringen in zakenauto's in 2004 met een forse 9 procent, in 2005 is de groei gehalveerd. De vertraging in de groei komt door een daling van 3,6 procent in het vierde kwartaal. In de eerste drie kwartalen was er een toename van ruim 7,5 procent.

De investeringen in overige wegvervoermiddelen dalen in 2005 met 1 procent na een sterke groei van 9 procent in 2004. Er is minder geïnvesteerd in bestelauto's, vrachtauto's en trekkers. Een wetswijziging met betrekking tot bestelauto's (grijs kenteken) heeft mogelijk een drukkend effect gehad op deze investeringscategorie. De verkopen van autobussen zijn wel fors gestegen met bijna 22 procent. In treinen en trams is voor 5,6 procent meer geïnvesteerd in 2005, hoewel in het vierde kwartaal de investeringen in nieuw materieel een stuk lager (-22 procent) uitvielen.

Machines en installaties: daling neemt toe

Investerings in machines en installaties zijn in 2005 gedaald met 2,4 procent. Deze daling is echter toe te rekenen aan een groot investeringsproject, de Rijnmond centrale, in 2004. Als dit investeringsproject buiten beschouwing gelaten wordt, stijgen de investeringen in machines en installaties met 2 procent. Het vierde kwartaal groeide met 1,9 procent.

2.4 In- en uitvoer: lager groeitempo in 2005

Bij de buitenlandse handel is het in- en uitvoervolume van goederen en diensten in 2005 met respectievelijk 5,1 procent en 5,9 procent sterk gestegen. Daarmee is het groeitempo in 2005 lager dan in 2004 (respectievelijk 7,8 en 8,5 procent). In het vierde kwartaal van 2005 nam de in- en uitvoer respectievelijk toe met 2,5 procent en 3,6 procent, hetgeen duidt op een verdere vertraging.

Handel in goederen stijgt sterker dan in diensten

In 2005 is de in- en uitvoer van goederen net als in 2004 sterker gestegen dan die van diensten.

De goedereninvoer is met 5,9 procent gestegen en de uitvoer van goederen met 6,6 procent. De in- en uitvoer van diensten namen toe met respectievelijk 2,6 en 3,4 procent in 2005. In het vierde kwartaal zette de groei van de handel in goederen door terwijl de handel in diensten voor het eerst een krimp liet zien sinds het eerste kwartaal van 2004.

Productgroepen die zowel veel meer werden ingevoerd als uitgevoerd zijn landbouw- en visserijproducten, en elektro-technische machines en apparaten. Transportmiddelen werden juist minder verhandeld. Aardolie en -gas en overige delfstoffen werden vooral meer geïmporteerd.

Wederuitvoer stijgt minder hard in 2005

De wederuitvoer is in 2005 fors gegroeid met 12,1 procent. De hoge groei van de wederuitvoer hangt sterk samen met de stijging van de relevante wereldhandel, die met 5,4 procent groeide. Toch is de wederuitvoer ten opzichte van 2004 minder snel gegroeid. In 2004 groeide deze met een zeer forse 19,8 procent. Voornamelijk het vierde kwartaal, met een toch nog sterke groei van 9 procent, is verantwoordelijk voor de vertraging in 2005.

De wederuitvoer bestaat uit geïmporteerde goederen die, na hooguit een kleine bewerking, weer worden gedistribueerd naar andere landen. De ontwikkeling van de wederuitvoer is belangrijk voor de totale in- en uitvoer. De wederuitvoer beslaat ongeveer 45 procent van de totale uitvoer.

De sterkst groeiende productgroepen in de wederuitvoer in 2005 zijn de farmaceutische producten, computers, zendtoestellen, medische instrumenten, meet- en regelapparatuur, radio's en tv's.

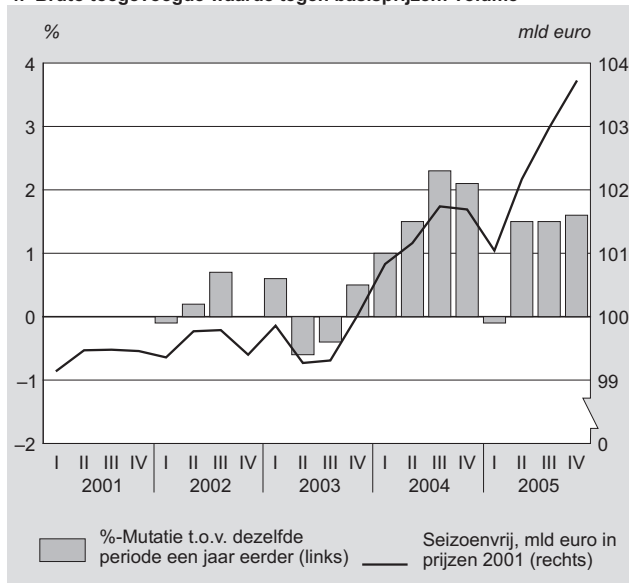
Een lichte verbetering van de ruilvoet

De ruilvoet is de verhouding tussen de uitvoerprijzen en de invoerprijzen. Bij een verbetering van de ruilvoet wordt de invoer relatief goedkoper vergeleken met de uitvoer. In 2005 is de ruilvoet nagenoeg niet veranderd, de in- en uitvoerprijzen stegen met respectievelijk 2,8 en 2,9 procent. In het vierde kwartaal verbeterde de ruilvoet licht.

3. Productie

Het jaar 2005 kenmerkt zich vooral door een voorzichtig herstel bij de commerciële dienstverlening en een terugval bij de goederenproducenten. Nadat in 2004 een langer durende groei leek te zijn ingezet, volgde in 2005 een daling van de productie, die met name opvallend was bij de industrie. De commerciële dienstverlening heeft de groei van 2004 wel vast weten te houden. Vooral de uitzendbranche heeft een uitstekend jaar achter de rug.

4. Bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen: volume

3.1 Goederenproducenten: geen industriële groei

De Nederlandse industrie is in 2005, ondanks de aantrekende economie, gekrompen. De toegevoegde waarde daalde met 0,5 procent. Dit is opvallend vergeleken met eerdere perioden van economisch herstel, waarin de

industrie een leidende rol speelde. Zo bedroeg de groei van de industrie in 1983 ruim 4 procent. Destijds droeg vooral de chemische industrie sterk bij aan het economisch herstel. In 1994 bedroeg de industriële groei zelfs bijna 7 procent en droegen bijna alle branches hieraan bij.

Conjunctuurtest: industrie

Het producentenvertrouwen in de industrie kwam in april 2006 uit op 6,1. Daarmee nam het optimisme onder Nederlandse industriële ondernemers verder toe en bereikte het vertrouwen de hoogste stand in vijftien jaar. Toen verkeerde Nederland in de laatste fase van de hoogconjunctuur. De industriële ondernemers waren in april vooral optimistischer over hun orderpositie. De ondernemers waren iets minder positief over hun toekomstige productie. Ook over hun voorraad gereed product waren ze iets minder tevreden dan in maart.

In 2005 was het beeld volledig anders dan in eerdere perioden van herstel. Weliswaar is het economisch herstel minder krachtig dan in de vorige decennia, maar er staat tegenover dat in vrijwel geen enkele branche in 2005 een groei is gemeten van meer dan twee procent.

Er waren wel enkele branches die opvallend negatieve cijfers lieten zien. De elektrotechnische industrie en de transportmiddelenindustrie zagen de toegevoegde waarde in 2005 dalen met liefst 6 procent. Bij de elektrotechnische industrie had dit vooral te maken met een afnemende binnenlandse vraag naar kantoor- en huishoudelijke apparatuur. De wederuitvoer van deze producten nam wel sterk toe.

De productiedaling in de transportmiddelenindustrie hield verband met een sterk afgenomen productie van

Staat 6

Bruto toegevoegde waarde van drie groepen producenten: volume

	Aandeel in 2005	2005	2004		2005			
			III	IV	I	II	III	IV
	%	% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar						
Goederenproducenten	27	-0,7	2,7	2,3	-2,7	1,6	-0,7	-1,0
Landbouw, bosbouw en visserij	2	1,1	6,3	6,8	3,2	0,7	0,0	0,6
Delfstoffenwinning	3	-8,6	28,0	6,2	-7,0	2,5	-18,9	-11,2
Industrie	14	-0,5	1,0	0,8	-2,1	-0,1	0,2	-0,1
Energie- en waterleidingbedrijven	2	-0,9	2,3	-2,4	1,2	0,9	-2,9	-2,6
Bouwnijverheid	6	1,9	-1,2	3,2	-4,5	6,0	3,8	2,6
Producenten van commerciële diensten	48	2,5	3,1	2,8	1,6	2,4	2,9	3,0
Handel, horeca en reparatie	14	3,0	4,3	4,6	1,5	1,4	4,2	4,6
Vervoer, opslag en communicatie	7	1,8	3,6	3,2	1,0	1,4	2,8	2,0
Financiële en zakelijkdienstverlening	27	2,4	2,3	1,6	1,8	3,2	2,2	2,3
Producenten van niet-commerciële diensten	25	0,3	0,1	0,7	-0,6	-0,3	0,6	1,5
Overheid	12	-0,5	-0,8	0,5	-1,1	-1,1	-0,1	0,4
Zorg en overige dienstverlening	13	1,0	0,9	0,8	-0,1	0,5	1,3	2,5
Bruto toegevoegde waarde (basisprijzen)	100	1,1	2,3	2,1	-0,1	1,5	1,5	1,6

Staat 7
Kerncijfers van de industrie in het vierde kwartaal 2005

	Aandeel in totale toegevoegde waarde	Waarde			Prijs			Volume		
		Productie	Verbruik	Toegevoegde waarde	Productie	Verbruik	Toegevoegde waarde	Productie	Verbruik	Toegevoegde waarde
	%	% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar								
BEDRIJFSTAKKEN										
Landbouw, bosbouw en visserij	2,1	-3,1	2,6	-11,0	-3,4	2,5	-11,6	0,3	0,1	0,6
Delfstoffenwinning	4,4	25,4	2,3	33,0	41,0	14,6	49,7	-11,1	-10,8	-11,2
Industrie	13,5	6,3	8,1	1,6	5,3	6,6	1,7	1,0	1,4	-0,1
Voedings- en genotmiddelenindustrie	2,6	0,9	-0,7	6,3	0,8	-0,6	5,4	0,1	-0,1	0,9
Textiel- en lederindustrie	0,2	0,3	1,6	-3,0	1,2	2,4	-1,7	-0,9	-0,7	-1,3
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	1,6	-2,2	-1,2	-3,7	0,5	1,4	-0,9	-2,7	-2,5	-2,8
Aardolie-industrie	0,9	54,5	53,8	58,3	34,8	34,3	37,6	14,6	14,5	15,1
Chemische basisproductenindustrie	1,4	12,6	19,3	-6,7	6,0	12,2	-12,1	6,3	6,3	6,1
Chemische eindproductenindustrie	0,6	6,2	6,3	6,1	1,4	1,2	2,0	4,8	5,0	4,0
Rubber- en kunststofindustrie	0,4	4,0	6,6	-2,6	2,6	4,9	-3,3	1,4	1,7	0,6
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	1,5	2,6	3,3	1,0	3,1	3,7	1,9	-0,5	-0,4	-0,9
Machine-industrie	1,1	1,3	1,0	1,9	2,8	2,3	3,9	-1,5	-1,2	-2,0
Elektrotechnische industrie	0,8	-2,0	-0,6	-7,0	1,3	1,9	-0,9	-3,3	-2,4	-6,2
Transportmiddelenindustrie	0,8	-7,2	-6,6	-9,1	0,5	0,9	-0,9	-7,7	-7,5	-8,2
Overige industrie	1,5	0,9	2,2	-0,9	1,1	2,0	-0,1	-0,2	0,2	-0,8
Energie- en waterleidingbedrijven	1,4	9,6	15,3	-8,6	14,4	21,0	-6,2	-4,2	-4,7	-2,6
Bouwnijverheid	5,7	5,4	5,2	5,7	2,6	2,3	3,0	2,7	2,8	2,6
Handel, horeca en reparatie	14,9	4,3	6,4	2,6	0,0	2,5	-2,0	4,3	3,8	4,6
Handel en reparatie	13,1	4,3	6,8	2,5	-0,2	2,6	-2,4	4,6	4,1	5,0
Horeca	1,8	3,8	4,4	3,3	1,8	2,4	1,2	2,0	2,0	2,1
Vervoer, opslag en communicatie	7,0	3,8	6,4	0,6	1,2	3,3	-1,4	2,6	3,0	2,0
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	4,4	5,1	7,9	1,7	2,2	4,6	-0,8	2,9	3,2	2,5
Post en telecommunicatie	2,5	1,3	3,6	-1,2	-0,6	1,0	-2,4	1,9	2,6	1,2
Financiële en zakelijke dienstverlening	26,9	0,7	-2,6	3,4	0,7	0,2	1,1	0,0	-2,8	2,3
Financiële instellingen	6,7	-10,5	-15,2	-5,5	-3,4	-0,1	-6,4	-7,3	-15,1	0,9
Verhuur van en handel in onroerend goed	7,5	4,3	-0,3	7,2	2,4	-3,9	6,4	1,9	3,8	0,7
Uitzendbureaus	2,4	12,6	11,6	12,9	1,8	1,2	2,0	10,6	10,3	10,7
Overige zakelijke dienstverlening	10,3	5,5	5,7	5,2	2,4	2,2	2,6	3,0	3,5	2,5
Overheid	11,4	1,8	3,3	0,8	0,6	0,8	0,4	1,2	2,5	0,4
Zorg en overige dienstverlening	12,6	3,5	3,6	3,4	1,4	2,3	0,9	2,0	1,3	2,5
Totaal	100,0	4,1	4,9	3,1	2,9	4,2	1,5	1,1	0,7	1,6

personenauto's. In 2005 werden liefst 40 procent minder auto's geproduceerd.

Conjunctuurtest: metaal

Uit de Conjunctuurtest van april blijkt dat het beeld in de metaal-, elektro en transportmiddelenindustrie verbeterd is. De orderontvangsten namen fors toe van februari op maart, vooral op de buitenlandse markt. De ondernemers waren iets optimistischer over de orderontvangsten en orderpositie. Voor het tweede kwartaal verwachten de ondernemers een flinke toename van de productie.

De voedings- en genotmiddelenindustrie, de grootste branche van de Nederlandse industrie, kende een gematigd beeld. De toegevoegde waarde groeide in 2005 licht. De chemische industrie lijkt pas in de loop van 2005 te profiteren van het economisch herstel. Bij de basisproductenindustrie had dit vooral te maken met een omslag in de petrochemie. De uitvoer van chemische basisproducten is licht toegenomen.

De bouwnijverheid kende een goed 2005. Na enkele jaren met teruglopende woningbouw, is de productie in 2005 weer toegenomen. In 2005 werden 3 procent meer

Conjunctuurtest: chemie

De Conjunctuurtest van april laat een licht verbeterd beeld zien in de aardolie-, chemische-, rubber- en kunststofverwerkende industrie. Er werden meer orders ontvangen van februari op maart. De toename was wat groter dan gebruikelijk voor de tijd van het jaar. De ondernemers bleven optimistisch over de orderontvangsten en orderpositie. Voor het tweede kwartaal van 2006 verwachten de ondernemers geen grote verandering in de productie.

woningen opgeleverd dan een jaar eerder. Ook zijn er meer bouwvergunningen verleend. Mede door de toename van het aantal gereedgekomen woningen is de toegevoegde waarde in de bouw zo'n 2 procent gestegen.

Als gevolg van de hoge olieprijs kende de energiesector sterk gestegen afzetprijzen. De productiewaarde van de energie- en waterleidingbedrijven is in 2005 met ruim 9 procent gestegen. Er is echter minder aardgas afgezet. Dit heeft te maken met de hogere temperatuur in het tweede halfjaar ten opzichte van een jaar eerder. Mede hierdoor daalde ook de productie van de delfstoffenwinning. Daarnaast lag de buitenlandse vraag in 2005 een

Staat 8

Industrie: bezettingsgraden, productiebelemmeringen, producentenvertrouwen en productiegroei

	2004				2005				2006
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I
	%								
Bezettingsgraad	82,2	82,9	83,1	82,4	82,1	81,9	81,7	82,1	81,4
Productiebelemmeringen									
nee	79,0	80,0	79,0	78,0	80,0	79,0	77,0	80,0	82,0
ja	21,0	20,0	21,0	22,0	20,0	21,0	23,0	20,0	18,0
<i>te weten, als gevolg van:</i>									
onvoldoende vraag	16,0	13,0	11,0	11,0	12,0	12,0	14,0	11,0	10,0
tekort aan arbeidskrachten	1,0	1,0	2,0	1,0	0,0	1,0	1,0	2,0	1,0
te geringe capaciteit	1,0	2,0	5,0	4,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
overige belemmeringen	3,0	4,0	3,0	6,0	5,0	5,0	5,0	4,0	4,0
Producentenvertrouwen	-2,2	0,8	0,7	0,3	0,2	-0,3	-0,9	3,3	4,5
Productiegroei in volume	1,4	1,5	1,0	0,8	-2,1	-0,1	0,2	-0,1	.

stuk lager dan een jaar eerder. In 2004 was de vraag naar Nederlands aardgas hoog doordat Rusland destijds problemen kende om aan de vraag van andere groeiende economiën te kunnen voldoen.

In de landbouw is in 2005 de productie licht gestegen (met 1 procent). Vooral de veehouderij en agrarische dienstverlening droegen hieraan bij. De gestegen energieprijzen (een van de grootste kostenposten in de landbouw) werden opgevangen door hogere afzetprijzen. Zo stegen de prijzen van onder andere pluimvee en eieren (vooral in het vierde kwartaal) en bloemen sterk.

3.2 Commerciële dienstverlening: breed maar

3.3 voorzichtig herstel in 2005

De groei bij de commerciële dienstverlening blijft relatief hoog. Daarmee zet het herstel, dat in 2004 is ingezet, door. Opvallend is dat dit herstel wordt gedragen door bijna alle onderdelen van de commerciële dienstverlening, maar in de meeste gevallen niet uitbundig is. Een uitzondering is de uitzendbranche, waar in 2005 een groei van ruim 10 procent werd gemeten. Dit is geen uitzonderlijk verschijnsel bij een aantrekkende conjunctuur; zo lag de jaarlijkse groei van het uitzendwezen tussen 1994 en 1996 boven de 20 procent. Vooral het aantal detacheringssuren is in 2005 flink toegenomen (zie ook Uitgelicht).

De transportsector had ook in 2005 profijt van de nog altijd groeiende wereldhandel. De reële toegevoegde waarde is in 2005 met 2,3 procent gestegen. Zowel het wegvervoer, de binnenvaart als de zeevaart hebben groei laten zien. De groei was het hoogst in het goederenwegvervoer. De reële toegevoegde waarde groeide daar met 4,4 procent. De reisbureaus lieten in 2005 een daling van 7,4 procent in het volume van de toegevoegde waarde zien.

De post en telecommunicatiebedrijven groeiden licht in 2005. De reële toegevoegde waarde steeg met 1,0 procent. Deze groei binnen deze sector kwam vooral van de telecombedrijven die een groei van 1,7 procent lieten zien.

Het bankwezen heeft in 2005, vooral in het vierde kwartaal, de stijging van de toegevoegde waarde onder andere te danken aan de omstandigheden op de hypotheekmarkt. Omdat veel mensen rekening houden met een stijging van de kapitaalmarktrente sloten veel huishoudens hun hypotheek over. Daarnaast werd er meer gespaard. De provisie-inkomsten van de banken daalden echter.

Na het voor de zakelijke dienstverleners zwakke jaar 2003 is er al in de loop van 2004 een herstel van de markt ingetreden. De resultaten bij de overige zakelijke dienstverleners hebben zich in 2005 verder hersteld. In 2005 is het volume van de toegevoegde waarde met 2,4 procent toegenomen. Dit doorzettend herstel heeft onder meer te maken met een omslag bij de IT-dienstverlening. Deze branche kende, na jaren van daling van omzet en werkgelegenheid, in 2005 een gemiddelde omzetstijging van ruim 7 procent.

Zakelijke markt voor personenauto's blijft sterk

In 2005 zijn er ruim 465 duizend nieuwe personenauto's verkocht, 3,8 procent minder dan in 2004. Na het topjaar 1999 met meer dan 600 duizend verkochte nieuwe personenauto's is het totaal aantal verkochte personenauto's ieder jaar afgenomen. Net als in 2004 laten de marktsegmenten privé en zakelijk een tegengesteld beeld zien. Terwijl de zakelijke verkopen in 2005 met 4,5 procent aantrokken daalden de verkopen in het privé-segment met ruim 12 procent.

In het vierde kwartaal van 2005 zijn er in totaal 77 duizend nieuwe personenauto's verkocht. Dit is circa 11 procent minder dan in het vierde kwartaal van 2004. De privé-verkopen vallen met een daling van 17 procent verder terug dan de zakelijke verkopen (-5,5 procent).

Ondanks de terugval van het aantal verkochte personenauto's blijft de zakelijke markt, mede gezien de ontwikkeling in het vierde kwartaal van 2004 (+22 procent), het bijzonder goed doen.

Ook bij de handel zet het herstel van de omzet door. In het derde kwartaal was voor het eerst sinds ruim twee jaar weer een stijging van de detailhandelsomzet gemeten; dit

Conjunctuurtest: zakelijke dienstverlening

De Conjunctuurtest van april laat zien dat het beeld in de zakelijke dienstverlening verbeterd is in het eerste kwartaal van 2006. De ondernemers hebben flink meer orders ontvangen en zagen ook hun omzet stijgen. Voor het tweede kwartaal verwachten ze dat de groei van omzet en orders aanhoudt. De ondernemers verwachten meer personeel aan te trekken in de komende maanden.

herstel zette in het vierde kwartaal door. Voor 2005 als geheel daalde de omzet echter. Vooral de non-food winkels kenden een goed tweede halfjaar.

Daarnaast is de Nederlandse handel met het buitenland in 2005 flink aangetrokken. Het volume van de uitvoer van goederen was bijna 7 procent hoger in 2005, dat van de invoer is bijna 6 procent toegenomen. Er zijn voornamelijk meer grondstoffen, minerale brandstoffen, machines en transportmiddelen in- en uitgevoerd. De groei zat met

name in handel met niet-EU-landen. Vooral uit Rusland en China werd meer geïmporteerd.

3.3 Niet-commerciële dienstverlening

Net als in 2004 is het volume van de toegevoegde waarde bij de overheid afgenomen. De krimp in 2005 (-0,5 procent) vond vooral in de eerste twee kwartalen plaats. In de tweede helft van het jaar namen met name bij het Rijk de uitgaven toe. Vooral die van het Ministerie van Financiën zijn sterk gestegen. De toename betreft voornamelijk extra kosten door de introductie van het nieuwe zorgstelsel.

Het Rijk is bij het Openbaar Bestuur de enige bedrijfstak met groei in 2005. Gemeenten, defensie, politie en het overige algemeen bestuur laten een daling van de toegevoegde waarde zien.

Dankzij de zorg groeide in de niet-commerciële dienstverlening als geheel de productie nog licht.

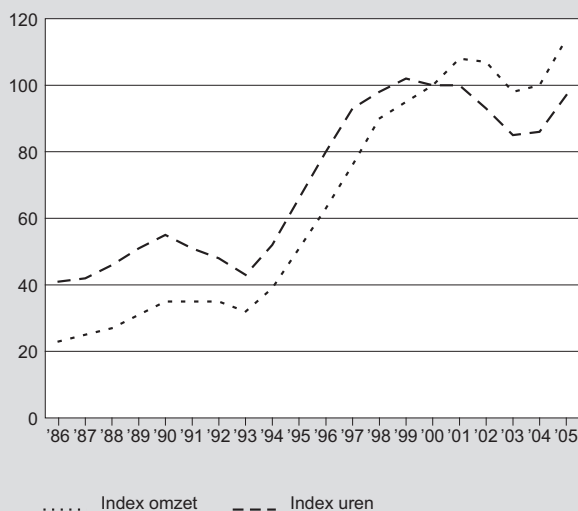
Uitgelicht

Uitzendbranche 1986–2005

Het CBS volgt de ontwikkelingen per kwartaal in de uitzendbranche al vanaf 1986. In de afgelopen twintig jaar zijn twee reeksen ontwikkeld. De eerste reeks loopt van 1986 tot en met 2002 en volgt per kwartaal de (totale) omzet en het aantal uitzenduren bij de uitzendbureaus. Een tweede reeks loopt vanaf 1999 tot heden. Deze reeks volgt per kwartaal de omzet van zowel uitzend- als uitleenbedrijven en het aantal uren bij zowel de uitzendbureaus als bij de uitleenbedrijven (detacheerders).

5. Uitzendbranche

2000=100

De oorzaak van deze tweedeling ligt in de introductie van de Flexwet per 1 januari 1999. Er werd toen een meerfasen-systeem geïntroduceerd; naast 'echte' uitzendkrachten die niet in vaste dienst zijn worden er ook uitzendkrachten in vaste dienst en detachering onderscheiden. In 1985/86 zaten er circa 170 uitzendbedrijven in de enquête. Dit is twintig jaar later uitgegroeid tot ongeveer 3 500 uitzendbedrijven en 1 500 detacheerders.

Ontwikkeling in de periode 1986–2000

Tussen 1986 en 1990 was er een gestage groei van zowel het aantal uitzenduren als van de omzet. Daarna, tussen 1991 en 1993, kromp het aantal uitzenduren. De omzet van de uitzendbureaus in deze periode stagneerde in 1991 en 1992 en in 1993 nam de omzet af. Van 1994 tot en met 1999 volgt weer een periode van zes jaar met groei van zowel het aantal uitzenduren als van de omzet. In 2000 is er sprake van een sterke afvlakking van de groei van het aantal uren (-1,9 procent) hoewel door de prijsontwikkeling de omzet nog groeit. Door de introductie van de Flexwet is er sprake van een zekere mate van discontinuïteit in de reeks. Ook werd er door de uitzendbedrijven al in de loop van 1998 geanticipeerd op de invoering van de Flexwet per 1 januari 1999.

Ontwikkeling in de periode 2000–2005

In 2000 en 2001 was er een afname van het aantal uitzenduren maar nog een sterke toename van het aantal uitleenuren. Dit was gedeeltelijk het gevolg van de intro-

ductie van de Flexwet. Flexkrachten die in een lagere fase zijn ingestroomd worden na verloop van tijd in een hogere fase ingeschaald. De omzet van de uitzend- en uitleenbedrijven groeit deze jaren nog wel maar het totaal aantal uren neemt niet meer toe.

2002 en 2003 waren moeilijke jaren voor de uitzendbranche. In 2002 daalde het aantal uitzenduren met 7,5 procent en de uitleenuren met 5 procent. In totaal werden er ruim 6,5 procent minder uren gedeclareerd. In 2003 is het aantal uitzenduren met 10,6 procent verder afgenomen en de uitleenuren met bijna 6 procent. In totaal nam het aantal uren in 2003 met 8,7 procent af. Ook de omzet van de uitzend- en uitleenbureaus stond in deze beide jaren onder druk. In 2002 kromp de omzet met 1,4 procent en in 2003 zelfs met 7,8 procent.

In de loop van 2004 is de uitzendmarkt weer aangetrokken. Vanaf het tweede kwartaal is er weer groei van het aantal uitzenduren (in het tweede kwartaal met 1,5 pro-

cent olopend tot een groei van ruim 20 procent in het vierde kwartaal). Dit gold niet voor de detachingsmarkt. Terwijl de uitzenduren over 2004 met circa 6 procent zijn toegenomen, daalde het aantal uren op de uitleenmarkt nog met 4,5 procent. In totaal nam het aantal uren over 2004 met 1,7 procent toe en de totale omzet met 1,6 procent.

in de uitzendmarkt is de groei in 2005 hoog gebleven en is vanaf het tweede kwartaal ook de detachingsmarkt aangetrokken. Over heel 2005 groeit het aantal uitzenduren met ruim 17 procent. Door het herstel van de flexmarkt neemt de omzet van de uitzend- en detachingsbureaus in 2005 met ruim 14 procent toe.

Samengevat valt deze periode van twintig jaar uitzendbranche uiteen in twee cycli van tien jaar. Iedere cyclus van tien jaar wordt gekenmerkt door een periode van ongeveer zes jaar met groei van zowel het aantal uren als de omzet en een kortere periode, van ongeveer vier jaar die gekenmerkt wordt door stagnatie en krimp.

4. Prijzen

De inflatie is in het eerste kwartaal van 2006 flink gedaald tot 1,1 procent. In 2005 stegen de consumentenprijzen gemiddeld nog met 1,7 procent. De daling in het eerste kwartaal van 2006 was vooral het gevolg van de afschaffing van het gebruikersdeel van de onroerendzaakbelasting (OZB). In de industrie stegen de prijzen wel fors, mede als gevolg van de sterk gestegen energiekosten. De stijging van de cao-lonen ligt in het vierde kwartaal nog steeds laag, maar is wel licht toegenomen. Daarmee is de cao-loonstijging in 2005 uitgekomen op 0,8 procent.

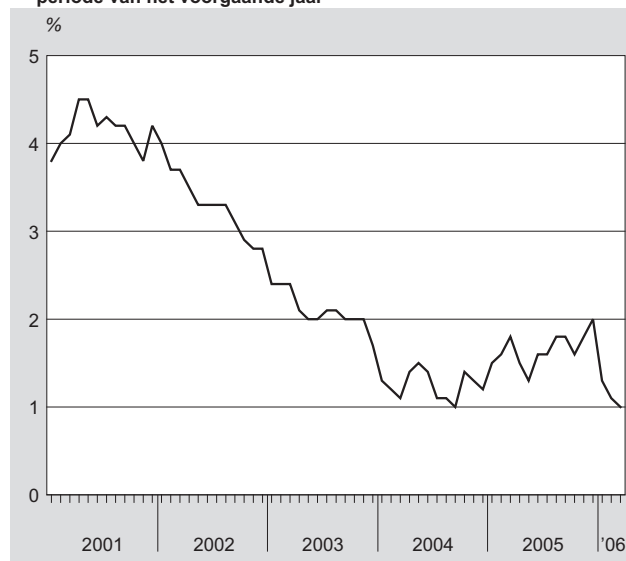
4.1 Inflatie daalt flink begin 2006

De inflatie is in het eerste kwartaal van 2006 gedaald tot gemiddeld 1,1 procent na in 2005 gemiddeld op 1,7 procent te zijn uitgekomen. In maart lag de inflatie zelfs op 1,0 procent. Afgezien van september 2004 (toen de consumentenprijsstijging ook op 1,0 procent uitkwam) is dit het laagste inflatiecijfer sinds 1989.

In januari daalde de inflatie sterk tot 1,3 procent (na 2,0 procent in december). De belangrijkste oorzaak was de afschaffing van het gebruikersdeel van de onroerendzaakbelasting. Dit draagt voor 0,5 procentpunt bij aan de daling van de inflatie. Een andere belangrijke factor is dat de overheidsbijdrage aan de kosten van kinderopvang fors is gestegen. Hierdoor daalde de eigen bijdrage van ouders. Dit droeg voor 0,2 procentpunt bij aan de inflatiedaling. De tarieven voor gas en elektriciteit gingen in januari 2006 omhoog, maar omdat de prijsstijging in januari 2005 nog sterker was, had dit per saldo een drukkend effect op de inflatie. In maart daalde de inflatie verder doordat de prijzen van verse groenten daalden.

Volgens de Europees geharmoniseerde consumentenprijnsindex is de inflatie in het eerste kwartaal van 2006 een stuk hoger uitgekomen dan volgens de CPI, namelijk op 1,6 procent. De meetmethode van de geharmoniseerde index wijkt af van de CPI en dient speciaal voor het ver-

6. Consumentenprijzen (CPI) alle huishoudens mutatie t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar

gelijken tussen EU-landen. Volgens de HICP behoort Nederland in maart tot de landen met de laagste inflatie in de Eurozone.

4.2 Aanhoudend forse prijsstijgingen in de industrie

De afzetprijzen van producten van de Nederlandse industrie lagen in het vierde kwartaal van 2005 gemiddeld 5,9 procent hoger dan een jaar eerder. Toch is dit de laagste prijsstijging sinds anderhalf jaar. In januari en februari 2006 zijn de prijzen met respectievelijk 7,2 en 6,6 procent weer sterker gestegen ten opzichte van een jaar eerder. Sinds mei 2004 ligt de prijsstijging vrijwel elke maand boven de 5 procent.

De prijzen van de verbruikte grondstoffen en halffabrikaten in de industrie zijn in het vierde kwartaal, ten opzichte van

Staat 9
Prijswontwikkeling bruto binnenlands product naar componenten

	2005		2004				2005			
			I	II	III	IV	I	II	III	IV
	% prijsverandering t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar									
Bruto binnenlands product	1,6	0,9	0,9	0,5	1,0	1,9	1,5	1,1	1,7	
Bestedingen										
Consumptie	1,6	1,4	1,5	1,3	1,5	1,8	1,4	1,4	1,6	
Investerings (incl. voorraden)	0,9	0,9	1,9	1,8	0,5	0,4	1,0	0,5	1,7	
Uitvoeroverschot	3,2	-4,0	-8,0	-9,7	-1,4	5,9	3,7	-0,3	2,3	
Totaal toegevoegde waarde, waarvan:	1,4	1,0	0,6	0,1	0,7	1,7	1,5	1,1	1,5	
Goederenproducenten	4,9	-0,5	-0,4	-1,0	0,8	5,3	4,6	3,9	5,7	
Producenten van commerciële diensten	-0,4	0,9	0,3	-0,5	-0,2	-0,5	-0,5	-0,3	-0,2	
Producenten van niet-commerciële diensten	1,5	2,9	2,3	2,6	2,6	2,1	2,0	1,3	0,6	

een jaar eerder, met bijna 11 procent nog meer gestegen dan de afzetprijzen. Al vanaf het tweede kwartaal van 2004 schommelt de prijsstijging rond de 10 procent. De meest recente cijfers van januari en februari laten nog sterkere prijsstijgingen zien van maar liefst 16,5 en 13,9 procent.

De ontwikkeling van de afzet- en verbruiksprijzen wordt sterk bepaald door de prijsontwikkeling in de aardolieverwerkende industrie. Buiten de aardolieverwerkende industrie stegen afzet- en verbruiksprijzen met respectievelijk 2,6 en 5,4 procent.

De prijs van een vat North Sea Brent steeg in de loop van 2005 sterk van gemiddeld 47,9 dollar in het eerste kwartaal tot 61,7 dollar in het derde kwartaal. Na een lichte prijsdaling tot 57,3 dollar in het vierde kwartaal lag de prijs in januari en februari weer boven de 60 dollar. De prijsontwikkeling in euro's was nog groter omdat de dollar het afgelopen jaar steeds sterker is geworden ten opzichte van de euro. In het eerste kwartaal was een euro nog 1,31 dollar waard, in het vierde kwartaal was dit 1,19 dollar.

7. Olieprijzen Brent

De lichte daling van de aardolieprijs in het vierde kwartaal heeft een dempende werking gehad op de prijsontwikkeling ten opzichte van het derde kwartaal. De afzet- en verbruiksprijzen stegen met respectievelijk 0,6 procent en 1,0 procent ten opzichte van het derde kwartaal. Zonder de aardolieverwerkende industrie zou dit ongeveer dubbel zo hoog zijn geweest: respectievelijk 1,3 procent en 1,9 procent.

4.3 Lichte toename cao-loonstijging

De stijging van de cao-lonen lag in het vierde kwartaal van 2005 op 1,1 procent¹⁾. Daarmee is het jaargemiddelde uitgekomen op 0,8 procent. De cao-loonontwikkeling loopt weer iets op nadat in het tweede kwartaal van 2005 een laagste punt werd bereikt van 0,5 procent. In het derde kwartaal kwam de cao-loonstijging uit op 0,9 procent.

Het verschil in cao-loonontwikkeling tussen particuliere bedrijven, de gesubsidieerde sector en de overheid is gering. Bij de overheid nemen de cao-lonen vanaf de tweede helft van 2005 toe, nadat ze ruim een jaar lang op ongeveer hetzelfde niveau zijn gebleven.

De contractuele loonkosten namen in het vierde kwartaal van 2005 met 1,4 procent toe ten opzichte van een jaar eerder. De contractuele loonstijging loopt daarmee iets op. In het derde kwartaal van 2005 kwam de contractuele loonstijging uit op 1,2 procent.

Noot in de tekst

¹⁾ In deze paragraaf gaat het over cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen. Het cijfer over het vierde kwartaal van 2005 is gebaseerd op 94 procent van de cao's waaruit de statistiek is opgebouwd. Ongeveer acht van de tien werknemers vallen onder een cao.

5. Inkomen en arbeid

In het vierde kwartaal van 2005 is een duidelijke verbetering op van de situatie op de arbeidsmarkt opgetreden. Het aantal banen nam voor het derde achtereenvolgende kwartaal toe (na verwijdering van seizoeninvloeden), terwijl het aantal werklozen afnam. Het aantal openstaande vacatures bleef hoog.

Verdere stijging aantal banen

Voor het derde achtereenvolgende kwartaal is het aantal banen van werknemers gestegen. In het vierde kwartaal van 2005 waren er 9 duizend banen meer dan het derde kwartaal (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden). Voor het eerst in tweeënhalve jaar zijn er nu meer banen dan een jaar eerder.

De werkgelegenheidsgroei bleef in het vierde kwartaal van 2005 beperkt tot de zakelijke dienstverlening en de zorg. In de zakelijke dienstverlening waren er bijna 50 duizend banen meer dan een jaar eerder. Hiermee is de groei verder versneld. In het derde kwartaal bedroeg de toename nog 36 duizend. De toename was vooral te danken aan de groeiende inzet van uitzendkrachten, maar ook in branches als de computerservicebureaus, reclamebureaus en economische dienstverlening groeide het aantal banen. De zorg kent de laatste twee jaar een groei van rond de 20 duizend banen per jaar. Het groeitempo ligt wel een stuk lager dan in de jaren 2002–2003.

Verdere afname aantal arbeidsjaren op jaarbasis

Gemeten in arbeidsjaren is er nog altijd sprake van een daling. Ten opzichte van een jaar eerder daalde het aantal arbeidsjaren in het vierde kwartaal van 2005 met 13 duizend (–0,2 procent). Dat de werkgelegenheid in arbeids-

jaren in het vierde kwartaal nog daalde, komt omdat de banen die erbij kwamen gemiddeld een kortere arbeidsduur hadden dan de banen die verdwenen. Gemeten in arbeidsjaren bedroeg de stijging van het aantal banen in de zakelijke dienstverlening in een jaar tijd 31 duizend. De stijging van het aantal arbeidsjaren in de zorgsector was 10 duizend. De toename in arbeidsjaren is in beide bedrijfstakken veel lager dan die voor het aantal banen.

Aantal vacatures blijft hoog

Eind 2005 stonden er, gecorrigeerd voor seizoeninvloeden, 169 vacatures open. Het aantal openstaande vacatures is daarmee licht gedaald ten opzichte van het derde kwartaal, maar ligt nog altijd op een hoog niveau. Dat het aantal vacatures enigszins is gedaald betekent nog niet dat er een kentering heeft plaatsgevonden. In het tweede kwartaal van 2005 nam het aantal vacatures ook licht af, om in het derde kwartaal weer fors toe te nemen. Het aantal vacatures stijgt al vanaf eind 2003. Eind 2005 waren er 37 duizend openstaande vacatures meer dan een jaar eerder.

In het vierde kwartaal ontstonden er 212 duizend vacatures. Dit waren er 36 duizend meer dan in het zelfde kwartaal een jaar eerder. Er werden 208 duizend vacatures vervuld. Dit waren er 43 duizend meer dan in het vierde kwartaal van 2004. De toename van het aantal vervulde vacatures was de grootste sinds 2003.

Het aantal openstaande vacatures liep in het vierde kwartaal van 2005 in de meeste bedrijfstakken iets terug ten opzichte van het derde kwartaal. In de zakelijke dienstverlening is de spanning op de arbeidsmarkt al enige kwartalen erg hoog. Eind 2005 stonden hier op de duizend banen 35 vacatures open. Gemiddeld over alle bedrijfs-

Staat 10
Arbeidsvolume en beloning van werknemers naar bedrijfstakken

	Arbeidsvolume van werknemers						Beloning van werknemers					
	2005	2004	2005				2005	2004	2005			
		IV	I	II	III	IV		IV	I	II	III	IV
% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar												
BEDRIJFSTAKKEN (SBI 1993)												
Landbouw, bosbouw en visserij	–3,5	2,1	–3,7	–4,2	–3,3	–2,9	–3,8	3,4	–3,7	–5,3	–3,2	–2,8
Delfstoffenwinning	–1,6	1,9	1,0	–1,1	–4,0	–2,2	5,5	4,0	7,4	5,0	3,8	6,0
Industrie	–2,5	–3,3	–3,2	–2,7	–2,2	–2,1	0,5	0,2	0,1	0,6	0,6	0,7
Energie- en waterleidingbedrijven	–1,5	2,9	–1,4	–0,9	–0,7	–2,9	1,1	4,5	0,0	1,8	0,5	1,7
Bouwnijverheid	–3,5	–5,6	–4,7	–3,7	–3,0	–2,4	–0,6	–2,3	–1,6	–0,9	–0,2	0,2
Handel, horeca en reparatie	–1,0	–2,1	–1,8	–1,1	–0,7	–0,4	1,7	0,8	1,3	1,7	2,0	2,0
Vervoer, opslag en communicatie	–1,9	–2,5	–2,2	–1,8	–1,7	–1,9	0,3	0,9	0,1	0,5	0,4	0,2
Financiële en zakelijke dienstverlening	1,4	0,0	0,4	1,1	1,5	2,5	3,1	3,2	2,1	2,9	3,3	4,1
Overheid	–1,2	–2,1	–1,5	–1,2	–0,9	–1,3	0,8	1,5	0,5	1,1	0,9	0,5
Zorg en overige dienstverlening	0,9	0,9	1,0	0,9	1,0	0,9	3,1	3,3	2,9	3,1	2,9	3,5
Totaal	–0,7	–1,5	–1,2	–0,8	–0,4	–0,2	1,6	1,7	1,1	1,6	1,7	2,0

takken stonden er op de duizend banen 23 vacatures open. Dit zijn er 5 meer dan een jaar eerder.

Werkloosheid licht afgenomen

Gemiddeld waren er in het vierde kwartaal 447 duizend werklozen, wat overeenkomt met 6,0 procent van de beroepsbevolking. Na correctie van seizoeninvloeden komt het aantal werklozen uit op 468 duizend. Na stabilisatie van het aantal werklozen in de eerste helft van 2005, zette in het derde kwartaal van 2005 een daling in. In het vierde kwartaal van 2005 waren er 21 duizend werklozen minder dan in het voorgaande kwartaal. In de eerste twee maanden van 2006 heeft de daling van het aantal werklozen zich verder doorgezet.

De seizoengecorrigeerde beroepsbevolking is in het vierde kwartaal van 2005 gegroeid. Ten opzichte van het derde kwartaal steeg de beroepsbevolking met 21 duizend personen. Na een stabilisatie in de eerste helft van 2005, is in de laatste twee kwartalen de beroepsbevolking toegenomen. De groei van de beroepsbevolking in het vierde kwartaal hield gelijke tred met die van potentiële beroepsbevolking (bevolking van 15–64 jaar). De bruto participatiegraad kwam uit op 67,7 procent.

In het vierde kwartaal is het aantal werkloze mannen afgenomen met 27 duizend ten opzichte van een jaar geleden, terwijl het aantal werkloze vrouwen vrijwel gelijk bleef. Het aantal vrouwen in de beroepsbevolking steeg sterk met 84 duizend, terwijl het aantal mannen juist afnam met 62 duizend. De mannelijke beroepsbevolking liep fors terug onder de 15–24- en vooral de 25–34-jarigen. De werkloosheid onder mannen kwam uit op 5,1 procent en die onder vrouwen op 7,2 procent.

Loonkostenstijging gelijk

De loonkosten per arbeidsjaar stegen in het vierde kwartaal met ongeveer 2,3 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Hiermee bleef de loonkostenstijging op vrijwel hetzelfde niveau. Vanwege onder meer loonmatiging zijn de loonkostenstijgingen de laatste jaren sterk teruggelopen. Het recentelijk oplopen van de cao-lonen had op de loonkosten van het vierde kwartaal nog geen groot effect.

Groei loonsom onder groei BBP

De groei van de door werkgevers betaalde loonsom ligt met 2,0 procent in het vierde kwartaal lager dan de waardestijging van het BBP (+3,3 procent). De stijging van de loonsom trekt wel aan als gevolg van recent afgesloten CAO's. Op jaarbasis is de stijging van de betaalde loonsom in 2005 met 1,6 procent iets hoger dan die in 2004 (1,5 procent).

Doordat de groei van de lonen in het vierde kwartaal lager is dan de groei van het BBP is de waardestijging van het bruto exploitatiesaldo (+4,5 procent) hoger dan die van het

BBP. Dit saldo kan gezien worden als het inkomen van ondernemingen en zelfstandigen.

Verdeling BBP naar onderdelen 4e kwartaal 2005

	Mld	t.o.v. 2004
Lonen, Salarissen en soc.lasten	63,3	+2,0%
Afschrijvingen	19,1	+2,6%
Belastingen en subsidies	15,1	+5,0%
Netto exploitatie-overschot	33,7	+5,5%
Totaal	131,2	+3,3%

Verslechtering ruilvoeteffect

Gedurende het hele jaar 2005 stegen de verbruiksprijzen sterker dan de productieprijs. Dit kwam vooral door de iets hoger dollarkoers en de stijging van de olieprijs. In het vierde kwartaal lag de olieprijs meer dan 55 procent boven het jaargemiddelde van 2004. Dit had een drukkend effect op met name de toegevoegde waarde van de chemische industrie.

Sterke stijging belastingen

De sterke stijging van de belastingen in het vierde kwartaal (4,8 procent) kan vooral worden toegeschreven aan de zeer forse stijging van de overdrachtsbelasting met bijna 10 procent en aan de BTW op investeringen (6,6 procent). Deze stijging werd echter geremd door de afnemende accijnsafdrachten en de forse daling van 7,1 procent van de belasting voor personenauto's (BPM). Dit betekent voor 2005 een afname van de groei van 4,8 procent naar 3,8 procent.

Primair inkomensaldo verbetert zeer sterk

De stijging van de uit het buitenland ontvangen dividenden, rente en andere primaire inkomens is zeer sterk toegenomen in vergelijking met het derde kwartaal (+15,9 procent). De stijging kwam uit op +35,6 procent ten opzichte van het vierde kwartaal van 2004.

Het primaire inkomen, dat uit het buitenland wordt ontvangen of aan het buitenland wordt betaald, bestaat voor de helft uit rente en voor een kwart uit dividenden. De rest wordt gevormd door lonen en andere inkomens. Door de sterke verbetering van het primaire inkomensaldo ligt in het vierde kwartaal de groei van het bruto nationaal inkomen (BNI) met 7,4 procent ver boven de groei van het BBP (+3,3 procent).

Primaire inkomens in 4e kwartaal 2005

	Mld	t.o.v. 2004
Ontvangen Betaald	39,0	+35,6% +17,5%
Saldo	5,0	5,2 mld

Vooral door het grote positieve saldo in het vierde kwartaal is het jaarsaldo van de primaire inkomens gestegen naar +4,4 miljard euro. In 2004 bedoeg het primair inkomenssaldo slechts 1,1 miljard euro. De uit het buitenland ontvangen secundaire inkomens zijn met 30,4 procent gestegen.

Secundaire inkomens in 4e kwartaal 2005

	Mld	t.o.v. 2004
Ontvangen	1,8	+30,4%
Betaal	4,3	+24,4%
Saldo	-2,6	-0,4 mld

Besparingen nemen toe

Hoewel de stijging van de betaalde loonsom (2,0 procent) minder groot was dan die van de consumptieve beste-

dingen (3,1 procent), namen de besparingen in het verslagkwartaal toe met 18,3 procent (+6,2 miljard) ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2004. Dit kwam mede door de stijging van het netto-ondernemersinkomen en van de ontvangen primaire inkomens. In 2005 namen de besparingen met 8,8 miljard toe tot 134,4 miljard euro.

Investerings in buitenland dalen

Het totaal van de bruto investeringen (inclusief voorraden) bleef gelijk aan het niveau van het vierde kwartaal in 2004. Ook voor 2005 (96,2 miljard) zijn de investeringen nauwelijks toegenomen ten opzichte van 2004 (95,5 miljard). Door de sterke stijging van de besparingen in het vierde kwartaal (+18,3 procent) nam het saldo van de Nederlandse investeringen en beleggingen in het buitenland (nationaal inkomensoverschot) wel fors toe met 6,2 miljard tot 14,0 miljard euro. Op jaarbasis bedraagt deze toename 8,1 miljard wat het saldo brengt op 38,2 miljard euro.

6. Internationaal

De Europese economische groei vertraagde in 2005. Een dalende groei van de wereldhandel en de hogere olieprijs waren hier debet aan. In Japan versnelde de economische groei, terwijl de Amerikaanse economie vertraagde. Hoewel de Verenigde Staten een lagere groei noteerde, groeit zij nog steeds sneller dan Japan en Europa. De VS is samen met Japan (en China) de trekker van de wereld-economie.

6.1 Economische groei EU-25 licht gedaald

De Europese economie groeide in 2005 met 1,6 procent. Dit is een vertraging ten opzichte van 2004 toen de Europese economie groeide met 2,4 procent. Ondanks de lagere groei in 2005 zette het economische herstel in Europa wel door. De vertraging kwam door een tegenvallend eerste kwartaal. In het vierde kwartaal groeide de economie met 1,8 procent.

De terugloop in het eerste kwartaal en de opleving in de daaropvolgende kwartalen zien we in bijna de gehele economie terug. Een vertraagde groei van de wereldhandel en een stijgende olieprijs hebben hun weerslag op de Europese economie gehad.

Binnen Europa economische groei verdeeld

De economische groei in 2005 loopt sterk uiteen tussen de oude en nieuwe lidstaten van Europa. Alle nieuwe lidstaten groeien sneller dan het gemiddelde van de EU-25, waarbij de drie Baltische Staten, Estland (9,8 procent), Letland (10,2 procent) en Litouwen (7,5 procent) uitschieters zijn. De slechtst presterende landen zijn Italië, Portugal en Duitsland die allen minder dan 1 procent groeien. Nederland zit daar met 1,1 procent groei maar net boven.

Uitvoer en investeringen stimuleren herstel

Drijfveer achter het herstel van de Europese economie blijft de export. Hoewel de Europese export is toegenomen met 4,7 procent in 2005, is het groeipercentage afgenomen in vergelijking met 2004, toen nam de export met 6,9 procent toe. De vertraagde Europese exportgroei gaat gepaard met een daling van de wereldhandelsgroei. Toch kan gesproken worden van een voortdurend herstel, de exportgroei in 2005 is hoger dan in de periode 2001–2003. Daarnaast groeide de export in de tweede helft van 2005 met 5,5 procent tegen 3,7 procent in het eerste halfjaar van 2005. Met 21 procent groeide de export in Estland en Letland het snelst.

De investeringen droegen ook bij aan het herstel in 2005. Het verloop in de investeringen vertoont nagenoeg hetzelfde beeld als de export. De groei in de investeringen is in 2005 licht gedaald ten opzichte van 2004 maar het ligt met een groei van 2,9 procent op een hoger niveau dan in de periode 2001–2003, met een dieptepunt van –0,8 procent in 2002. In het vierde kwartaal van 2005 zijn de investeringen toegenomen met 2,6 procent.

Tussen 1999 en 2003 groeide de overheidsconsumptie tussen de twee en drie procent. In 2004 nam de overheidsconsumptie voor het eerst sinds 1999 met minder dan twee procent toe. In 2005 zet deze afname in de groei zich voort, met een groei van 1,6 procent. De budgettaire regels om het EMU-tekort in de hand te houden, hebben waarschijnlijk een drukkend effect op de overheidsconsumptie van de eurolanden. De overheidsconsumptie van de eurolanden groeide met 1,4 procent.

De consumptiegroei van huishoudens in de EU-25 stabiliseerde tussen half 2001 en eind 2005 en kwam uit tussen de 1 en 2 procent, met als enige uitschieter het vierde

Staat 11
Internationale economische gegevens: vierde kwartaal 2005

	Nederland	Duitsland	EU-25	Verenigde Staten ¹⁾	Japan
% mutatie t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar					
Bruto binnenlands product (marktprijzen)	1,6	1,0	1,8	3,2	4,0
Consumptie door huishoudens incl. IZWh	1,1	–0,9	1,4	2,9	3,4
Consumptie door de overheid	2,1	0,7	2,2	1,3	1,7
Bruto investeringen in vaste activa	1,4	0,5	2,6	6,4	4,2
Export van goederen en diensten	3,6	7,8	5,3	6,4	10,2
Import van goederen en diensten	2,5	6,7	5,3	5,3	4,6
%					
HICP ²⁾	1,7	2,2	2,3	3,7	–0,5
Werkloosheidsgraad ³⁾	4,7	9,3	8,6	5,0	4,5

Bron: Eurostat, OESO, CBS.

¹⁾ Veranderingen afgeleid uit seizoen gecorrigeerde tijdreeksen.

²⁾ Voor VS en Japan is CPI gebruikt.

³⁾ Als percentage van de beroepsbevolking, OESO definitie.

kwartaal 2004, met 2,4 procent. Deze gematigde groei past in het algemeen economisch beeld van de EU-25 in deze periode. In 2005 hield de consumptiegroei een vergelijkbaar tempo aan met gemiddeld 1,6 procent. Een hogere consumptiegroei lijkt nodig om de economische groei te verbreden en door te laten zetten.

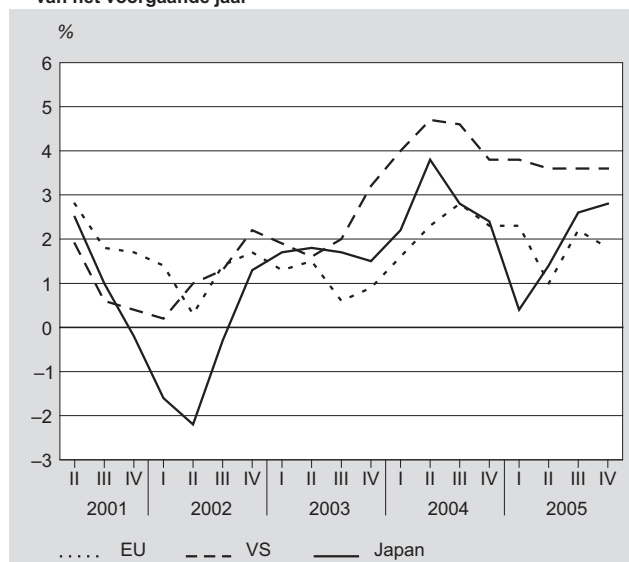
Daling Europese werkloosheid zet door

De werkloosheid in de EU-25 (volgens de internationaal gehanteerde ILO-definitie) nam in 2005 gestaag af van 8,9 procent in het eerste kwartaal tot 8,6 procent in het vierde kwartaal van 2005. Dit resulteerde in een gemiddeld werkloosheidspercentage van 8,7 procent. In 2006 zet de daling voort, in februari is de werkloosheid 8,5 procent. In februari heeft Ierland het laagste werkloosheidspercentage (4,3 procent) gevolgd door Nederland en Denemarken (4,4 procent). De hoogste werkloosheidspercentages zijn te vinden in Polen (17,0 procent) en Slowakije (15,8 procent). Hierna volgen Griekenland (9,6 in vierde kwartaal 2005), Frankrijk (9,1 procent) en Duitsland (8,9 procent).

Inflatie EU-25 loopt op in 2005

De inflatie in de Europese Unie is in 2005 licht opgelopen tot 2,1 procent. Schommelde de inflatie in de eerste helft van 2005 rond de twee procent, het laatste half jaar liep deze op tot 2,3 procent. Het oplopen van de geldontwaarding in het derde en vierde kwartaal kwam voornamelijk door de hoge olieprijsen. Begin 2006 loopt de inflatie licht terug. De CPI was in februari 2,2 procent en in maart 2,1 procent.

8. Bruto binnenlands product (volume) mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar

Nederland synchroon met Duitsland

De economische ontwikkeling van Duitsland en Nederland verloopt al geruime tijd opvallend synchroon. Beide landen blijven qua economische groei al enkele jaren achter bij

het Europese gemiddelde, zo ook in 2005. In Duitsland en Nederland kwam de economische groei uit op respectievelijk 1,1 en 0,9 procent. Echter in het vierde kwartaal van 2005 lopen de cijfers voor de economische groei uiteen. De Nederlandse economie versnelde, terwijl de Duitse economie juist vertraagde en van kwartaal-op-kwartaal zelfs een nulgroei liet zien. Dit komt hoofdzakelijk door een verschil in consumptie. In Duitsland daalde de particuliere consumptie in het vierde kwartaal, zowel ten opzichte van het vierde kwartaal van 2004, als het voorgaande kwartaal, terwijl de consumptie in Nederland fors steeg.

Duitsland maakt een aanzienlijk deel uit van de Europese economie. De Duitse export is al enige tijd groeiende, maar herstel van de Duitse consumptie is belangrijk voor een verder herstel van de Europese economie.

6.2 Sterk herstel economie Japan

De economische groei van Japan is opgelopen tot 2,7 procent in 2005. Dit is het vierde jaar op rij waarin de economie sterker groeide dan het voorgaande jaar.

In 2005 lieten de kwartalen een oplopende groei zien, met in het vierde kwartaal een groei van 4 procent. Het sterke herstel van de Japanse economie ging gepaard met het aantrekken van de particuliere consumptie en de investeringen, alsmede de uitvoer. In het vierde kwartaal stimuleerde vooral de binnenlandse vraag de groei.

De Japanse export zit de laatste jaren in de lift. Na een scherpe krimp in 2001 groeit de export sindsdien sterk. In 2003 en 2004 groeide de export met respectievelijk 9 en 13,9 procent. De sterke groei van de Japanse export is te danken aan de aanhoudend hoge vraag uit het verre oosten (met name China) en de VS. In 2005 ligt de groei echter iets lager. In het eerste halfjaar groeide de Japanse export met bijna 5 procent, om in het vierde kwartaal weer aan te trekken tot ruim 10 procent.

Tegelijkertijd is ook de particuliere consumptie in 2005 weer aangetrokken na een daling in het eerste kwartaal. De groei van de particuliere consumptie in 2005 is met 2,2 procent niet zo hoog geweest sinds 1996. In het vierde kwartaal groeide de particuliere consumptie zelfs met 3,4 procent in vergelijking met hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Er zijn tekenen dat de consumptiegroei zal aanhouden. In het vierde kwartaal van 2005 trok de kwartaal-op-kwartaalgroei aan tot 0,9 procent.

Daarnaast daalt de werkloosheid gestaag sinds april 2003 toen de werkloosheid 5,5 procent bedroeg. In 2005 bedroeg de werkloosheid gemiddeld 4,4 procent. Ook begin 2006 zet de daling van de werkloosheid door. In februari 2006 bedroeg de werkloosheid slechts 4,1 procent ten opzichte van een jaar eerder.

Japan heeft jarenlang een groei van de overheidsconsumptie gekend van ongeveer 3 à 4 procent. Aan deze stabiele, hoge groei van overheidsconsumptie lijkt een einde gekomen te zijn. Sinds 2000 daalt de groei van over-

heidsconsumptie gestaag van 4 procent tot 1,7 procent in 2005.

Al sinds het vierde kwartaal van 1998 kampt Japan met deflatie. In 2005 kwam de inflatie uit op -0,3 procent en in het vierde kwartaal van 2005 kwam de CPI uit op -0,5 procent. Toch ging Japan het jaar uit met een lichte groei van het prijsniveau. In het vierde kwartaal nam het prijsniveau met 0,2 procent toe, ten opzichte van het derde kwartaal. Begin 2006 zet deze lijn voorzichtig door. In januari en februari was de inflatie 0,4 procent, en in maart is de CPI onveranderd gebleven. Ondanks tekenen van een meer normale prijsontwikkeling, is het gevaar van deflatie in Japan nog niet voorgoed geweken.

6.3 Amerikaanse economie groeit door

Hoewel de Amerikaanse economie in 2005 minder hard groeide dan in 2004, is de VS nog altijd, samen met Japan en China, de trekker van de wereldeconomie. In de VS duurt de periode van hoge economische groei voort. Sinds het derde kwartaal van 2003 ligt de Amerikaanse economische groei boven de 3 procent. Vooral de huishoudenconsumptie, investeringen en de export ontwikkelden zich in 2005 erg positief.

De aanhoudende groei in de Verenigde Staten zorgt voor een aanhoudende vraag naar extra productiecapaciteit waardoor nieuwe investeringen nodig zijn. In 2005 groeiden de Amerikaanse investeringen met 7,4 procent. Dit was weliswaar ruim een procentpunt minder dan in 2004, maar nog altijd een forse stijging. In het vierde kwartaal namen de investeringen toe met 6,4 procent ten opzichte van het zelfde kwartaal een jaar eerder.

Terwijl in Europa de particuliere consumptie lange tijd een rem zette op de economische ontwikkeling, is het in de VS een van de drijvende krachten achter de aanhoudende economische groei. De particuliere consumptie neemt in de Amerikaanse economie een zeer belangrijke plaats in.

Het aandeel van de huishoudenconsumptie in de totale economie is in de VS met 70 procent, flink hoger dan in de EU-25 en in Nederland waar de consumptie een aandeel heeft van respectievelijk 58 en 47 procent van het totale BBP.

In 2005 lag het consumptievolume van Amerikaanse huishoudens 3,5 procent hoger dan een jaar eerder, iets minder dan de 3,9 procent toename van 2004. In het vierde kwartaal van 2005 viel de groei in consumptie terug tot 2,9 procent. Deze terugval van de consumptiegroei is volgens het Amerikaanse bureau van economische analyse (BEA) van tijdelijke aard en te wijten aan de orkaan Katrina.

In de VS is het groeitempo van de overheidsconsumptie de afgelopen jaren afgenomen. In 2002 bedroeg de groei nog 4 procent. In 2005 is dit teruggelopen tot 1,5 procent. De export groeide in 2005 met 6,9 procent, tegenover 8,4 procent in 2004.

De inflatie in de Verenigde Staten bedroeg in 2005 3,4 procent. In de loop van 2005 liep de inflatie op, om in september met een CPI-stijging van 4,7 procent het hoogste niveau sinds 1991 te bereiken. In september 2005 werd ook de grootste maandstijging gemeten van 1,2 procent in 25 jaar. In januari daalde de inflatie tot 4,0 procent. De ontwikkeling in de CPI werd grotendeels veroorzaakt door de olieprijsen.

Om de inflatie te beteugelen heeft de FED de rente sinds juni 2004 al 15 keer met een kwart procentpunt verhoogd. De meest recente verhoging dateert van 28 maart 2006, toen het belangrijkste rentetarief, de federal funds rate, verhoogd werd tot 4,75 procent.

In 2004 en 2005 profiteerde de Amerikaanse arbeidsmarkt duidelijk van de gunstige economische ontwikkeling in de VS. De werkloosheid is in 2005 teruggelopen tot 5,1 procent. In 2006 loopt de werkloosheid verder terug tot 4,7 procent in maart.

Conjunctuurbeeld 2005: verbreding economische groei

Frederik Heinsius

Onlangs publiceerde het CBS de uitkomsten voor de Nederlandse economie over 2005.¹⁾ Daaruit bleek dat de economie groeide met 1,1 procent, een op het oog bescheiden groei. Het bescheiden herstel van de economie wordt nog steeds in belangrijke mate gedragen door de export, maar er was ook een geringe bijdrage van de investeringen. In de tweede helft van het jaar trok de consumptie van huishoudens flink aan. Het aanhoudende herstel van de economie is steeds beter zichtbaar op de arbeidsmarkt. Dit artikel bevat een terugblik op de Nederlandse economie in het jaar 2005 en signaleert enkele opvallende ontwikkelingen.

Bescheiden groei economie

In economisch opzicht begon 2005 niet geweldig. Na een krimp in het eerste kwartaal van 0,3 procent herstelde de economie zich echter in de overige kwartalen. De economische groei in deze drie opeenvolgende kwartalen bedroeg telkens 1,6 procent ten opzichte van het corresponderende kwartaal in 2004. Het bruto binnenlands product (BBP) steeg in totaal in 2005 met 1,1 procent ten opzichte van 2004. De Nederlandse economie bereikte hiermee een totale omvang van 502 miljard euro.

Een economische groei van 1,1 procent betekent een bescheiden groei in relatie tot het langjarige gemiddelde van de BBP-groei van 2,5 procent. Het betekent ook een

vertraging van de groei met eenderde vergeleken met de groei van 1,7 procent in 2004. Bij de groeivertraging spelen enkele incidentele factoren een rol. Het jaar 2005 telde twee werkdagen minder dan 2004. Dit had een drukkend effect op de BBP-groei. Daarnaast vertroebelt de productie van aardgas het beeld. In 2004 werd er 10,9 procent meer aardgas gewonnen, waardoor de economische groei hoger uitviel. In 2005 gebeurde het tegenovergestelde. De gaswinning daalde met 8,6 procent wat de economische groei juist drukte. Als voor deze effecten wordt gecorrigeerd, is de groei van het BBP in 2004 en 2005 ruwweg gelijk.

De vertraging in 2005 van de economische groei in Nederland ging samen met een gelijktijdige internationale vertraging. Zo was de groei in de Europese Unie in 2005 eveneens lager dan in 2004. De economische groei in de Europese Unie kwam in 2005 uit op 1,6 procent tegenover een groei van 2,4 procent in 2004. De Europese vertraging hing samen met een minder uitbundige wereldhandel en een hogere olieprijs. Hoewel het volume van de wereldwijd verhandelde goederen in 2005 opnieuw sterk groeide (+6 procent), lag het groeitempo lager dan in 2004 (+9 procent). Snel groeiende economieën als China en India betekenen een enorme stimulans voor de wereldhandel. Hun in- en uitvoer groeide in 2005 wederom stormachtig.

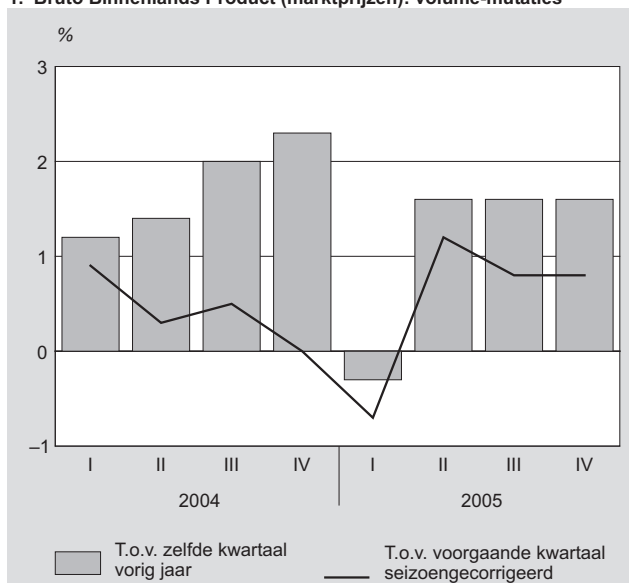
De Verenigde Staten en Japan (met China) waren de trekkers van de wereldeconomie in 2005. De economie van de Verenigde Staten groeit al meer dan twee jaar in een hoog tempo en sneller dan die van Europa. Het BBP in de Verenigde Staten groeide in 2005 met 3,5 procent en vertraagde daarmee iets ten opzichte van 2004 (4,2 procent). Japan liet in 2005 een opvallend herstel zien met een flinke groei van de binnenlandse vraag.

Verder valt bij vergelijking van de internationale BBP-groei-cijfers op dat de ontwikkeling van de Nederlandse economie de laatste jaren sterke overeenkomsten vertoont met het groeipad van de Duitse economie. Tot 2000 kende Nederland nog een flinke voorsprong op Duitsland, maar tussen 2000 en 2004 lag de groei van het BBP op jaarbasis in beide landen heel dicht bij elkaar. Ook in 2005 vaart Nederland in het Duitse kielzog.

Export nog steeds belangrijkste motor economie

Het is in 2005 de export die de belangrijkste bijdrage levert aan de economische groei. De reële groei van de uitvoer van goederen en diensten bedroeg 5,9 procent. Met een groei van 8,5 procent was de export ook in 2004 de voornaamste bron voor groei. De ontwikkeling van de wederuitvoer is belangrijk voor de economie in Nederland. Het gaat

1. Bruto Binnenlands Product (marktprijzen): volume-mutaties

hierbij om goederen die in Nederland zijn ingevoerd en die ons land in (vrijwel) onbewerkte staat weer verlaten. Wel moeten deze goederen in eigendom zijn gekomen van een Nederlands ingezetene, anders is sprake van doorvoer. Bij wederuitvoer gaat het vooral om goederen als: elektrotechnische producten, textiel, kleding en leder.²⁾ De wederuitvoer groeide in 2005 met 12,1 procent, terwijl de uitvoer van Nederlands fabrikaat met 2,3 procent steeg.

Voor de handel met landen buiten de Europese Unie neemt sterk toe als gevolg van de voortgaande globalisering. China is voor Nederland een bijna even belangrijke leverancier van goederen geworden als de Verenigde Staten. Het aandeel van China in de totale invoer van Nederland bedroeg 7,7 procent in 2005. Tot 1993 was dit aandeel minder dan 1 procent.

Het aandeel van de wederuitvoer in de export liep sterk op in het afgelopen decennium. Toch is wederuitvoer geen nieuw verschijnsel; ons land speelde in de afgelopen eeuwen voortdurend een centrale rol bij de internationale handel en doorvoer van goederen door een gunstige geografische ligging en een hoogwaardige logistieke infrastructuur. In 2005 bestaat de uitvoer voor ongeveer 45 procent uit wederuitvoer. In 1990 lag dit aandeel rond de 20 procent. Achter het toenemende belang van de wederuitvoer in de export, gaat een tegenvallende ontwikkeling van de uitvoer van Nederlands fabrikaat schuil. Met name de Nederlandse industriële exporteurs verloren de laatste jaren flink marktaandeel door scherpe concurrentie.

Het toenemende belang van de wederuitvoer in de totale uitvoer is met name een gevolg van de sterk gestegen invoer van goederen uit lagelonenlanden als China en India. Hiervan profiteren vooral de handel en transportsector. De toegevoegde waarde van de wederuitvoer is

naar verhouding aanzienlijk lager dan die van de binnenslands geproduceerde producten. Een euro wederuitvoer levert circa 10 cent op, terwijl een euro uitvoer van Nederlands fabrikaat circa 65 cent opbrengt.³⁾

Na de export leverden de investeringen in vaste activa in 2005 de belangrijkste bijdrage aan de economische groei. De investeringsgroei kwam uit op 2,2 procent. Hiermee houdt het lichte herstel van de investeringsactiviteit aan. Vooral in woningen en computers werd fors meer geïnvesteerd. De investeringen in woningen groeiden met 5,9 procent in 2005. Daarentegen is in bedrijfsgebouwen, machines en vrachtauto's juist iets minder geïnvesteerd dan in 2004. De daling van de investeringen in bedrijfsgebouwen bedroeg 2,2 procent in 2005. In 2003 en 2004 daalden de investeringen in bedrijfsgebouwen echter veel sterker; met meer dan 8 procent. De bedrijfsinvesteringen groeiden in totaal met 3,1 procent in 2005. Voor de investeringen door de overheid kwam het cijfer uit op -2,0 procent.

Het herstel van de consumptie van huishoudens is in de tweede helft van 2005 ook op gang gekomen. Voor het eerst na het eerste kwartaal van 2002 is er weer een duidelijke groei van de consumptieve bestedingen te zien. Gedurende de periode 2002-2005 droegen de binnenslandse bestedingen per saldo niet bij aan de economische groei. Vanaf medio 2005 stijgt de consumptie weer en dan vooral de consumptie van duurzame goederen. In het vierde kwartaal was de consumptie van duurzame goederen zelfs 4,9 procent hoger dan een jaar eerder. Consumenten kochten vooral meer consumentenelektronica, meubels en kleding. De overheidsconsumptie groeide licht in 2005. Ook hier is de groei geconcentreerd in de tweede helft van het jaar, mede door extra uitgaven voor de voorbereiding van stelselwijzigingen in de zorg. In totaal lieten

Tabel 1
Bestedingen

	2002	2003	2004	2005
<i>% volumemutaties t.o.v. het voorgaande jaar</i>				
BBP	0,1	-0,1	1,7	1,1
Consumptie huishoudens	0,9	-0,7	0,0	0,3
Consumptie overheid	3,3	2,4	0,0	0,5
Investerings in vaste activa	-4,5	-3,5	2,9	2,2
Uitvoer goederen en diensten	0,9	2,0	8,5	5,9
Invoer goederen en diensten (-)	0,3	2,0	7,8	5,1

Tabel 2
Toegevoegde waarde bedrijfstakken

	2002	2003	2004	2005
<i>% volumemutaties t.o.v. het voorgaande jaar</i>				
Delfstoffenwinning	0,4	-4,0	10,9	-8,6
Industrie	0,1	-1,6	1,2	-0,5
Bouwnijverheid	-3,3	-4,2	1,2	1,9
Handel en horeca	-1,2	0,3	3,3	3,0
Transport en communicatie	3,3	2,5	4,0	1,8
Financiële en zakelijke diensten	-1,9	-1,0	0,9	2,4
Overheid	2,0	1,8	-0,3	-0,5
Zorg	4,3	2,2	1,4	1,0

de consumptieve bestedingen een reële groei zien van 0,4 procent in 2005.

Vanuit de productie benaderd zijn het in 2005 de commerciële dienstverlening en de bouw die het herstel leiden. In de commerciële dienstverlening groeide de productie met 2,5 procent door een sterke groei in de groothandel en uitzendbranche. De groothandel profiteerde van de hoge groei van de wederuitvoer en de uitzendbranche wist te profiteren van de aantrekkende economie. Ook de productie van banken, verzekeraars en zakelijke dienstverleners steeg.

De bouwproductie steeg in 2005 met bijna 2 procent ten opzichte van een jaar eerder. De bouwnijverheid profiteerde van de aantrekkende woningbouw. De toename was vooral een gevolg van hogere investeringen in woningen. Er zijn in 2005 in totaal 67 duizend nieuwe woningen gereedgekomen. Dat is 3 procent meer dan in 2004.

De industriële productie is in 2005 licht gedaald (-0,5 procent). Het ging niet goed met de productie in de elektrotechnische en de transportmiddelenindustrie. In vergelijking met eerdere perioden van economisch herstel blijft de industriële productie nog altijd opvallend achter. Zo bedroeg de groei van de toegevoegde waarde in de industrie in eerdere jaren van een aantrekkende economie (1983 en 1994) respectievelijk 4 en 7 procent.

Het achterblijven van de industriële productie lijkt te duiden op een structurele verandering van de Nederlandse economie. Een verklaring kan zijn dat een toenemend aantal industriële bedrijven de laatste jaren besloten heeft om delen van de productiecapaciteit te verplaatsen naar lage-lonenlanden waardoor de totale toegevoegde waarde van de bedrijfstak industrie geleidelijk afneemt. In een verder globaliserende wereld staat de concurrentiepositie van de maakindustrie steeds meer onder druk. Producten worden hier nog wel ontworpen, maar vaker in het buitenland gemaakt.

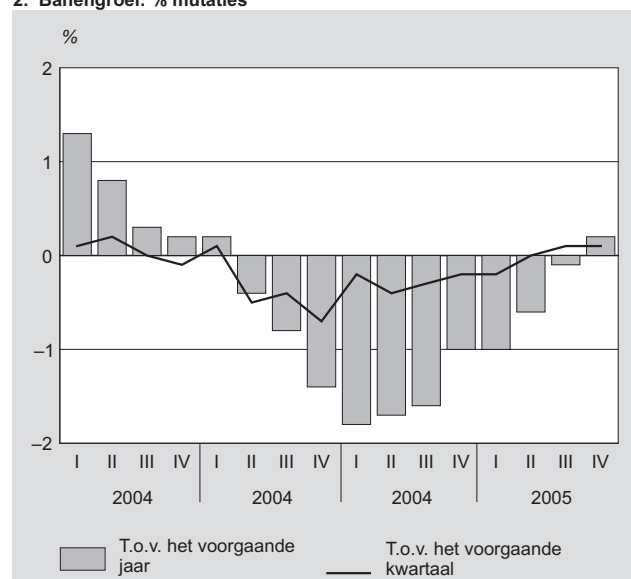
Steeds meer tekenen van verbetering arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt reageert in het algemeen vertraagd op de economische ontwikkeling. Dit is in 2004 duidelijk te zien. De economie groeide reeds met 1,7 procent, terwijl de werkgelegenheid nog een daling liet zien van 1,6 procent. Met minder werkenden werd in 2004 meer geproduceerd, waardoor de arbeidsproductiviteit een krachtige conjuncturele stijging liet zien van ruim 3 procent. Het herstel van de economie was in 2005 nog onvoldoende om ook de werkgelegenheid op jaarbasis te laten groeien. De werkgelegenheid in arbeidsjaren liet dan ook een daling zien van 0,7 procent. Dit betekent dat de arbeidsproductiviteit in 2005 steeg met ongeveer 2 procent ten opzichte van 2004. Deze stijging is minder groot dan in 2004, het eerste jaar van conjunctureel herstel. De vertraging van de productiviteitsstijging is een aanwijzing dat het economisch herstel doorwerkt op de arbeidsmarkt.

De arbeidsmarkt toonde in de loop van het jaar steeds meer tekenen van verbetering. Na de grote krimp van de werkgelegenheid in 2004 bedroeg de daling van het aantal banen van werknemers in 2005 slechts 0,4 procent. In figuur 2 is te zien dat de werkgelegenheid in de loop van 2005 verbeterde. Cijfers over het vierde kwartaal van 2005 laten zien dat de groei van het aantal arbeidsplaatsen 9 duizend bedroeg ten opzichte van hetzelfde kwartaal van 2004.

De omslag is te danken aan het herstel van de werkgelegenheid in het bedrijfsleven. Het aantal openstaande vacatures is sinds 2003 bijna verdubbeld. De vacaturegroei concentreerde zich daarbij in de commerciële dienstverlening en dan vooral in de zakelijke dienstverlening zoals de ICT-sector. In het openbaar bestuur en vooral in de industrie gingen echter banen verloren. Ook is er meer

2. Banengroei: % mutaties

uitzendwerk; de uitzenduren lagen in het vierde kwartaal 13 procent hoger ten opzichte van een jaar eerder.

De verbetering van de arbeidsmarkt is verder af te lezen uit de daling van het aantal werklozen. In de eerste drie kwartalen van 2005 schommelde de werkloosheid rond de 490 duizend werklozen. Daarna begon de werkloosheid licht te dalen. Over het vierde kwartaal kwam het aantal werklozen uit op 467 duizend. Dit betekent dat 6,0 procent van de beroepsbevolking werkloos was in het vierde kwartaal. Een jaar eerder was dit nog 6,4 procent. Het jaargemiddelde van de werkloosheid was in 2005 met 483 duizend werklozen vrijwel gelijk aan 2004. De werkloosheid kwam in 2005, net als in 2004, uit op 6,5 procent van de beroepsbevolking. Hiermee komt een einde aan de stijging van het jaargemiddelde die na 2001 begon. In 2001 waren er gemiddeld 252 duizend personen werkloos wat correspondeert met 3,5 procent van de beroepsbevolking.

De cao-lonen stegen in 2005 gemiddeld veel minder sterk dan in voorgaande jaren. In 2005 bedroeg de cao-loonstijging 0,8 procent tegen 1,2 procent in 2004. Sinds 1984 is de cao-loonstijging niet meer zo laag geweest. Deze

dalende trend van de loonstijging begon in 2002 en bereikte het laagste punt (0,5 procent) in het tweede kwartaal van 2005. Daarna liep de cao-loonstijging weer iets op tot 1,0 procent in het laatste kwartaal van 2005. De periode van sterke loonmatiging loopt daarmee ten einde. Doordat de cao-loonstijging in 2005 onder het niveau van de inflatie lag, stond de koopkracht van huishoudens onder druk.

Conclusie

De Nederlandse economie groeide in 2005 met 1,1 procent. Dit betekent een bescheiden groei in vergelijking met 2004. Minder werkdagen en minder opgepompt gas nuanceren deze terugval echter. Duitsland en Europa lieten eveneens een lagere groei van de economie zien. Net als in 2004 werd de groei van de economie vorig jaar gedragen door de export, waarbij de doorvoer van buitenlandse producten via Nederland een belangrijke rol speelde. Maar er is ook een geringe bijdrage van de investeringen. Ver-

der trok in de tweede helft van 2005 de consumptie van huishoudens flink aan. Kijkend naar de productie valt op dat met name de commerciële dienstverlening en de bouwnijverheid voor groei zorgden. De industriële productie blijft nog altijd opvallend achter in vergelijking met eerdere perioden van herstel. Het bescheiden, maar aanhoudend herstel van de economie werkt steeds meer door op de arbeidsmarkt. Voor het eerst in bijna drie jaar groeit het aantal banen weer.

Noten in de tekst

- 1) CBS, 2006, Zie persbericht economische groei van 29 maart 2006.
- 2) CBS, 2005, De Nederlandse economie 2004, kader wederuitvoer, p. 46.
- 3) CPB, 2002, Binnenlands geproduceerde uitvoer en wederuitvoer, kader in CEP 2002, p. 91.

Opbrengst belastingen fors gestegen in 2005

Laurens Cazander

In 2005 bedroegen de belastingontvangsten voor de Nederlandse overheid 124 miljard euro. Dit was negen procent meer dan in 2004. Vooral de aantrekkende economie en enkele incidentele meevallers zorgden voor een hoge opbrengst voor de rijksoverheid van 116 miljard euro. De overige 8 miljard euro werd geïnd door de andere overheden (vooral gemeenten). Deze bedragen zijn exclusief de belastingafdrachten van bijna 3 miljard euro aan de Europese Unie.

De belastingen op inkomen en vermogen vertoonden na een paar erg magere jaren een groei van 14 procent. Vooral bij de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting werden meevallers gerealiseerd. De belastingen op productie en invoer stegen in 2005 met 5 procent, een even grote toename als in 2004.

Hoge belastingontvangsten in 2005

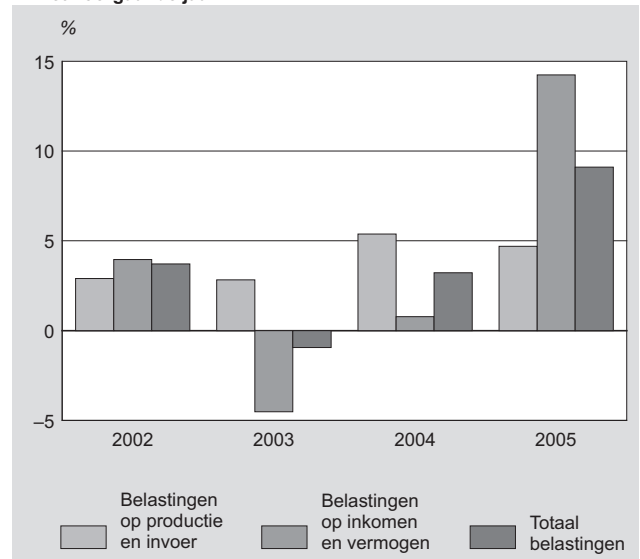
Het totaal van belastingontvangsten voor de Nederlandse overheid bedroeg vorig jaar 124 miljard euro. Dit betekende een toename van 9 procent ten opzichte van 2004, wat zeer hoog is in vergelijking met voorgaande jaren. In 2004 bedroeg de toename van de belastingopbrengst 3 procent en in 2003 was zelfs sprake van een afname (-1 procent).

Het grillige patroon van de opbrengsten blijkt vooral gelegen te zijn in de categorie belastingen op inkomen en vermogen. Zo is de opbrengst van de vennootschapsbelasting afhankelijk van de wisselende bedrijfsresultaten en is de ontvangst van de loonbelasting gerelateerd aan de fluctuerende werkgelegenheid. De ontvangsten bij de belastingen op inkomen en vermogen bedroegen in 2005 bijna 59 miljard euro, 14 procent meer dan in 2004. Deze

toename is vergeleken met de twee voorgaande jaren erg hoog. In 2003 was de groeivoet van deze categorie -5 procent en in 2004 slechts 1 procent. In drie jaar tijd is de opbrengst van de belastingen op inkomen en vermogen gestegen met 10 procent.

De ontvangsten bij de belastingen op productie en invoer bedroegen 64 miljard euro, 5 procent meer dan in 2004. Deze belastingen vertonen van jaar op jaar een meer gelijkmatige ontwikkeling dan de belastingen op inkomen en vermogen. Dit heeft te maken met het feit dat deze belastingen verschuldigd zijn ongeacht het bedrijfsresultaat. Wel kan een tariefswijziging bij de omzetbelasting of de accijnzen een sterke invloed hebben op de ontvangsten. De afgelopen jaren schommelde de groeivoet van de

1. Belastingopbrengst voor de Nederlandse overheid mutaties t.o.v. het voorgaande jaar

Tabel 1
Belastingopbrengst voor de Nederlandse overheid

	2003	2004	2005	2004				2005				
				I	II	III	IV	I	II	III	IV	
<i>mln euro</i>												
Belastingen op productie en invoer	57 944	61 053	63 919	14 239	15 251	14 390	17 173	14 441	15 714	15 690	18 074	
Belastingen op inkomen en vermogen	50 829	51 224	58 518	10 647	14 073	11 681	14 823	12 668	14 982	13 079	17 789	
Vermogensheffingen	1 461	1 513	1 713	285	383	341	504	343	451	482	437	
Totaal van belastingen voor Nederlandse overheid	110 234	113 790	124 150	25 171	29 707	26 412	32 500	27 452	31 147	29 251	36 300	
<i>% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar</i>												
Belastingen op productie en invoer		3	5	5	3	10	3	5	1	3	9	5
Belastingen op inkomen en vermogen		-5	1	14	-4	5	7	-4	19	6	12	20
Vermogensheffingen		-14	4	13	-8	1	-7	25	20	18	41	-13
Totaal van belastingen voor Nederlandse overheid		-1	3	9	0	7	5	1	9	5	11	12

belastingen op productie en invoer tussen de drie en vijf procent. In drie jaar tijd is het bedrag van deze categorie gestegen met 13 procent.

De categorie vermogensheffingen (voornamelijk successierechten) is voor het totaal van belastingen van geringe betekenis. De opbrengst bedroeg vorig jaar 1,7 miljard euro. Vergeleken met drie jaar eerder was de toename slechts één procent.

Het Rijk en de andere overheden

De Nederlandse belastingopbrengst wordt in hoge mate bepaald door de rijksbelastingen. Het aandeel van het Rijk in het totaal ligt ver boven de negentig procent. De belastingontvangsten voor het Rijk zijn onder meer afhankelijk van hoeveel er geconsumeerd en geproduceerd wordt en van de hoogte van de inkomens. In hoeverre de bedragen uit de begroting worden gerealiseerd is daarom sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de economie. De laatste jaren bewoog de groeivoet van de rijksbelastingen tussen de -2 en 10 procent, mede als gevolg van bewegingen van de conjunctuur.

De belastingontvangsten voor de andere overheden zijn daarentegen veel minder gevoelig voor conjuncturele schommelingen. Dit heeft te maken met het feit dat het bijna allemaal (zogenaamde) aanslagbelastingen zijn. Deze worden per kalenderjaar geheven. Bij een vrijwel ongewijzigd fiscaal beleid vertoont de belastingopbrengst van de andere overheden dan ook geen onverwachte jaar-mutaties. De laatste jaren varieerde de groei tussen de 5 en 7 procent. De inflatie en de groei van het aantal woningen zijn twee belangrijke bepalende factoren.

Voor de overheid is de belastingopbrengst de belangrijkste bron van inkomsten. Indien de belastingontvangsten lager uitvallen dan waarop was gerekend zal dit normaliter leiden tot een (groter) tekort en verder oplopende schul-

den. De uitgaven van de overheid liggen op korte termijn grotendeels vast. Het tekort van de overheid overschreed in 2003 de Europese norm (3 procent van het bruto binnenlands product). De afgelopen twee jaar is het tekort van de overheid, mede dankzij een gunstige ontwikkeling van de belastingontvangsten, verkleind van 3,1 procent in 2003 naar 0,3 procent in 2005.

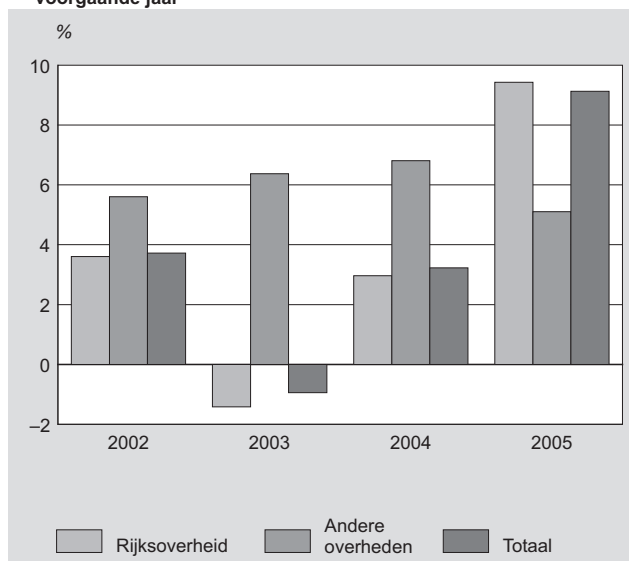
Opbrengst rijksbelastingen

Algemeen gezien was 2005 voor het Rijk een jaar waarin de bij de begroting geraamde belastingontvangsten ruimschoots werden gerealiseerd. De volgens Europese regelgeving berekende realisatie van 116 miljard euro was circa 8 miljard euro hoger dan het oorspronkelijk begrote bedrag. Aanzienlijke meevallers waren er bij de inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting en dividendbelasting. Ook de overdrachtsbelasting en de belastingen op milieu scoorden boven verwachting. De hogere ontvangsten waren te danken aan zowel de verbeterde economische situatie als aan enkele incidentele factoren. Hieronder zal de ontwikkeling in 2005 van de belangrijkste belastingen worden toegelicht.

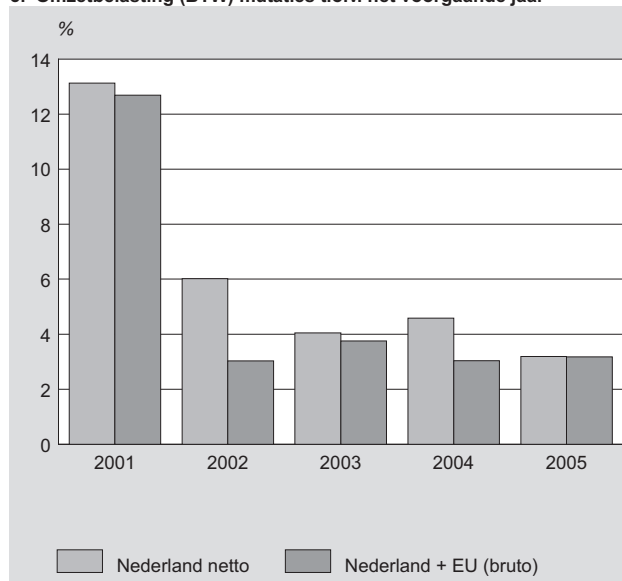
Omzetbelasting (BTW)

De omzetbelasting voor het Rijk bedroeg 36 miljard euro. Dit betekende een stijging van drie procent ten opzichte van 2004. De hier vermelde omzetbelasting is exclusief het deel dat is afgedragen aan de Europese Unie (EU). Deze BTW-afdracht bedroeg het afgelopen jaar 0,7 miljard euro, net zo veel als in 2004. In eerdere jaren was deze afdracht veel hoger. Destijds was het belang van de BTW in de financiering van de EU namelijk een stuk groter. De laatste jaren heeft de afdracht op basis van het bruto nationaal inkomen (BNI) een meer prominente rol gekregen. Bij een nauwkeurige analyse van de mutaties van de omzetbelasting is het nodig te weten of de bedragen inclu-

2. Belastingen rijksoverheid en andere overheden mutaties t.o.v. het voorgaande jaar

3. Omzetbelasting (BTW) mutaties t.o.v. het voorgaande jaar

sief (bruto) of exclusief (netto) de afdracht zijn. Voor het jaar 2005 is de groeivoet van de bruto-opbrengst praktisch gelijk aan die van de netto-opbrengst. De zeer hoge mutaties in 2001 werden veroorzaakt door de verhoging van het algemene tarief van 17,5 naar 19 procent. Ook speelde een rol dat de inflatie destijds relatief hoog was.

Loonbelasting en inkomstenbelasting

De loonbelasting realiseerde in 2005 een ontvangst van (bijna) 28 miljard euro. Na twee jaar van dalende opbrengsten was het afgelopen jaar weer sprake van een positieve groeivoet (1 procent). De mutaties bij de loonbelasting waren de afgelopen jaren wel steeds in lijn met de ramingen. Met beperkte loonstijging, krimpende werkgelegenheid en stijgende pensioenpremies was bij de begroting rekening gehouden. In de loop van 2005 is de werkgelegenheid enigszins verbeterd.

Voor werknemers is de loonbelasting een voorheffing van de jaarlijkse inkomstenbelasting. De opbrengst van de inkomstenbelasting wordt daarom voor een belangrijk deel gevormd door het saldo van naheffingen en terugbetalingen. Het jaarsaldo van deze belasting is normaliter gering, soms zelfs negatief. In 2005 was de opbrengst uitzonderlijk hoog, vooral in het vierde kwartaal. Het jaarbedrag van 3,7 miljard euro was circa 3 miljard hoger dan begroot. De onverwacht hoge ontvangsten waren voor het merendeel afkomstig van de sociale fondsen en zijn nog te

zien als een gevolg van het per 2001 gewijzigde belastingstelsel. Bij de definitieve afrekening van de door het Rijk geïnde loonbelasting en sociale premies over twee oude jaren bleken de wettelijke sociale verzekeraars namelijk 2,8 miljard euro verschuldigd te zijn aan de belastingdienst. Exclusief deze incidentele ontvangst was de som van de loon- en inkomstenbelasting 4 procent hoger dan in 2004.

Vennootschapsbelasting en dividendbelasting

De vennootschapsbelasting bracht 17 miljard euro in de schatkist, ongeveer 3 miljard meer dan was begroot. Voor het tweede jaar op rij was de groeivoet meer dan tien procent. In de jaren 2002 en 2003 was juist sprake van sterke opbrengstdalingen. Het bedrag van 2005 ligt overigens nog wel een half miljard euro onder dat van 2001. Destijds was het tarief overigens enkele procentpunten hoger dan in het afgelopen jaar (31,5 procent). In de komende jaren zal het tarief nog wat verder worden verlaagd. Belastingverlaging op bedrijfswinsten kan bijdragen aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor buitenlandse ondernemingen.

Het hoge realisatiebedrag in 2005 duidt op een sterke winstontwikkeling bij bedrijven. Een deel van de groei, circa 1 miljard euro, wordt echter als incidenteel beschouwd. Vanwege een verhoging van de heffingsrente (van 3,5 naar 5 procent) betaalden veel bedrijven sneller

Tabel 2
Belastingopbrengst voor het Rijk

	2003	2004	2005	2004				2005			
				I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>mln euro</i>											
Omzetbelasting (netto voor het Rijk)	33 639	35 098	36 216	7 480	8 935	8 102	10 582	7 431	8 719	8 825	11 242
Accijnzen	8 586	9 358	9 327	2 317	2 246	2 304	2 491	2 301	2 303	2 378	2 344
Belastingen van rechtsverkeer	4 456	4 762	5 209	1 233	1 151	1 113	1 266	1 252	1 257	1 294	1 405
Belastingen op een milieugrondslag	3 081	3 278	4 128	836	824	779	839	975	1 080	979	1 094
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	2 874	3 003	3 148	985	760	740	518	1 051	871	794	432
Overige belastingen op productie en invoer	1 346	1 366	1 578	342	285	301	438	348	403	342	485
Belastingen op productie en invoer	53 981	56 864	59 605	13 193	14 200	13 338	16 134	13 359	14 633	14 612	17 002
Loonbelasting	28 790	27 244	27 570	6 379	8 223	6 109	6 533	6 355	8 484	6 266	6 466
Inkomstenbelasting	378	109	3 651	58	-521	48	524	46	-51	-58	3 714
Vennootschapsbelasting	13 392	14 994	17 068	2 598	3 647	3 544	5 206	4 222	3 187	4 192	5 467
Dividendbelasting	3 128	3 388	4 262	233	1 594	785	776	597	1 811	1 280	574
Overige belastingen op inkomen en vermogen	1 822	1 901	2 138	585	373	414	528	492	594	441	612
Belastingen op inkomen en vermogen	47 509	47 636	54 690	9 853	13 317	10 898	13 567	11 712	14 025	12 122	16 832
Vermogensheffingen (successierechten)	1 460	1 512	1 709	285	383	341	503	342	450	481	436
Totaal van belastingen voor het Rijk	102 951	106 011	116 005	23 331	27 900	24 577	30 204	25 412	29 108	27 215	34 270
<i>% mutaties t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar</i>											
Omzetbelasting (netto voor het Rijk)	4	4	3	-3	13	4	4	-1	-2	9	6
Loonbelasting	-3	-5	1	2	-1	-2	-18	0	3	3	-1
Vennootschapsbelasting	-13	12	14	-14	15	12	29	63	-13	18	5
Accijnzen	2	9	0	15	8	4	9	-1	3	3	-6
Belastingen van rechtsverkeer	-4	7	9	10	7	3	7	2	9	16	11
Totaal van belastingen voor het Rijk	-1	3	9	0	8	5	-1	9	4	11	13

en meer belasting dan verplicht was. De teveel betaalde belasting werd tegen een zeer gunstige rente weggezet. Ingaande 2006 is de verhoging van de heffingsrente teruggedraaid, zodat dit jaar een tegenvaller kan worden verwacht.

Bedrijfswinsten en winstuitkeringen (dividenden) zijn nauw aan elkaar gerelateerd. De opbrengst dividendbelasting vertoont normaliter een vergelijkbare ontwikkeling als de opbrengst vennootschapsbelasting. Ook bij de dividendbelasting was de afgelopen twee jaar sprake van een hoge groeivoet, na twee jaren van krimp. De opbrengst bedroeg in 2005 ruim 4 miljard euro. Dit was bijna een miljard meer dan begroot, maar nog wel onder het bedrag van 2001.

Accijnzen

De accijnzen genereerden het afgelopen jaar ruim 9 miljard euro aan ontvangsten voor het Rijk. Dit was minder dan een jaar eerder (-0,3 procent) en de realisatie bleef ook iets achter op de raming. De minieme daling volgde op een hoge groei in 2004, die voornamelijk werd veroorzaakt door enkele tariefwijzigingen.

De afvlakkende consumptie van tabak, bier, gedistilleerd en benzine zet de ontvangsten uit de belastingen op deze

producten onder druk. Ondanks een duidelijk dalende consumptie van sigaretten en shag bracht de tabaksaccijns 3 procent meer op, als gevolg van een fiscale maatregel. Vanaf 2005 is een minimumaccijns ingevoerd, met als gevolg dat de verkoop van tabak uit het goedkope segment meer ontvangsten voor de Staat oplevert.

Definitie en samenstelling

De kwartaalcijfers over de belastingen voor de Nederlandse overheid zijn onder meer van belang omdat hiermee wordt voldaan aan de bij verordening vastgestelde informatievereisten van de EU. Bij de samenstelling van de cijfers zijn de voorschriften van het Europees Systeem van Rekeningen (ESR) het uitgangspunt. Belastingen zijn in het ESR gedefinieerd als verplichte betalingen om niet, die door de overheid of de EU worden opgelegd. De belastingen die toekomen aan de EU (een deel van de BTW, de invoerrechten en de landbouwheffingen) worden niet tot de belastingen voor de Nederlandse overheid gerekend maar tot de belastingen voor de EU. De rijksoverheid is, tegen vergoeding van kosten, slechts inner van deze belastingen.

Tabellen

De tabellen in deze publicatie bestaan ieder uit meerdere delen. De omschrijvingen zijn per deel afwisselend in het Nederlands en in het Engels afgedrukt.

1. Goederen- en dienstentotalen
 - 1.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 1.1.2 Volumemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 1.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 1.2.2 Waardemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 1.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
 - 1.3.2 Waarden, gecorrigeerde reeks
2. Bruto binnenlands product naar bedrijfstakken
 - 2.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 2.1.2 Volumemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 2.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 2.2.2 Waardemutaties, gecorrigeerde reeks
 - 2.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
 - 2.3.2 Waarden, gecorrigeerde reeks
3. Beloning van werknemers en andere inkomensbestanddelen van het binnenlands product
 - 3.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 3.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
 - 3.4.1 Banen en arbeidsvolume werknemers
4. Consumptieve bestedingen
 - 4.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 4.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 4.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
5. Investerings in vaste activa (bruto)
 - 5.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 5.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 5.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
6. Invoer van goederen en diensten
 - 6.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 6.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 6.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks
7. Uitvoer van goederen en diensten
 - 7.1.1 Volumemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 7.2.1 Waardemutaties, oorspronkelijke reeks
 - 7.3.1 Waarden, oorspronkelijke reeks

Tables

The tables in this publication each consist of several parts. The descriptions are alternatingly either in English or in Dutch.

1. Supply and disposition of goods and services
 - 1.1.1 Volume changes, original series
 - 1.1.2 Volume changes, final adjusted series
 - 1.2.1 Value changes, original series
 - 1.2.2 Value changes, final adjusted series
 - 1.3.1 Values, original series
 - 1.3.2 Values, final adjusted series
2. Gross domestic product by kind of economic activity
 - 2.1.1 Volume changes, original series
 - 2.1.2 Volume changes, adjusted series
 - 2.2.1 Value changes, original series
 - 2.2.2 Value changes, adjusted series
 - 2.3.1 Values, original series
 - 2.3.2 Values, adjusted series
3. Compensation of employees and other income components of domestic product
 - 3.2.1 Value changes, original series
 - 3.3.1 Values, original series
 - 3.4.1 Jobs and labour input of employees
4. Final consumption
 - 4.1.1 Volume changes, original series
 - 4.2.1 Value changes, original series
 - 4.3.1 Values, original series
5. Fixed capital formation (gross)
 - 5.1.1 Volume changes, original series
 - 5.2.1 Value changes, original series
 - 5.3.1 Values, original series
6. Imports of goods and services
 - 6.1.1 Volume changes, original series
 - 6.2.1 Value changes, original series
 - 6.3.1 Values, original series
7. Exports of goods and services
 - 7.1.1 Volume changes, original series
 - 7.2.1 Value changes, original series
 - 7.3.1 Values, original series

Tabel / Table 1.1.1
Goederen- en dienstentotalen, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Supply and disposition of goods and services, original series (volume changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar														
	2004□	2005●	2003■					2004□					2005●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV		
	%																
1 Bruto binnenlands product (marktprijzen)	1,7	1,1	0,2	1,2	1,4	2,0	2,3	-0,3	1,6	1,6	1,6						
2 Invoer van goederen en diensten	7,8	5,1	3,8	3,0	7,3	8,8	12,0	5,2	6,5	6,5	2,5						
3 (1+2) Beschikbaar voor finale bestedingen (bruto)	3,9	2,6	1,6	1,8	3,5	4,5	5,8	1,7	3,4	3,5	2,0						
Consumptie																	
4 door huishoudens incl. IZWh	0,0	0,3	-1,2	0,0	-0,3	0,4	0,0	-0,9	0,2	0,9	1,1						
5 door de overheid	0,0	0,5	3,2	-0,4	0,7	-0,9	0,3	-0,8	-0,8	1,4	2,1						
Bruto investeringen in vaste activa																	
6 door bedrijven	4,9	3,1	1,8	6,6	4,2	4,5	4,2	-2,2	4,9	8,2	2,0						
7 door de overheid	-6,2	-2,0	-1,0	-3,5	-8,6	-9,1	-3,4	-4,6	-1,4	0,1	-2,0						
8 Veranderingen in voorraden ¹⁾						
9 (4 t/m 8) Nationale finale bestedingen (bruto)	0,8	0,3	0,5	1,2	0,3	0,6	1,3	-1,8	0,5	1,6	0,7						
10 Uitvoer van goederen en diensten	8,5	5,9	3,2	2,8	8,4	10,1	12,4	6,8	7,5	6,0	3,6						
11 (9+10) Totale finale bestedingen (bruto)	3,9	2,6	1,6	1,8	3,5	4,5	5,8	1,7	3,4	3,5	2,0						

¹⁾ Inclusief saldo aan- en verkopen van kostbaarheden.

Table / Tabel 1.1.2
Supply and disposition of goods and services, final adjusted series (volume changes)
Goederen- en dienstentotalen, gecorrigeerde reeks (volumemutaties)

	Changes on previous year		Changes on previous quarter														
	2004□	2005●	2003■					2004□					2005●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV		
	%																
1 Gross domestic product (market prices)	1,7	1,1	0,6	0,9	0,3	0,5	0,0	-0,7	1,2	0,8	0,8						
2 Imports of goods and services	7,8	5,1	2,1	1,3	3,3	1,7	5,0	-4,4	4,2	1,8	0,9						
3 (1+2) Disposable for final expenditure (gross)	3,9	2,6	1,2	1,0	1,5	1,0	2,0	-2,2	2,4	1,2	0,8						
Consumption																	
4 by households incl. NPISH	0,0	0,3	0,0	0,9	-0,6	0,1	-0,2	-0,1	0,5	0,7	0,1						
5 by general government	0,0	0,5	0,0	-0,6	0,6	-0,8	0,5	-0,8	0,4	1,3	0,8						
Gross fixed capital formation																	
6 by enterprises	4,9	3,1	2,1	3,7	-1,4	0,0	1,9	-3,1	6,1	3,0	-3,7						
7 by general government	-6,2	-2,0	-3,0	-1,9	-3,6	-0,8	2,2	-2,2	-0,1	0,3	-0,6						
8 Changes in inventories ¹⁾						
9 (4 to 8) National final expenditure (gross)	0,8	0,3	0,8	0,6	-0,4	-0,2	0,6	-1,5	1,0	1,2	0,5						
10 Exports of goods and services	8,5	5,9	1,7	1,6	3,9	2,6	3,7	-3,0	4,1	1,2	1,2						
11 (9+10) Total final expenditure (gross)	3,9	2,6	1,2	1,0	1,5	1,0	2,0	-2,2	2,4	1,2	0,8						

¹⁾ Including acquisitions less disposals of valuables.

Tabel / Table 1.2.1

Goederen- en dienstentotalen, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)
Supply and disposition of goods and services, original series (value changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar													
	2004□	2005●	2003■					2004□					2005●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
	%															
1 Bruto binnenlands product (marktprijzen)	2,6	2,7	2,2	2,1	2,3	2,6	3,3	1,6	3,1	2,7	3,3					
2 Invoer van goederen en diensten	9,1	8,1	1,2	1,1	9,3	11,8	14,0	7,6	8,4	9,7	6,9					
3 (1+2) Beschikbaar voor finale bestedingen (bruto)	4,9	4,7	1,8	1,7	4,8	5,9	7,2	3,8	5,1	5,4	4,7					
Consumptie																
4 door huishoudens incl. IZWh	1,1	2,0	0,8	1,0	1,0	1,4	1,0	0,9	1,7	2,3	3,3					
5 door de overheid	2,1	1,7	5,0	1,8	2,6	1,2	2,9	0,9	0,6	2,8	2,6					
Bruto investeringen in vaste activa																
6 door bedrijven	6,4	4,1	3,0	8,2	6,3	6,1	5,0	-1,5	5,6	9,4	3,4					
7 door de overheid	-5,5	-1,7	-0,1	-2,7	-7,5	-8,2	-3,4	-3,7	-1,7	-0,4	-1,1					
8 Veranderingen in voorraden ¹⁾					
9 (4 t/m 8) Nationale finale bestedingen (bruto)	2,2	1,7	2,4	2,5	1,9	2,0	2,5	-0,4	1,9	2,9	2,4					
10 Uitvoer van goederen en diensten	8,9	8,9	1,1	0,7	9,2	11,6	14,0	9,7	9,7	8,8	7,7					
11 (9+10) Totale finale bestedingen (bruto)	4,9	4,7	1,8	1,7	4,8	5,9	7,2	3,8	5,1	5,4	4,7					

¹⁾ Inclusief saldo aan- en verkopen van kostbaarheden.

Table / Tabel 1.2.2

Supply and disposition of goods and services, final adjusted series (value changes)
Goederen- en dienstentotalen, gecorrigeerde reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on previous quarter													
	2004□	2005●	2003■					2004□					2005●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
	%															
1 Gross domestic product (market prices)	2,6	2,7	0,9	0,8	0,7	0,7	0,3	0,3	1,0	0,9	1,4					
2 Imports of goods and services	9,1	8,1	2,4	1,9	4,6	2,3	4,5	-3,5	4,9	3,5	1,8					
3 (1+2) Disposable for final expenditure (gross)	4,9	4,7	1,4	1,2	2,1	1,3	1,9	-1,1	2,5	1,9	1,6					
Consumption																
4 by households incl. NPISH	1,1	2,0	0,4	0,4	0,0	0,6	0,0	0,3	0,8	1,2	0,9					
5 by general government	2,1	1,7	0,6	0,1	1,9	-1,1	1,3	-0,6	0,9	1,2	0,7					
Gross fixed capital formation																
6 by enterprises	6,4	4,1	3,3	4,2	-1,0	-0,6	2,8	-2,9	6,3	2,7	-2,3					
7 by general government	-5,5	-1,7	-3,1	-2,1	-3,1	-0,3	1,7	-1,9	-0,6	0,5	0,6					
8 Changes in inventories ¹⁾					
9 (4 to 8) National final expenditure (gross)	2,2	1,7	1,3	0,8	0,4	0,0	0,5	-0,7	1,2	1,6	0,6					
10 Exports of goods and services	8,9	8,9	1,6	1,8	4,6	3,1	3,8	-1,7	4,1	2,3	2,8					
11 (9+10) Total final expenditure (gross)	4,9	4,7	1,4	1,2	2,1	1,3	1,9	-1,1	2,5	1,9	1,6					

¹⁾ Including acquisitions less disposals of valuables.

Tabel / Table 1.3.1
Goederen- en dienstentotalen, oorspronkelijke reeks
Supply and disposition of goods and services, original series

	2004□	2005●	2004□					2005●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>mld euro</i>											
1 Bruto binnenlands product (marktprijzen)	488,6	501,9	122,9	119,9	123,9	117,8	127,0	121,8	127,8	121,0	131,2
2 Invoer van goederen en diensten	292,6	316,3	69,3	68,3	71,5	73,9	79,0	73,4	77,5	81,0	84,4
3 (1+2) Beschikbaar voor finale bestedingen (bruto)	781,3	818,2	192,2	188,2	195,4	191,7	206,0	195,3	205,3	202,1	215,6
Consumptie											
4 door huishoudens incl. IZWh	239,2	244,0	59,3	59,2	60,0	60,1	59,9	59,7	61,0	61,5	61,9
5 door de overheid	118,5	120,5	30,1	27,7	32,0	27,9	31,0	27,9	32,2	28,7	31,8
Bruto investeringen in vaste activa											
6 door bedrijven	79,4	82,7	19,7	20,1	21,0	17,5	20,7	19,8	22,2	19,2	21,4
7 door de overheid	15,2	15,0	4,4	3,6	3,7	3,7	4,2	3,5	3,6	3,7	4,2
8 Veranderingen in voorraden ¹⁾	0,8	-1,4	0,5	0,6	-1,4	0,6	1,1	-0,2	-1,6	-0,1	0,4
9 (4 t/m 8) Nationale finale bestedingen (bruto)	453,1	460,8	114,1	111,1	115,3	109,8	117,0	110,7	117,4	112,9	119,7
10 Uitvoer van goederen en diensten	328,1	357,5	78,1	77,0	80,1	81,9	89,0	84,5	87,9	89,2	95,9
11 (9+10) Totale finale bestedingen (bruto)	781,3	818,2	192,2	188,2	195,4	191,7	206,0	195,3	205,3	202,1	215,6

¹⁾ Inclusief saldo aan- en verkopen van kostbaarheden.

Table / Tabel 1.3.2
Supply and disposition of goods and services, final adjusted series
Goederen- en dienstentotalen, gecorrigeerde reeks

	2004□	2005●	2004□					2005●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>bln euro</i>											
1 Gross domestic product (market prices)	488,6	501,9	120,1	121,0	121,8	122,7	123,1	123,5	124,8	125,9	127,7
2 Imports of goods and services	292,6	316,3	67,8	69,1	72,3	73,9	77,3	74,6	78,3	81,0	82,4
3 (1+2) Disposable for final expenditure (gross)	781,3	818,2	187,9	190,1	194,1	196,6	200,4	198,1	203,0	206,9	210,2
Consumption											
4 by households incl. NPISH	239,2	244,0	59,4	59,6	59,6	60,0	60,0	60,1	60,6	61,3	61,9
5 by general government	118,5	120,5	29,3	29,3	29,8	29,5	29,9	29,7	30,0	30,3	30,5
Gross fixed capital formation											
6 by enterprises	79,4	82,7	19,1	19,9	19,7	19,6	20,2	19,6	20,8	21,4	20,9
7 by general government	15,2	15,0	4,0	3,9	3,8	3,8	3,8	3,7	3,7	3,7	3,8
8 Changes in inventories ¹⁾	0,8	-1,4	-0,1	0,3	-0,2	0,3	0,5	-0,5	-0,3	-0,4	-0,3
9 (4 to 8) National final expenditure (gross)	453,1	460,8	112,0	112,8	113,2	113,3	113,8	113,1	114,5	116,3	117,0
10 Exports of goods and services	328,1	357,5	76,0	77,3	80,9	83,4	86,5	85,1	88,6	90,7	93,2
11 (9+10) Total final expenditure (gross)	781,3	818,2	187,9	190,1	194,1	196,6	200,4	198,1	203,0	206,9	210,2

¹⁾ Including acquisitions less disposals of valuables.

Tabel / Table 2.1.1
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Gross value added by kind of economic activity, original series (volume changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar											
	2004□	2005●	2003■				2004□				2005●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV			
	%													
BEDRIJFSTAKKEN														
Landbouw, bosbouw en visserij	4,9	1,1	8,1	6,1	0,1	6,3	6,8	3,2	0,7	0,0	0,6			
Delfstoffenwinning	10,9	-8,6	-0,5	4,7	19,2	28,0	6,2	-7,0	2,5	-18,9	-11,2			
Industrie	1,2	-0,5	-1,1	1,4	1,5	1,0	0,8	-2,1	-0,1	0,2	-0,1			
Voedings- en genotmiddelenindustrie	0,2	0,8	-0,4	0,7	-0,9	0,0	1,1	-1,2	1,3	2,2	0,9			
Textiel- en lederindustrie	-1,4	-2,7	3,0	0,0	-3,1	3,4	-5,4	-6,2	-2,0	-1,7	-1,3			
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	-1,3	-0,7	-3,5	-2,0	-2,7	-1,6	0,7	-2,8	1,8	1,2	-2,8			
Aardolie-industrie	4,2	0,7	5,5	8,7	9,2	2,0	-3,5	-4,6	-3,6	-2,1	15,1			
Chemische basisproductenindustrie	1,1	0,4	-0,2	3,1	3,5	-0,2	-2,0	-6,6	-4,3	6,7	6,1			
Chemische eindproductenindustrie	-0,1	-0,4	-1,6	4,0	6,3	-0,8	-10,0	-2,1	-4,8	2,1	4,0			
Rubber- en kunststofindustrie	5,0	1,0	-1,5	4,5	4,6	3,2	7,8	-0,9	2,8	1,5	0,6			
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	4,1	0,1	-3,2	4,1	1,2	4,2	6,9	1,9	1,6	-2,3	-0,9			
Machine-industrie	1,5	1,5	-3,7	-0,9	0,9	2,7	3,5	3,0	3,5	1,6	-2,0			
Elektrotechnische industrie	0,5	-6,0	1,1	1,7	1,8	-2,1	0,4	-7,1	-4,2	-6,3	-6,2			
Transportmiddelenindustrie	4,2	-6,2	2,8	-1,8	5,8	8,5	4,7	0,7	-4,9	-12,5	-8,2			
Overige industrie	0,6	0,1	-1,6	1,3	1,7	-0,5	-0,2	-3,4	3,3	0,8	-0,8			
Energie- en waterleidingbedrijven	-3,7	-0,9	3,6	-11,2	-2,5	2,3	-2,4	1,2	0,9	-2,9	-2,6			
Bouwnijverheid	1,2	1,9	-4,0	3,0	-0,4	-1,2	3,2	-4,5	6,0	3,8	2,6			
Handel, horeca en reparatie	3,3	3,0	0,4	1,0	3,2	4,3	4,6	1,5	1,4	4,2	4,6			
Handel en reparatie	4,2	3,3	0,9	1,4	4,4	5,5	5,4	1,8	1,7	4,6	5,0			
Horeca	-2,7	0,7	-2,9	-1,7	-4,3	-3,7	-0,9	-0,9	-0,3	1,8	2,1			
Vervoer, opslag en communicatie	4,0	1,8	2,3	3,9	5,5	3,6	3,2	1,0	1,4	2,8	2,0			
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	3,7	2,3	1,4	2,9	6,0	3,1	2,9	1,2	2,0	3,4	2,5			
Post en telecommunicatie	4,6	1,0	3,7	5,6	4,6	4,5	3,7	0,6	0,5	1,7	1,2			
Financiële en zakelijke dienstverlening	0,9	2,4	-0,5	0,4	-0,7	2,3	1,6	1,8	3,2	2,2	2,3			
Financiële instellingen	2,0	2,0	4,2	2,2	-3,3	5,4	3,9	2,8	5,2	-0,6	0,9			
Verhuur van en handel in onroerend goed	-0,5	0,5	0,0	-0,9	-0,6	0,0	-0,5	-0,5	-0,2	2,1	0,7			
Uitzendbureaus	0,0	10,1	-8,7	-6,8	-2,6	3,5	4,8	9,6	10,6	9,5	10,7			
Overige zakelijke dienstverlening	1,3	2,4	-2,0	1,3	1,6	1,4	0,8	1,2	2,7	2,9	2,5			
Overheid	-0,3	-0,5	2,3	-1,2	0,3	-0,8	0,5	-1,1	-1,1	-0,1	0,4			
Zorg en overige dienstverlening	1,4	1,0	2,9	1,2	2,7	0,9	0,8	-0,1	0,5	1,3	2,5			
Toegevoegde waarde (bruto, basisprijzen)	1,7	1,1	0,5	1,0	1,5	2,3	2,1	-0,1	1,5	1,5	1,6			

Table / Tabel 2.1.2
Gross value added by kind of economic activity, adjusted series (volume changes)
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, gecorrigeerde reeks (volumemutaties)

	Changes on previous year		Changes on previous quarter											
	2004□	2005●	2003■				2004□				2005●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV			
	%													
ECONOMIC ACTIVITIES														
Agriculture, forestry and fishing	4,9	1,1	5,3	2,1	-0,6	0,7	3,7	-0,9	-2,7	0,7	2,9			
Mining and quarrying	10,9	-8,6	12,8	3,2	-7,9	15,6	-6,3	-7,5	2,8	-7,9	2,5			
Manufacturing	1,2	-0,5	-0,3	2,1	-1,0	-0,1	-0,2	-0,6	0,8	0,1	-0,3			
Electricity, gas and water supply	-3,7	-0,9	1,6	-13,1	10,2	4,4	-2,5	-9,8	10,1	0,0	-1,7			
Construction	1,2	1,9	-2,2	7,7	-5,8	-0,3	2,4	-0,3	3,6	-1,7	1,3			
Trade, hotels, restaurants and repair	3,3	3,0	0,1	2,5	1,1	0,3	0,6	-0,5	1,1	2,9	1,1			
Transport, storage and communication	4,0	1,8	0,8	2,0	1,0	-0,3	0,6	-0,2	1,4	1,0	-0,1			
Financial and business service activities	0,9	2,4	0,3	0,4	-0,9	2,4	-0,2	0,5	0,6	1,3	0,0			
Government	-0,3	-0,5	0,0	-0,8	0,6	-0,6	0,8	-1,6	0,2	0,4	1,0			
Care and other service activities	1,4	1,0	0,6	0,2	0,7	-0,4	0,0	-0,1	0,8	0,7	0,9			
Value added (gross, basic prices)	1,7	1,1	0,7	0,8	0,3	0,6	-0,1	-0,6	1,1	0,8	0,7			

Tabel / Table 2.2.1
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)
Gross value added by kind of economic activity, original series (value changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar									
	2004□	2005●	2003■					2005●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
	%											
BEDRIJFSTAKKEN												
Landbouw, bosbouw en visserij	-7,4	0,0	4,4	-8,9	-7,0	-16,1	2,0	18,3	-0,9	-1,0	-11,0	
Delfstoffenwinning	12,1	23,7	1,7	1,4	11,3	33,1	15,2	16,9	33,9	8,4	33,0	
Industrie	2,1	1,8	0,0	1,1	1,2	3,4	2,9	-0,7	3,8	2,4	1,6	
Voedings- en genotmiddelenindustrie	1,5	2,4	-2,6	9,6	-3,5	2,2	-1,9	-6,3	3,9	6,3	6,3	
Textiel- en lederindustrie	-2,3	-3,0	5,4	-1,1	-5,0	2,4	-5,1	-5,8	-1,6	-1,7	-3,0	
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	0,2	-0,7	-3,5	0,1	1,9	-2,3	1,0	-1,8	1,8	1,2	-3,7	
Aardolie-industrie	25,8	38,5	-11,3	-16,7	42,3	41,8	49,0	-8,9	40,5	54,1	58,3	
Chemische basisproductenindustrie	5,8	1,6	12,6	-2,9	-4,1	17,0	15,8	15,1	3,9	-4,5	-6,7	
Chemische eindproductenindustrie	-4,8	-5,5	-1,9	-1,7	2,0	-5,4	-14,4	-6,5	-12,8	-6,8	6,1	
Rubber- en kunststofindustrie	-2,5	-2,5	2,2	3,7	-1,9	-8,0	-3,4	-7,3	0,2	0,0	-2,6	
Basismetale- en metaalproductenindustrie	5,2	6,2	-6,4	0,4	1,1	7,3	12,5	14,4	9,4	0,4	1,0	
Machine-industrie	2,0	4,5	-2,6	1,9	2,3	1,0	2,9	2,5	6,9	6,8	1,9	
Elektrotechnische industrie	-2,2	-7,8	5,4	0,3	-0,8	-5,8	-2,9	-12,6	-5,3	-5,6	-7,0	
Transportmiddelenindustrie	7,1	-8,2	13,2	2,5	10,0	11,6	5,0	-3,7	-6,6	-13,6	-9,1	
Overige industrie	-2,3	-0,1	-0,1	-0,2	-1,3	-3,4	-4,3	-4,5	3,3	1,5	-0,9	
Energie- en waterleidingbedrijven	-8,3	1,3	15,9	-9,9	-0,1	-6,9	-15,3	7,0	6,3	0,6	-8,6	
Bouwnijverheid	3,7	3,2	1,5	8,0	2,4	0,5	3,7	-4,7	6,3	5,8	5,7	
Handel, horeca en reparatie	0,7	-0,1	-2,9	-0,7	0,9	0,8	1,9	-2,1	-1,9	0,9	2,6	
Handel en reparatie	0,9	-0,4	-3,4	-0,7	1,3	1,0	1,9	-2,6	-2,2	0,5	2,5	
Horeca	-0,1	2,1	0,7	-0,4	-1,4	-0,3	1,6	1,7	0,1	3,2	3,3	
Vervoer, opslag en communicatie	3,0	-0,2	5,0	6,6	6,0	-0,6	0,4	-0,9	-1,3	0,9	0,6	
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	3,6	1,0	2,2	6,4	6,5	0,1	1,2	0,0	0,2	2,3	1,7	
Post en telecommunicatie	2,1	-2,3	9,9	6,8	5,1	-1,9	-1,0	-2,5	-4,0	-1,4	-1,2	
Financiële en zakelijke dienstverlening	2,8	3,9	2,6	2,3	1,0	4,4	3,7	3,4	5,0	3,9	3,4	
Financiële instellingen	1,7	-1,6	18,2	1,5	-4,1	5,6	3,7	1,2	2,0	-3,5	-5,5	
Verhuur van en handel in onroerend goed	3,5	5,8	-3,5	3,1	3,6	4,0	3,2	3,1	5,6	6,9	7,2	
Uitzendbureaus	1,3	12,9	-7,5	-5,9	-2,0	5,1	7,1	12,7	14,2	12,0	12,9	
Overige zakelijke dienstverlening	3,6	4,8	-0,1	3,9	3,6	3,6	3,2	3,5	4,8	5,7	5,2	
Overheid	2,4	1,0	4,9	1,4	2,2	1,7	4,4	0,7	1,2	1,1	0,8	
Zorg en overige dienstverlening	4,0	2,6	7,2	4,5	5,6	3,6	2,3	2,2	2,2	2,7	3,4	
Toegevoegde waarde (bruto, basisprijzen)	2,4	2,6	2,5	2,0	2,2	2,4	2,9	1,6	2,9	2,6	3,1	

Table / Tabel 2.2.2
Gross value added by kind of economic activity, adjusted series (value changes)
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, gecorrigeerde reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on previous quarter									
	2004□	2005●	2003■					2005●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
	%											
ECONOMIC ACTIVITIES												
Agriculture, forestry and fishing	-7,4	0,0	-6,5	-12,1	9,0	-5,9	12,2	2,1	-8,9	-5,6	0,0	
Mining and quarrying	12,1	23,7	10,7	0,4	-6,5	24,8	-4,6	4,1	9,1	1,7	16,7	
Manufacturing	2,1	1,8	1,1	2,7	-1,4	1,0	0,7	-0,8	2,6	0,0	-0,1	
Electricity, gas and water supply	-8,3	1,3	11,2	-22,3	7,3	-0,1	1,7	-0,3	3,7	-4,9	-6,5	
Construction	3,7	3,2	-0,6	8,6	-6,3	-0,4	2,5	-0,2	3,7	-0,2	2,5	
Trade, hotels, restaurants and repair	0,7	-0,1	-1,2	2,5	1,2	-1,5	-0,2	-1,3	0,9	1,6	1,4	
Transport, storage and communication	3,0	-0,2	0,7	0,5	0,2	-2,0	1,7	-0,8	-0,1	0,1	1,3	
Financial and business service activities	2,8	3,9	0,5	1,0	-0,3	2,7	0,4	0,7	1,3	1,2	0,3	
Government	2,4	1,0	1,0	0,2	1,7	-0,6	2,2	-1,8	1,0	0,2	0,9	
Care and other service activities	4,0	2,6	2,0	-0,3	1,7	0,2	0,3	0,3	1,2	0,8	0,8	
Value added (gross, basic prices)	2,4	2,6	0,8	0,6	0,6	0,7	0,3	0,4	1,0	0,8	1,3	

Tabel / Table 2.3.1
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, oorspronkelijke reeks
Gross value added by kind of economic activity, original series

	2004	2005	2003	2004				2005				
				IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>mln euro</i>												
BEDRIJFSTAKKEN												
Landbouw, bosbouw en visserij	9,2	9,2	2,8	1,9	2,1	2,3	2,8	2,3	2,1	2,3	2,5	
Delfstoffenwinning	11,6	14,3	3,3	3,8	2,0	2,0	3,8	4,5	2,6	2,1	5,1	
Industrie	60,9	62,0	15,1	15,1	15,6	14,8	15,5	15,0	16,2	15,1	15,7	
Voedings- en genotmiddelenindustrie	11,3	11,5	2,9	3,0	2,7	2,7	2,9	2,8	2,8	2,9	3,0	
Textiel- en lederindustrie	1,2	1,1	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	7,3	7,2	1,9	1,7	1,8	1,8	1,9	1,7	1,8	1,8	1,9	
Aardolie-industrie	2,6	3,6	0,4	0,5	0,8	0,7	0,6	0,5	1,1	1,0	1,0	
Chemische basisproductenindustrie	6,8	6,9	1,6	1,6	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	1,6	1,7	
Chemische eindproductenindustrie	3,2	3,0	0,8	0,8	0,9	0,8	0,7	0,8	0,8	0,7	0,8	
Rubber- en kunststofindustrie	1,8	1,8	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,4	
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	6,7	7,1	1,6	1,6	1,7	1,6	1,8	1,9	1,8	1,6	1,8	
Machine-industrie	5,2	5,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	
Elektrotechnische industrie	3,8	3,5	1,0	1,0	1,0	0,9	1,0	0,9	0,9	0,8	0,9	
Transportmiddelenindustrie	3,8	3,5	0,9	0,9	1,0	0,9	1,0	0,9	0,9	0,8	0,9	
Overige industrie	7,3	7,3	1,9	1,8	2,0	1,7	1,8	1,7	2,1	1,7	1,8	
Energie- en waterleidingbedrijven	6,9	7,0	2,1	1,7	1,8	1,7	1,8	1,8	1,9	1,7	1,6	
Bouwnijverheid	24,8	25,5	6,1	6,5	6,5	5,5	6,3	6,2	6,9	5,8	6,7	
Handel, horeca en reparatie	65,3	65,2	16,7	15,8	16,7	15,8	17,0	15,5	16,3	16,0	17,4	
Handel en reparatie	57,1	56,8	14,6	13,9	14,5	13,8	14,9	13,5	14,2	13,8	15,3	
Horeca	8,2	8,4	2,0	2,0	2,2	2,1	2,1	2,0	2,2	2,1	2,1	
Vervoer, opslag en communicatie	32,5	32,4	8,0	8,3	8,2	7,9	8,1	8,2	8,1	8,0	8,1	
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	20,6	20,8	5,0	5,4	5,2	5,0	5,0	5,4	5,2	5,1	5,1	
Post en telecommunicatie	11,8	11,6	3,0	2,9	3,0	2,9	3,0	2,8	2,9	2,8	3,0	
Financiële en zakelijke dienstverlening	116,5	121,1	29,2	28,2	28,6	29,4	30,3	29,2	30,1	30,5	31,3	
Financiële instellingen	32,2	31,7	8,0	7,9	7,7	8,3	8,3	7,9	7,9	8,0	7,8	
Verhuur van en handel in onroerend goed	31,4	33,2	7,9	7,6	7,6	8,0	8,2	7,8	8,0	8,6	8,8	
Uitzendbureaus	9,0	10,2	2,3	2,0	2,1	2,5	2,5	2,2	2,4	2,8	2,8	
Overige zakelijke dienstverlening	44,0	46,1	11,0	10,8	11,2	10,5	11,4	11,2	11,8	11,1	12,0	
Overheid	51,3	51,8	12,7	11,8	14,4	11,8	13,2	11,9	14,6	12,0	13,3	
Zorg en overige dienstverlening	56,3	57,8	13,9	13,4	14,7	13,9	14,2	13,7	15,0	14,3	14,7	
Toegevoegde waarde (bruto, basisprijzen)	435,2	446,3	109,8	106,6	110,6	105,0	113,0	108,2	113,9	107,7	116,5	

Table / Tabel 2.3.2
Gross value added by kind of economic activity, adjusted series
Bruto toegevoegde waarde naar bedrijfstakken, gecorrigeerde reeks

	2004	2005	2003	2004				2005				
				IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>bln euro</i>												
ECONOMIC ACTIVITIES												
Agriculture, forestry and fishing	9,2	9,2	2,4	2,2	2,3	2,2	2,5	2,5	2,3	2,2	2,2	
Mining and quarrying	11,6	14,3	2,7	2,7	2,6	3,2	3,1	3,2	3,5	3,5	4,1	
Manufacturing	60,9	62,0	14,9	15,3	15,1	15,2	15,3	15,2	15,6	15,6	15,6	
Electricity, gas and water supply	6,9	7,0	2,1	1,6	1,8	1,7	1,8	1,8	1,8	1,7	1,6	
Construction	24,8	25,5	6,0	6,5	6,1	6,0	6,2	6,2	6,4	6,4	6,6	
Trade, hotels, restaurants and repair	65,3	65,2	15,9	16,3	16,5	16,3	16,2	16,0	16,2	16,4	16,6	
Transport, storage and communication	32,5	32,4	8,1	8,2	8,2	8,0	8,1	8,1	8,1	8,1	8,2	
Financial and business service activities	116,5	121,1	28,5	28,8	28,7	29,5	29,6	29,8	30,2	30,5	30,6	
Government	51,3	51,8	12,6	12,6	12,8	12,8	13,0	12,8	12,9	13,0	13,1	
Care and other service activities	56,3	57,8	13,9	13,9	14,1	14,1	14,2	14,2	14,4	14,5	14,6	
Value added (gross, basic prices)	435,2	446,3	107,2	107,8	108,5	109,3	109,6	110,0	111,0	111,9	113,3	

Tabel / Table 3.2.1

Beloning van werknemers naar bedrijfstakken en andere inkomensbestanddelen van het binnenlands product, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)
Compensation of employees by economic activity and other income components of domestic product, original series (value changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar																
	2004□	2005●	2003■					2004□					2005●						
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV				
	%																		
BEDRIJFSTAKKEN																			
Landbouw, bosbouw en visserij	2,4	-3,8	0,6	1,9	2,2	2,1	3,4	-3,7	-5,3	-3,2	-2,8								
Delfstoffenwinning	4,3	5,5	4,1	3,2	5,2	4,6	4,0	7,4	5,0	3,8	6,0								
Industrie	-0,4	0,5	-0,8	-0,7	-0,7	-0,4	0,2	0,1	0,6	0,6	0,7								
Voedings- en genotmiddelenindustrie	-0,4	0,4	3,0	-0,1	-0,6	-0,8	-0,2	-0,2	1,4	-0,2	0,2								
Textiel- en lederindustrie	-8,9	-3,7	-6,0	-8,6	-8,6	-9,5	-9,1	-4,1	-3,0	-4,3	-3,5								
Papierindustrie, uitgeverijen en drukkerijen	-1,0	0,2	-2,2	-1,9	-1,2	-0,5	-0,2	-1,4	0,4	1,0	0,9								
Aardolie-industrie	7,8	2,0	5,0	3,6	3,2	10,7	13,6	-1,7	2,3	3,5	3,5								
Chemische basisproductenindustrie	2,1	1,0	-2,5	1,4	1,9	2,0	3,0	2,6	1,8	-0,7	0,0								
Chemische eindproductenindustrie	0,1	0,4	6,5	1,4	-1,0	0,4	0,0	1,4	0,5	0,2	-0,4								
Rubber- en kunststofindustrie	0,9	1,7	0,6	2,2	0,8	0,3	0,6	2,8	0,7	1,6	1,7								
Basismetaal- en metaalproductenindustrie	-1,6	1,8	-3,3	-1,6	-2,1	-1,6	-0,9	0,1	1,5	3,4	2,4								
Machine-industrie	-1,6	1,7	-2,8	-3,0	-2,3	-1,2	0,3	0,7	0,7	3,1	2,7								
Elektrotechnische industrie	1,1	-0,6	-1,3	-0,2	1,3	1,5	1,9	1,4	-1,1	-1,8	-1,0								
Transportmiddelenindustrie	0,1	0,1	-4,5	0,6	0,2	0,0	-0,2	0,0	0,5	1,4	-1,4								
Overige industrie	-0,4	-0,1	-0,3	-0,2	-0,4	-0,6	-0,2	-1,4	0,5	-0,7	0,9								
Energie- en waterleidingbedrijven	0,7	1,1	4,9	-1,7	-1,2	1,5	4,5	0,0	1,8	0,5	1,7								
Bouwnijverheid	-1,6	-0,6	0,2	1,0	-2,3	-2,3	-2,3	-1,6	-0,9	-0,2	0,2								
Handel, horeca en reparatie	1,0	1,7	2,9	1,2	1,0	1,0	0,8	1,3	1,7	2,0	2,0								
Handel en reparatie	1,2	1,9	3,3	1,3	1,2	1,2	1,0	1,4	1,8	2,1	2,2								
Horeca	-0,6	0,8	0,0	-0,4	-0,2	-0,9	-0,9	0,8	0,8	0,7	0,7								
Vervoer, opslag en communicatie	0,5	0,3	2,4	0,1	0,5	0,4	0,9	0,1	0,5	0,4	0,2								
Vervoer en dienstverlening t.b.v. vervoer	1,6	1,7	3,8	1,5	1,7	1,6	1,6	1,8	1,6	1,8	1,5								
Post en telecommunicatie	-2,9	-3,9	-1,8	-3,7	-2,9	-3,2	-1,5	-4,6	-2,9	-4,2	-4,2								
Financiële en zakelijke dienstverlening	2,2	3,1	1,3	1,2	1,9	2,5	3,2	2,1	2,9	3,3	4,1								
Financiële instellingen	5,6	0,9	2,1	4,4	6,1	6,1	6,1	0,6	0,8	0,8	1,6								
Verhuur van en handel in onroerend goed	1,8	2,4	5,1	3,4	3,0	0,3	0,3	2,1	3,4	2,0	1,7								
Uitzendbureaus	1,1	7,2	-5,1	-2,5	-1,6	2,1	7,5	5,1	6,0	9,0	9,0								
Overige zakelijke dienstverlening	0,7	3,2	2,2	0,3	0,5	1,1	0,9	2,2	3,1	2,8	4,4								
Overheid	2,3	0,8	6,1	2,9	2,7	1,9	1,5	0,5	1,1	0,9	0,5								
Zorg en overige dienstverlening	3,8	3,1	10,2	4,2	4,2	3,7	3,3	2,9	3,1	2,9	3,5								
Beloning van werknemers	1,5	1,6	3,3	1,5	1,5	1,4	1,7	1,1	1,6	1,7	2,0								
Exploitatie-overschot (netto)	3,8	4,6	-0,5	2,1	3,7	3,7	5,4	1,7	7,9	4,2	5,5								
Afschrijvingen	2,6	2,6	2,7	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6								
Belastingen op productie en invoer minus subsidies	5,1	4,0	2,7	3,9	4,3	4,9	7,2	2,0	4,7	4,1	5,0								
Binnenlands product (bruto, marktprijzen)	2,6	2,7	2,2	2,1	2,3	2,6	3,3	1,6	3,1	2,7	3,3								

Table / Tabel 3.3.1

Compensation of employees by economic activity and other income components of domestic product, original series

Beloning van werknemers naar bedrijfstakken en andere inkomensbestanddelen van het binnenlands product, oorspronkelijke reeks

	2004	2005	2003	2004				2005				
				IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>bln euro</i>												
ECONOMIC ACTIVITIES												
Agriculture, forestry and fishing	3,1	3,0	0,7	0,7	0,9	0,8	0,7	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7
Mining and quarrying	0,7	0,7	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Manufacturing	37,1	37,2	9,0	8,8	10,7	8,5	9,0	8,8	10,8	8,5	9,1	9,1
Manufacture of food products, beverages and tobacco	5,5	5,6	1,4	1,3	1,6	1,2	1,4	1,3	1,6	1,2	1,4	1,4
Manufacture of textile and leather products	0,7	0,7	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Manufacture of paper products; publishing and printing	4,5	4,5	1,1	1,1	1,3	1,0	1,1	1,0	1,3	1,0	1,1	1,1
Manufacture of petroleum products	0,5	0,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Manufacture of basic chemicals and man-made fibres	2,1	2,1	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5
Manufacture of chemical products	2,1	2,1	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5
Manufacture of rubber and plastic products	1,4	1,4	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4
Manufacture of basic metals and fabricated metal products	4,7	4,8	1,1	1,1	1,4	1,1	1,1	1,1	1,4	1,2	1,1	1,1
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	3,7	3,7	0,9	0,8	1,1	0,8	0,9	0,8	1,1	0,9	0,9	0,9
Manufacture of electrical and optical equipment	4,0	4,0	1,0	1,0	1,1	0,9	1,0	1,0	1,1	0,9	1,0	1,0
Manufacture of transport equipment	2,2	2,2	0,5	0,5	0,7	0,5	0,5	0,5	0,7	0,5	0,5	0,5
Other manufacturing	5,7	5,7	1,4	1,3	1,7	1,3	1,4	1,3	1,7	1,3	1,4	1,4
Electricity, gas and water supply	1,8	1,8	0,4	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,5
Construction	15,6	15,5	3,9	3,7	4,4	3,7	3,8	3,6	4,4	3,7	3,8	3,8
Trade, hotels, restaurants and repair	37,4	38,0	9,0	9,0	10,7	8,7	9,1	9,1	10,8	8,8	9,3	9,3
Trade and repair	33,2	33,9	8,0	8,0	9,5	7,7	8,1	8,1	9,7	7,8	8,3	8,3
Hotels and restaurants	4,1	4,2	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0	1,2	1,0	1,0	1,0
Transport, storage and communication	16,9	17,0	4,2	4,0	4,9	3,9	4,2	4,0	4,9	3,9	4,2	4,2
Transport and supporting transport activities	12,8	13,0	3,2	3,0	3,6	2,9	3,2	3,0	3,7	3,0	3,3	3,3
Post and telecommunications	4,2	4,0	1,0	1,0	1,2	0,9	1,0	1,0	1,2	0,9	0,9	0,9
Financial and business service activities	58,2	60,0	13,7	14,3	16,5	13,2	14,2	14,7	17,0	13,6	14,7	14,7
Financial intermediation	16,5	16,6	3,8	4,3	4,6	3,5	4,0	4,3	4,7	3,5	4,1	4,1
Real estate activities	3,2	3,3	0,8	0,8	1,0	0,7	0,8	0,8	1,0	0,7	0,8	0,8
Activities of employment agencies	8,6	9,3	1,9	2,1	2,3	2,2	2,1	2,2	2,4	2,4	2,2	2,2
Other business service activities	29,9	30,8	7,2	7,2	8,6	6,8	7,3	7,3	8,9	7,0	7,6	7,6
Government	40,6	40,9	10,3	9,2	11,7	9,2	10,5	9,3	11,8	9,3	10,5	10,5
Care and other service activities	38,6	39,8	9,6	9,0	11,0	8,7	10,0	9,2	11,3	8,9	10,3	10,3
Compensation of employees	249,9	254,0	61,1	59,3	71,5	57,1	62,1	59,9	72,6	58,1	63,3	63,3
Operating surplus (net)	110,3	115,4	30,3	28,9	20,5	29,0	31,9	29,4	22,2	30,2	33,7	33,7
Consumption of fixed capital	73,2	75,2	18,1	18,0	18,2	18,4	18,6	18,5	18,7	18,9	19,1	19,1
Taxes on production and imports less subsidies	55,1	57,3	13,4	13,8	13,7	13,2	14,4	14,1	14,4	13,8	15,1	15,1
Domestic product (gross, market prices)	488,6	501,9	122,9	119,9	123,9	117,8	127,0	121,8	127,8	121,0	131,2	131,2

Tabel / Table 3.4.1
Banen en arbeidsvolume van werknemers naar bedrijfstakken
Jobs and labour input of employees by industry

	2004	2005	2003	2004				2005				
				IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>1 000 banen</i>												
BANEN VAN WERKNEMERS												
Landbouw, bosbouw en visserij	134	129	126	121	135	150	128	116	130	145	124	
Delfstoffenwinning	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	
Industrie	914	891	933	922	919	909	904	893	895	890	885	
Energie- en waterleidingbedrijven	32	31	32	30	31	32	33	30	31	32	32	
Bouwnijverheid	380	367	397	384	383	380	374	366	369	369	365	
Handel, horeca en reparatie	1 490	1 474	1 517	1 479	1 499	1 499	1 483	1 452	1 481	1 487	1 476	
Vervoer, opslag en communicatie	458	449	466	460	460	458	455	449	451	450	446	
Financiële en zakelijke dienstverlening	1 569	1 597	1 538	1 550	1 578	1 594	1 554	1 561	1 598	1 628	1 602	
Overheid	981	971	996	983	987	975	980	972	978	966	970	
Zorg en overige dienstverlening	1 478	1 498	1 471	1 453	1 476	1 493	1 489	1 470	1 495	1 515	1 512	
Banen van werknemers	7 445	7 416	7 485	7 392	7 478	7 500	7 410	7 317	7 437	7 489	7 421	
<i>1 000 arbeidsjaren</i>												
ARBEIDSVOLUME VAN WERKNEMERS												
Landbouw, bosbouw en visserij	91	88	85	85	93	100	87	82	89	97	85	
Delfstoffenwinning	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	
Industrie	824	803	842	833	828	820	814	806	806	802	797	
Energie- en waterleidingbedrijven	30	29	30	28	30	30	31	28	29	30	30	
Bouwnijverheid	364	351	380	367	366	363	359	350	352	353	350	
Handel, horeca en reparatie	1 026	1 016	1 044	1 023	1 029	1 029	1 022	1 005	1 018	1 021	1 018	
Vervoer, opslag en communicatie	379	372	385	383	382	379	375	374	375	372	368	
Financiële en zakelijke dienstverlening	1 158	1 174	1 149	1 151	1 163	1 171	1 148	1 155	1 176	1 188	1 177	
Overheid	806	796	822	808	810	801	805	796	800	794	795	
Zorg en overige dienstverlening	1 007	1 017	1 008	995	1 005	1 012	1 017	1 006	1 014	1 022	1 026	
Arbeidsvolume van werknemers	5 694	5 655	5 754	5 682	5 714	5 714	5 667	5 611	5 667	5 689	5 654	

Tabel / Table 4.1.1
Consumptieve bestedingen, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Final consumption, original series (volume changes)

	Mutaties t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar														
	2004□	2005●	2003■					2004□					2005●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV		
	%																
GOEDEREN- EN DIENSTENCATEGORIEËN																	
<i>Goederen</i>	-0,6	0,5	-3,0	-0,9	-0,7	0,1	-0,7	-1,8	-0,3	2,0	2,0						
<i>Voedings- en genotmiddelen</i>	0,6	0,1	-0,1	0,5	0,1	0,5	1,2	-1,3	-0,3	1,5	0,4						
Voedingsmiddelen	2,2	0,1	0,6	2,1	1,6	2,4	2,6	-0,4	-0,8	1,7	0,0						
Genotmiddelen	-2,1	0,0	-1,3	-2,3	-2,3	-2,5	-1,2	-2,8	0,5	1,2	1,0						
<i>Duurzame consumptiegoederen</i>	-1,3	0,9	-5,8	-1,5	-1,0	-0,5	-2,4	-3,4	-1,4	3,6	4,9						
Kleding en schoeisel	-0,2	5,9	-4,1	-3,9	1,9	3,0	-2,1	3,9	0,9	6,9	11,7						
Vervoermiddelen en onderdelen	-4,3	-5,9	-9,2	1,1	-8,1	-7,3	-3,2	-10,6	-4,4	-2,3	-5,0						
Woninginrichting en overige duurzame goederen	-0,8	0,8	-5,7	-1,5	0,6	0,3	-2,3	-3,5	-1,4	3,9	4,3						
<i>Overige goederen</i>	-0,6	0,2	-1,6	-1,6	-1,0	0,7	-0,2	-0,2	1,4	0,2	-0,3						
Energie en water	0,9	-1,1	1,9	-0,7	3,1	3,8	-0,5	0,3	1,7	-0,3	-5,3						
Motorbrandstoffen en overige goederen	-1,1	0,8	-3,0	-2,0	-2,2	-0,1	-0,1	-0,5	1,3	0,3	1,9						
<i>Diensten</i>	1,3	0,6	0,8	0,7	1,0	1,7	1,6	0,4	0,7	0,6	0,6						
Huisvesting	1,3	1,3	0,6	0,7	1,6	2,3	0,5	1,5	1,6	1,1	0,8						
Horecadiensten	-3,0	0,8	-2,1	-2,7	-4,4	-3,2	-1,6	-1,1	-0,1	1,6	2,7						
Diensten m.b.t. recreatie en cultuur	1,1	1,6	0,7	1,2	0,9	1,2	1,1	0,9	1,5	1,8	2,1						
Diensten m.b.t. vervoer en communicatie	3,4	1,0	1,6	3,0	3,6	3,5	3,5	0,1	1,4	1,3	1,1						
Medische diensten en gezondheidszorg	4,8	-0,6	4,4	3,5	5,6	4,8	5,2	-0,6	-1,3	-0,6	0,0						
Financiële en zakelijke diensten	1,8	1,3	2,9	-0,4	1,6	2,1	3,9	1,9	1,4	1,1	0,7						
Overige diensten	-1,4	-2,6	-3,4	0,2	-3,5	-0,9	-1,3	-2,3	-1,8	-3,5	-3,0						
Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl IZWh, binnenlands)	0,4	0,5	-1,1	-0,1	0,2	1,0	0,5	-0,6	0,2	1,2	1,2						
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	-9,0	-4,7	-6,3	-2,3	-12,0	-10,1	-8,1	-4,3	-4,4	-5,0	-5,1						
Af: consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	-1,0	0,1	-2,1	-2,8	-1,8	-5,0	6,6	5,5	-3,2	-0,5	-0,2						
1 Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl IZWh, nationaal)	0,0	0,3	-1,2	0,0	-0,3	0,4	0,0	-0,9	0,2	0,9	1,1						
2 (3+4) Consumptieve bestedingen door overheid	0,0	0,5	3,2	-0,4	0,7	-0,9	0,3	-0,8	-0,8	1,4	2,1						
3 Individuele consumptie door overheid	1,2	1,1	4,8	0,7	2,4	-0,2	1,8	0,0	-0,7	2,7	2,8						
4 Collectieve consumptie door overheid	-1,6	-0,3	1,5	-1,8	-1,5	-1,8	-1,3	-1,9	-0,8	-0,1	1,4						
5 (1+2) Totale consumptieve bestedingen	0,0	0,4	0,2	-0,2	0,0	0,0	0,1	-0,9	-0,2	1,0	1,5						

Table / Tabel 4.2.1
Final consumption, original series (value changes)
Consumptieve bestedingen, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year											
	2004□	2005●	2003■				2004□				2005●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV			
	%													
TYPE OF GOODS AND SERVICES														
<i>Goods</i>	-0,7	1,8	-1,4	-0,5	-0,2	-0,7	-0,1	0,4	0,4	2,8	4,0			
<i>Food, beverages and tobacco</i>	-0,2	-0,1	0,5	-0,1	-1,2	-0,2	-1,4	-1,2	-1,2	0,8	1,1			
Food	-0,6	-0,8	1,7	-0,9	-1,9	-1,3	-2,6	-2,3	-2,3	0,6	0,9			
Confectionery, beverages and tobacco	0,4	1,0	-1,5	1,2	-0,1	1,8	0,8	0,4	0,4	1,2	1,5			
<i>Durable consumer goods</i>	-2,8	-0,5	-2,9	-2,5	-2,0	-3,7	-4,8	-2,7	-2,7	1,9	3,7			
Clothing and footwear	-2,2	3,4	-5,9	-0,4	0,7	-3,4	0,8	-1,7	-1,7	4,0	10,0			
Vehicles and parts	-3,2	-4,7	2,5	-6,9	-6,6	-1,9	-9,5	-3,3	-3,3	-0,4	-4,1			
Home furnishing and other durable goods	-3,0	-1,0	-3,9	-1,8	-1,7	-4,4	-5,2	-3,0	-3,0	1,6	2,5			
<i>Other goods</i>	1,9	7,2	-1,1	2,2	3,8	3,2	7,7	6,9	6,9	6,4	7,6			
Energy and water	4,1	15,5	3,5	7,1	6,5	1,5	18,8	18,1	18,1	12,7	11,6			
Motor fuel and other goods	1,1	3,9	-3,5	0,8	3,1	4,0	1,4	3,4	3,4	4,7	5,7			
<i>Services</i>	3,3	2,5	3,2	3,3	3,5	3,3	2,2	2,7	2,7	2,3	2,7			
Housing	4,2	3,6	3,6	4,5	5,1	3,5	4,1	4,2	4,2	3,1	2,9			
Hotels and restaurants services	-1,1	2,6	-1,0	-2,5	-1,3	0,3	0,9	1,9	1,9	3,2	4,5			
Recreational and cultural services	3,9	4,3	4,7	4,6	3,8	2,5	3,5	4,2	4,2	4,6	5,0			
Transport and communication services	2,6	0,7	4,6	4,1	1,2	0,7	-0,6	0,8	0,8	1,5	1,2			
Medical services and welfare	7,2	1,8	6,5	8,2	7,6	6,5	2,6	1,1	1,1	1,0	2,3			
Financial and business services	3,8	3,3	1,3	3,4	4,3	6,2	2,8	3,7	3,7	2,8	3,7			
Other services	1,5	-0,2	3,6	-0,5	1,9	1,2	-0,6	0,6	0,6	-0,8	-0,2			
Final consumption expenditure by households incl. NPISH, domestic	1,4	2,1	1,0	1,5	1,8	1,4	1,1	1,6	1,6	2,5	3,3			
Final consumption by resident households in the rest of the world	-6,4	-1,2	-0,5	-10,0	-7,0	-5,0	-1,2	-1,2	-1,2	-1,3	-1,1			
Minus: final consumption by non-residents in the Netherlands	0,0	1,3	-2,1	-0,5	-4,1	7,6	7,0	-2,5	-2,5	0,9	1,2			
1 Final consumption expenditure by households incl. NPISH, national	1,1	2,0	1,0	1,0	1,4	1,0	0,9	1,7	1,7	2,3	3,3			
2 (3+4) Final consumption expenditure by general government	2,1	1,7	1,8	2,6	1,2	2,9	0,9	0,6	0,6	2,8	2,6			
3 Individual final consumption of general government	3,3	2,1	2,8	4,3	2,0	3,9	1,8	0,6	0,6	3,1	3,2			
4 Collective final consumption of general government	0,7	1,2	0,5	0,5	0,0	1,6	-0,3	0,5	0,5	2,5	2,0			
5 (1+2) Final consumption expenditure (total)	1,4	1,9	1,3	1,6	1,3	1,6	0,9	1,3	1,3	2,5	3,1			

Tabel / Table 4.3.1
Consumptieve bestedingen, oorspronkelijke reeks
Final consumption, original series

	2004□		2005●	2003■		2004□				2005●			
				IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
<i>mld euro</i>													
GOEDEREN- EN DIENSTENCATEGORIEËN													
<i>Goederen</i>	110,3	112,3	28,5	27,9	27,7	26,4	28,3	27,9	27,8	27,2	29,4		
<i>Voedings- en genotmiddelen</i>	33,5	33,4	8,7	8,2	8,4	8,2	8,7	8,1	8,3	8,3	8,8		
Voedingsmiddelen	20,8	20,7	5,5	5,2	5,2	5,0	5,5	5,1	5,1	5,0	5,5		
Genotmiddelen	12,6	12,7	3,2	2,9	3,2	3,2	3,3	3,0	3,2	3,2	3,3		
<i>Duurzame consumptiegoederen</i>	45,5	45,2	11,7	11,5	11,7	11,1	11,3	10,9	11,4	11,3	11,7		
Kleding en schoeisel	12,7	13,1	3,5	2,8	3,3	3,2	3,4	2,8	3,3	3,3	3,7		
Vervoermiddelen en onderdelen	9,3	8,9	1,9	2,8	2,5	2,2	1,8	2,5	2,4	2,2	1,8		
Woninginrichting en overige duurzame goederen	23,5	23,3	6,4	5,9	5,9	5,7	6,1	5,6	5,7	5,8	6,2		
<i>Overige goederen</i>	31,4	33,6	8,0	8,3	7,6	7,2	8,3	8,9	8,2	7,7	8,9		
Energie en water	8,9	10,3	2,6	3,0	1,8	1,5	2,6	3,5	2,2	1,7	2,9		
Motorbrandstoffen en overige goederen	22,5	23,4	5,5	5,3	5,8	5,7	5,7	5,4	6,0	6,0	6,0		
<i>Diensten</i>	127,7	130,9	31,3	31,4	32,0	32,1	32,3	32,0	32,9	32,8	33,1		
Huisvesting	39,0	40,4	9,6	9,6	9,6	9,9	9,9	10,0	10,0	10,3	10,2		
Horecadiensten	12,1	12,4	2,9	2,8	3,2	3,1	3,0	2,9	3,3	3,2	3,1		
Diensten m.b.t. recreatie en cultuur	8,4	8,8	2,0	2,0	2,1	2,2	2,1	2,1	2,2	2,3	2,2		
Diensten m.b.t. vervoer en communicatie	18,4	18,5	4,5	4,4	4,7	4,8	4,5	4,4	4,7	4,8	4,6		
Medische diensten en verzorging	13,0	13,2	3,1	3,2	3,3	3,2	3,3	3,3	3,3	3,3	3,4		
Financiële en zakelijke diensten	22,4	23,2	5,6	5,6	5,5	5,3	5,9	5,8	5,8	5,5	6,1		
Overige diensten	14,4	14,4	3,6	3,6	3,6	3,5	3,6	3,6	3,7	3,5	3,6		
Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl IZWh, binnenlands)	238,1	243,2	59,7	59,3	59,7	58,5	60,5	59,9	60,7	60,0	62,6		
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	10,3	10,2	1,8	1,8	2,7	4,1	1,7	1,8	2,6	4,1	1,7		
Af: consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	9,2	9,3	2,2	1,8	2,4	2,6	2,3	2,0	2,3	2,6	2,4		
1 Consumptieve bestedingen door huishoudens (incl IZWh, nationaal)	239,2	244,0	59,3	59,2	60,0	60,1	59,9	59,7	61,0	61,5	61,9		
2 (3+4) Consumptieve bestedingen door overheid	118,5	120,5	30,1	27,7	32,0	27,9	31,0	27,9	32,2	28,7	31,8		
3 Individuele consumptie door overheid	66,9	68,3	16,3	15,9	18,2	15,8	17,0	16,2	18,3	16,3	17,5		
4 Collectieve consumptie door overheid	51,7	52,3	13,7	11,8	13,8	12,1	14,0	11,7	13,9	12,4	14,2		
5 (1+2) Totale consumptieve bestedingen	357,7	364,6	89,4	86,9	92,0	88,0	90,9	87,6	93,2	90,1	93,6		

Tabel / Table 5.1.1
Investerings in vaste activa (bruto), oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Fixed capital formation (gross), original series (volume changes)

	Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2004□	2005●	2003■				2005●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	%										
NAAR TYPE ACTIVA											
Woningen	6,3	5,9	-4,3	9,2	3,9	3,8	8,0	-2,6	10,9	9,0	6,8
Bedrijfsgebouwen	-8,3	-2,2	-9,0	-6,6	-11,8	-9,0	-5,3	-9,7	1,8	-0,1	-0,8
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	-0,2	0,0	-3,7	2,5	-2,5	-3,1	2,0	-2,7	0,1	3,4	-0,3
Vervoermiddelen	7,5	-3,7	21,4	18,1	-1,9	6,7	7,4	-7,0	-6,9	12,6	-9,4
Machines en installaties	-0,2	-2,4	24,4	-1,4	17,1	1,8	-14,2	-0,2	-12,8	3,3	1,9
Computers	15,9	22,1	24,0	11,4	12,3	11,9	26,0	12,3	15,2	34,8	25,3
Overige materiële vaste activa	-0,9	1,8	-10,6	-5,2	-2,9	0,8	3,9	2,5	4,5	1,8	-1,6
Immateriële vaste activa	15,4	4,0	-10,6	15,0	14,9	17,1	14,7	2,3	21,4	0,9	-8,9
In cultuur gebrachte activa (bv. bomen en vee)
Overdrachtskosten op grond	2,9	3,2	2,8	1,1	0,0	0,0	9,4	-0,7	9,2	4,0	0,3
Investerings in vaste activa uit productie en invoer	3,1	2,3	1,8	5,1	2,2	2,3	3,0	-2,6	3,9	6,7	1,6
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	14,3	3,2	34,9	13,9	10,0	23,8	11,8	-5,5	4,5	3,8	9,7
Investerings in vaste activa (bruto)	2,9	2,2	1,3	4,9	2,1	1,9	2,8	-2,6	3,9	6,8	1,4
NAAR BEDRIJFSKLASSE VAN BESTEMMING											
Landbouw, bosbouw en visserij	2,9	0,4	-9,7	4,4	-6,5	10,9	8,9	-3,3	6,8	-2,1	-1,6
Nijverheid (incl. energie en bouwnijverheid)	-5,8	-2,3	29,0	-6,4	12,4	-5,4	-20,0	0,1	-13,0	3,5	2,6
Handel, horeca en reparatie	5,2	2,9	-2,3	3,3	2,0	6,1	9,6	0,4	3,6	5,7	2,3
Vervoer, opslag en communicatie	4,7	-4,5	27,4	27,2	-4,2	3,3	-2,9	-14,5	-8,1	17,3	-7,1
Exploitatie van woningen	6,3	5,4	-7,2	8,8	4,4	3,3	8,4	-3,0	10,2	8,3	6,5
Overheid	-4,9	0,5	-3,8	-6,9	-8,7	-4,3	0,5	-2,6	1,8	2,6	0,4
Overige diensten en n.e.g.	9,1	4,2	-3,8	7,8	5,7	8,0	15,0	1,2	11,3	6,3	-1,5
Investerings in vaste activa uit productie en invoer	3,1	2,3	1,8	5,1	2,2	2,3	3,0	-2,6	3,9	6,7	1,6
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	14,3	3,2	34,9	13,9	10,0	23,8	11,8	-5,5	4,5	3,8	9,7
Investerings in vaste activa (bruto)	2,9	2,2	1,3	4,9	2,1	1,9	2,8	-2,6	3,9	6,8	1,4

Table / Tabel 5.2.1
Fixed capital formation (gross), original series (value changes)
Investerings in vaste activa (bruto), oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year								
	2004□	2005●	2003■				2005●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	%										
BY TYPE OF CAPITAL GOOD											
Dwellings	9,6	8,3	-1,1	12,6	7,5	7,1	10,9	-0,6	12,9	11,6	9,9
Non-residential buildings	-6,7	-0,3	-7,3	-4,9	-10,1	-7,7	-3,7	-8,4	3,5	2,1	1,9
Civil engineering works	0,3	1,0	-1,4	3,3	-1,8	-2,3	1,7	-2,1	0,6	3,9	1,9
Transport equipment	9,3	-2,3	22,7	20,3	0,9	7,5	8,9	-6,0	-6,0	14,9	-8,0
Machinery and equipment	0,2	-1,4	24,6	-1,5	17,5	2,3	-13,7	0,2	-11,8	4,7	3,1
Computers	8,6	4,8	9,3	6,1	9,1	6,1	12,1	-2,3	-2,5	13,3	10,2
Other tangible fixed assets	-0,3	2,8	-10,8	-5,0	-2,5	2,2	4,7	3,9	5,5	2,3	-0,3
Intangible fixed assets	17,1	6,3	-8,7	16,7	17,1	19,2	15,4	4,6	24,9	3,2	-7,9
Cultivated assets (e.g. trees and livestock)
Transfer costs of ground	5,3	7,1	6,5	3,6	1,8	6,4	9,1	2,1	12,8	6,0	6,7
Fixed capital formation from production and imports	4,5	3,2	2,9	6,6	4,1	3,7	3,7	-1,9	4,5	7,7	2,8
Minus: sales of used fixed capital goods	15,6	3,2	33,3	14,7	10,5	24,8	14,7	-5,7	4,3	4,9	9,3
Fixed capital formation (gross)	4,3	3,2	2,4	6,4	4,0	3,3	3,5	-1,8	4,5	7,7	2,7
BY ECONOMIC ACTIVITY OF DESTINATION											
Agriculture, forestry and fishing	4,0	1,6	-8,4	4,8	-3,7	10,5	9,5	-3,5	5,6	3,7	0,5
Industry (incl. energy and construction)	-5,0	-1,5	29,5	-5,9	13,3	-4,3	-19,4	0,6	-12,4	4,6	3,6
Trade, hotels, restaurants and repair	5,6	2,6	-2,5	3,8	2,7	6,5	9,4	0,4	3,3	4,5	2,3
Transport, storage and communication	5,6	-4,4	27,3	28,5	-2,5	3,9	-2,6	-14,3	-8,5	17,6	-6,9
Operation of dwellings	9,4	7,8	-4,4	12,0	7,9	6,5	11,0	-1,1	12,2	10,8	9,6
Government	-5,0	0,4	-3,2	-6,8	-8,3	-3,9	-0,7	-2,5	1,4	1,8	1,0
Other services and n.e.c.	10,0	4,3	-3,4	9,0	7,4	8,6	14,9	1,2	11,4	6,3	-1,6
Fixed capital formation from production and imports	4,5	3,2	2,9	6,6	4,1	3,7	3,7	-1,9	4,5	7,7	2,8
Minus: sales of used fixed capital goods	15,6	3,2	33,3	14,7	10,5	24,8	14,7	-5,7	4,3	4,9	9,3
Fixed capital formation (gross)	4,3	3,2	2,4	6,4	4,0	3,3	3,5	-1,8	4,5	7,7	2,7

Tabel / Table 5.3.1
Investerings in vaste activa (bruto), oorspronkelijke reeks
Fixed capital formation (gross), original series

	2004	2005	2003	2004				2005				
				IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>mln euro</i>												
NAAR TYPE ACTIVA												
Woningen	29,8	32,3	6,9	7,7	7,6	6,8	7,7	7,7	8,5	7,6	8,4	
Bedrijfsgebouwen	13,9	13,9	3,7	3,6	3,7	3,1	3,5	3,3	3,9	3,1	3,6	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	10,4	10,5	2,7	2,6	2,7	2,3	2,8	2,6	2,7	2,4	2,8	
Vervoermiddelen	11,0	10,8	3,0	3,0	2,6	2,2	3,2	2,8	2,5	2,6	3,0	
Machines en installaties	12,8	12,6	3,9	2,9	3,6	3,0	3,3	2,9	3,1	3,1	3,4	
Computers	4,5	4,7	1,2	1,0	1,2	1,0	1,3	1,0	1,2	1,2	1,4	
Overige materiële vaste activa	5,0	5,2	1,3	1,2	1,3	1,2	1,3	1,3	1,4	1,2	1,3	
Immateriële vaste activa	7,6	8,1	1,7	1,8	2,0	1,8	2,0	1,9	2,5	1,9	1,8	
In cultuur gebrachte activa (bv. bomen en vee)	0,4	0,4	0,0	0,2	0,3	-0,1	0,0	0,2	0,3	-0,1	0,0	
Overdrachtskosten op grond	1,3	1,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4	
Investerings in vaste activa uit productie en invoer	96,7	99,8	24,6	24,2	25,3	21,7	25,5	23,8	26,4	23,3	26,3	
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	2,1	2,2	0,5	0,5	0,5	0,4	0,6	0,5	0,6	0,5	0,6	
Investerings in vaste activa (bruto)	94,6	97,6	24,1	23,7	24,8	21,2	25,0	23,3	25,9	22,9	25,6	
NAAR BEDRIJFSKLASSE VAN BESTEMMING												
Landbouw, bosbouw en visserij	3,4	3,4	0,7	0,9	1,0	0,6	0,8	0,9	1,1	0,6	0,8	
Nijverheid (incl. energie en bouwnijverheid)	12,0	11,8	3,8	2,7	3,5	2,7	3,1	2,8	3,0	2,8	3,2	
Handel, horeca en reparatie	6,7	6,9	1,6	1,7	1,7	1,5	1,8	1,7	1,8	1,6	1,8	
Vervoer, opslag en communicatie	8,9	8,5	2,6	2,4	2,2	1,8	2,6	2,1	2,0	2,1	2,4	
Exploitatie van woningen	31,7	34,2	7,4	8,2	8,0	7,3	8,2	8,1	9,0	8,1	9,0	
Overheid	13,6	13,7	3,6	3,4	3,5	3,2	3,6	3,3	3,5	3,3	3,6	
Overige diensten en n.e.g.	20,5	21,4	4,8	5,0	5,4	4,6	5,5	5,0	6,0	4,9	5,4	
Investerings in vaste activa uit productie en invoer	96,7	99,8	24,6	24,2	25,3	21,7	25,5	23,8	26,4	23,3	26,3	
Af: verkoop van gebruikte vaste activa	2,1	2,2	0,5	0,5	0,5	0,4	0,6	0,5	0,6	0,5	0,6	
Investerings in vaste activa (bruto)	94,6	97,6	24,1	23,7	24,8	21,2	25,0	23,3	25,9	22,9	25,6	

Tabel / Table 6.1.1
Invoer van goederen en diensten, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Imports of goods and services, original series (volume changes)

	Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2004□	2005●	2003■				2005●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	%										
PRODUCTGROEPEN											
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	3,3	12,3	0,6	-5,4	10,2	8,1	3,5	6,6	18,7	16,2	9,1
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	7,2	6,9	-1,6	17,8	4,9	1,5	5,6	3,2	5,8	3,6	15,2
Voedings- en genotmiddelen	5,0	3,3	-0,2	-0,1	8,5	5,7	5,9	3,9	2,5	3,7	3,0
Textiel, kleding, leder en lederwaren	2,3	5,2	1,0	-1,9	1,2	4,7	5,8	2,0	8,1	3,5	8,2
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	0,2	1,9	3,9	-0,7	1,3	2,0	-1,8	2,8	2,7	2,2	0,1
Aardolie-producten, e.d.	1,8	3,6	-8,2	-5,2	-16,3	21,7	10,3	3,2	6,7	1,3	3,7
Chemische producten	12,0	7,2	0,7	5,8	9,5	20,0	12,9	7,6	9,1	5,8	6,5
Rubber- en kunststofproducten	5,1	0,8	0,3	2,0	6,3	7,8	4,3	0,2	2,1	-0,2	1,0
Basismetalen en metaalproducten	10,5	1,8	10,5	9,8	9,9	12,7	9,7	2,4	1,9	1,8	1,2
Machines en apparaten n.e.g.	5,7	0,3	0,5	-3,1	11,7	9,1	5,6	-0,5	-2,2	0,2	3,8
Elektrotechnische machines en optische apparaten	17,3	12,6	17,1	5,8	19,9	20,3	22,7	10,6	15,2	16,8	9,0
Transportmiddelen	2,3	-4,7	4,2	6,7	-2,4	0,0	4,5	0,3	-3,3	2,8	-16,1
Overige industriële producten	2,8	3,1	-1,3	0,4	6,1	4,3	0,7	0,6	0,5	2,1	8,9
Overige producten	6,9	3,1	-1,9	0,0	5,5	4,5	17,1	6,7	6,3	7,0	-6,1
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	-9,0	-4,7	-6,3	-2,3	-12,0	-10,1	-8,1	-4,3	-4,4	-5,0	-5,1
Cif/fob-correctie	7,5	6,7	4,8	2,2	7,2	12,3	8,5	6,1	9,1	7,3	4,4
Invoer van goederen en diensten (fob)	7,8	5,1	3,8	3,0	7,3	8,8	12,0	5,2	6,5	6,5	2,5
GOEDEREN EN DIENSTEN											
Invoer van goederen (cif)	8,9	6,1	5,7	4,0	8,9	11,6	11,1	5,0	6,9	7,2	5,2
Cif/fob-correctie en herclassificatie	7,3	9,5	4,1	1,1	6,9	12,7	8,9	7,6	10,8	10,2	9,6
Invoer van goederen (fob)	9,0	5,9	5,8	4,1	9,0	11,5	11,2	4,9	6,8	7,1	5,0
Invoer van diensten (cif)	4,3	2,0	-2,9	-0,4	2,2	0,6	15,2	5,9	5,0	4,4	-6,6
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	-9,0	-4,7	-6,3	-2,3	-12,0	-10,1	-8,1	-4,3	-4,4	-5,0	-5,1
Overige invoer van diensten	7,1	3,2	-2,4	-0,2	5,5	4,4	18,3	7,3	6,8	7,2	-6,7
Cif/fob-herclassificatie	7,3	10,8	3,7	0,6	6,8	12,8	9,0	8,2	11,6	11,4	12,0
Invoer van diensten (fob)	4,5	2,6	-2,4	-0,4	2,5	1,3	14,8	6,1	5,4	4,8	-5,3
Invoer van goederen en diensten (fob)	7,8	5,1	3,8	3,0	7,3	8,8	12,0	5,2	6,5	6,5	2,5

Table / Tabel 6.2.1
Imports of goods and services, original series (value changes)
Invoer van goederen en diensten, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year								
	2004□	2005●	2003■				2005●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	%										
GROUPS OF PRODUCTS											
Products of agriculture, forestry and fishing	-0,1	4,1	1,6	-8,3	12,6	6,2	-6,5	-1,6	3,9	5,6	9,6
Crude petroleum, natural gas and other minerals	22,9	40,4	-6,1	4,4	26,7	29,3	33,0	35,0	30,2	38,8	56,6
Food products, beverages and tobacco products	7,0	2,8	0,3	1,2	12,2	9,1	5,4	3,5	0,8	2,9	4,1
Textiles, wearing apparel, leather and leather products	0,8	5,3	-2,3	-4,2	0,9	3,1	4,2	1,4	6,2	4,5	10,0
Paper and-products, printed matter and recorded media	-3,3	1,3	2,4	-4,5	-2,5	-1,4	-4,9	1,5	2,7	1,3	-0,1
Coke, refined petroleum products and nuclear fuel	21,0	32,2	-12,1	-15,3	-2,5	61,4	50,4	30,0	38,9	31,1	30,2
Chemicals, chemical products and man-made fibres	15,2	13,7	-1,2	4,4	10,0	25,0	21,9	16,1	17,3	11,1	10,7
Rubber and plastic products	4,0	3,6	-0,5	0,1	4,9	6,8	4,2	2,7	4,6	2,6	4,4
Basic metals and metal products	21,8	8,4	11,4	12,0	20,1	27,8	27,5	16,0	9,9	5,4	3,4
Machinery and equipment n.e.c.	5,5	3,1	0,0	-4,3	11,5	9,5	6,1	1,6	0,7	3,0	7,1
Electrical machinery and optical equipment	10,1	6,5	5,9	1,4	13,9	13,3	12,2	1,0	6,3	10,7	7,8
Transport equipment	2,6	-4,1	2,7	6,7	-1,9	0,4	4,9	0,7	-2,7	3,5	-15,4
Other manufactured goods n.e.c.	2,1	4,7	-1,6	-1,0	5,4	3,7	0,2	2,0	1,4	3,5	11,6
Other products	9,6	4,1	0,3	2,0	8,5	7,0	20,4	7,9	7,7	7,8	-5,2
Final consumption by resident households in the rest of the world	-6,4	-1,2	-4,4	-0,5	-10,0	-7,0	-5,0	-1,2	-1,2	-1,3	-1,1
Cif/fob-reclassification	10,3	10,2	2,4	1,0	10,9	17,3	12,5	8,8	11,0	11,1	9,9
Imports of goods and services (fob)	9,1	8,1	1,2	1,1	9,3	11,8	14,0	7,6	8,4	9,7	6,9
GOODS AND SERVICES											
Imports of goods (cif)	9,6	9,6	1,7	1,0	10,7	14,6	12,7	7,7	8,9	11,0	10,6
Cif/fob-adjustment and reclassification	11,2	13,2	2,9	1,0	11,7	18,8	13,9	10,3	12,8	14,1	15,3
Imports of goods (fob)	9,6	9,5	1,6	1,0	10,6	14,4	12,6	7,6	8,8	10,9	10,5
Imports of services (cif)	7,2	3,1	-0,7	1,6	5,0	3,7	18,8	7,2	6,6	5,5	-6,1
Final consumption by resident households in the rest of the world	-6,4	-1,2	-4,4	-0,5	-10,0	-7,0	-5,0	-1,2	-1,2	-1,3	-1,1
Other imports of services	10,1	3,8	-0,1	1,9	8,5	7,5	21,9	8,4	8,1	7,6	-6,6
Cif/fob-reclassification	11,6	14,6	3,1	1,0	12,0	19,5	14,5	11,0	13,7	15,5	17,7
Imports of services (fob)	7,5	3,8	-0,4	1,6	5,5	4,6	18,5	7,5	7,0	6,2	-4,5
Imports of goods and services (fob)	9,1	8,1	1,2	1,1	9,3	11,8	14,0	7,6	8,4	9,7	6,9

Tabel / Table 6.3.1
Invoer van goederen en diensten, oorspronkelijke reeks
Imports of goods and services, original series

	2004	2005	2003	2004				2005				
				IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>mld euro</i>												
PRODUCTGROEPEN												
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	9,9	10,3	2,6	2,8	2,6	2,2	2,4	2,8	2,7	2,3	2,6	
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	19,1	26,9	3,7	4,3	4,7	5,2	4,9	5,8	6,1	7,3	7,7	
Voedings- en genotmiddelen	16,7	17,2	4,2	3,8	4,3	4,2	4,4	3,9	4,3	4,3	4,6	
Textiel, kleding, leder en lederwaren	10,2	10,8	2,2	2,7	2,3	3,0	2,3	2,8	2,4	3,1	2,5	
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	6,6	6,7	1,8	1,6	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	
Aardolie-producten, e.d.	7,5	10,0	1,6	1,5	1,6	2,2	2,3	1,9	2,2	2,8	3,0	
Chemische producten	29,2	33,1	6,4	6,6	7,2	7,6	7,8	7,7	8,4	8,4	8,7	
Rubber- en kunststofproducten	6,2	6,4	1,5	1,5	1,6	1,5	1,6	1,5	1,7	1,6	1,6	
Basismetalen en metaalproducten	17,4	18,8	3,7	3,9	4,4	4,3	4,7	4,6	4,8	4,6	4,9	
Machines en apparaten n.e.g.	13,2	13,6	3,3	3,1	3,5	3,1	3,5	3,2	3,5	3,2	3,7	
Elektrotechnische machines en optische apparaten	60,7	64,7	15,8	14,3	13,9	14,8	17,7	14,5	14,8	16,3	19,1	
Transportmiddelen	16,4	15,7	4,4	4,2	4,0	3,5	4,6	4,2	3,9	3,7	3,9	
Overige industriële producten	9,9	10,4	2,5	2,4	2,6	2,4	2,5	2,4	2,6	2,5	2,8	
Overige producten	61,5	64,0	14,5	14,2	15,1	14,7	17,4	15,3	16,3	15,8	16,5	
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	10,3	10,2	1,8	1,8	2,7	4,1	1,7	1,8	2,6	4,1	1,7	
Cif/fob-correctie	-2,1	-2,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	
Invoer van goederen en diensten (fob)	292,6	316,3	69,3	68,3	71,5	73,9	79,0	73,4	77,5	81,0	84,4	
GOEDEREN EN DIENSTEN												
Invoer van goederen (cif)	227,7	249,6	54,8	53,9	55,4	56,8	61,7	58,0	60,3	63,0	68,3	
Cif/fob-correctie en herclassificatie	6,8	7,7	1,6	1,6	1,6	1,7	1,8	1,8	1,9	2,0	2,1	
Invoer van goederen (fob)	220,9	241,8	53,2	52,3	53,7	55,0	59,9	56,2	58,4	61,0	66,2	
Invoer van diensten (cif)	67,0	69,1	15,0	14,9	16,7	17,7	17,8	16,0	17,7	18,6	16,7	
Consumptie door gezinshuishoudingen in het buitenland	10,3	10,2	1,8	1,8	2,7	4,1	1,7	1,8	2,6	4,1	1,7	
Overige invoer van diensten	56,8	58,9	13,3	13,1	14,0	13,5	16,2	14,2	15,1	14,6	15,1	
Cif/fob-herclassificatie	4,7	5,4	1,1	1,1	1,1	1,2	1,3	1,2	1,3	1,4	1,5	
Invoer van diensten (fob)	71,7	74,5	16,1	16,0	17,8	18,9	19,1	17,2	19,0	20,0	18,2	
Invoer van goederen en diensten (fob)	292,6	316,3	69,3	68,3	71,5	73,9	79,0	73,4	77,5	81,0	84,4	

Tabel / Table 7.1.1
Uitvoer van goederen en diensten, originele reeks (volumemutaties)
Exports of goods and services, original series (volume changes)

	Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar								
	2004□	2005●	2003■				2005●				
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	%										
PRODUCTGROEPEN											
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	7,7	11,9	4,2	2,8	4,8	13,0	11,3	8,3	16,4	11,3	11,3
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	21,6	0,9	-1,0	8,4	33,2	43,2	18,6	4,6	13,1	-7,8	-5,4
Voedings- en genotmiddelen	3,4	4,8	-2,2	-2,0	4,7	3,7	7,0	6,8	5,3	5,0	2,4
Textiel, kleding, leder en lederwaren	1,2	5,4	4,3	-3,4	0,9	2,0	6,3	2,4	9,0	5,8	4,9
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	1,9	1,9	4,6	1,4	3,2	5,1	-1,6	0,3	4,9	2,8	-0,4
Aardolie-producten, e.d.	5,1	3,1	2,4	13,9	0,6	8,6	-1,7	0,8	4,2	-1,5	8,9
Chemische producten	7,2	4,0	3,1	3,7	11,6	8,9	4,9	0,9	2,6	6,6	5,8
Rubber- en kunststofproducten	4,3	1,5	1,9	0,1	4,2	5,6	7,5	0,9	1,9	2,7	0,4
Basismetalen en metaalproducten	13,2	4,9	15,5	13,7	14,5	14,6	10,1	3,4	2,4	7,2	6,8
Machines en apparaten n.e.g.	4,6	3,1	-2,2	0,4	8,3	5,9	3,6	3,9	2,8	0,8	4,9
Elektrotechnische machines en optische apparaten	18,2	14,4	15,3	6,6	18,1	21,9	25,3	16,0	18,0	15,2	9,8
Transportmiddelen	1,8	-3,3	-19,5	-11,4	3,4	14,0	2,4	5,2	1,9	-10,9	-8,7
Overige industriële producten	5,7	4,1	-0,8	4,0	6,2	4,8	7,4	1,3	5,7	3,2	6,0
Vervoer en communicatie	4,5	4,6	0,2	4,0	8,7	2,3	3,4	5,0	3,7	4,5	5,1
Financiële en zakelijke diensten	9,0	3,8	-1,4	-2,8	1,6	8,4	28,5	11,7	8,6	8,5	-9,6
Overige producten	2,5	2,8	-1,7	2,0	2,3	1,8	3,8	5,1	5,8	-2,8	2,8
Consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	-1,0	0,1	-2,1	-2,8	-1,8	-5,0	6,6	5,5	-3,2	-0,5	-0,2
Uitvoer van gebruikte vaste activa	33,0	3,1	10,4	34,9	32,9	30,6	32,8	-0,9	0,0	-0,6	12,2
Cif/fob-correctie	7,5	6,7	4,8	2,2	7,2	12,3	8,5	6,1	9,1	7,3	4,4
Uitvoer van goederen en diensten	8,5	5,9	3,2	2,8	8,4	10,1	12,4	6,8	7,5	6,0	3,6
GOEDEREN EN DIENSTEN											
Uitvoer van goederen	9,4	6,6	4,2	3,7	10,2	12,2	11,4	6,4	8,0	6,3	5,7
Uitvoer van goederen uit productie	1,9	2,3	1,7	-1,6	3,0	5,0	1,4	1,8	3,3	1,1	3,0
Wederuitvoer	19,8	12,1	7,7	11,2	20,8	22,3	24,7	12,7	14,3	13,0	8,8
Uitvoer van gebruikte vaste activa	33,0	3,1	10,4	34,9	32,9	30,6	32,8	-0,9	0,0	-0,6	12,2
Uitvoer van diensten	5,4	3,4	-0,7	-0,7	2,4	3,3	16,2	8,2	5,8	4,8	-3,8
Consumptie van diensten door niet-ingezetenen	-1,0	0,1	-2,1	-2,8	-1,8	-5,0	6,6	5,5	-3,2	-0,5	-0,2
Overige uitvoer van diensten	6,4	4,0	-0,3	-0,4	3,3	5,1	17,3	8,5	7,2	5,7	-4,0
Cif/fob-correctie	7,5	6,7	4,8	2,2	7,2	12,3	8,5	6,1	9,1	7,3	4,4
Uitvoer van goederen en diensten	8,5	5,9	3,2	2,8	8,4	10,1	12,4	6,8	7,5	6,0	3,6

Table / Tabel 7.2.1
Exports of goods and services, original series (value changes)
Uitvoer van goederen en diensten, originele reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year									
	2004□	2005●	2003■				2005●					
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
	%											
GROUPS OF PRODUCTS												
Products of agriculture, forestry and fishing	0,8	8,3	5,0	-2,1	1,5	-1,8	5,6	9,0	7,6	8,0	8,6	
Crude petroleum, natural gas and other minerals	21,1	31,0	-3,6	4,4	24,0	42,6	27,2	26,6	42,7	17,8	36,0	
Food products, beverages and tobacco products	4,2	3,9	-3,3	-0,6	7,4	4,9	5,1	4,2	3,1	4,3	4,1	
Textiles, wearing apparel, leather and leather products	0,6	5,7	2,9	-4,7	1,2	1,3	5,7	2,3	7,9	6,9	6,3	
Paper and products, printed matter and recorded media	0,1	1,7	1,1	-1,6	1,7	3,3	-2,6	1,1	4,6	1,7	-0,4	
Coke, refined petroleum products and nuclear fuel	24,7	40,3	-4,3	-3,1	27,2	45,9	32,7	31,0	36,1	39,7	51,7	
Chemicals, chemical products and man-made fibres	11,0	10,2	2,6	0,9	12,2	16,3	15,0	11,1	10,2	10,6	8,8	
Rubber and plastic products	4,5	5,2	2,1	-0,4	3,5	5,4	9,7	4,9	6,1	6,3	3,6	
Basic metals and metal products	22,0	11,9	14,2	13,5	21,7	27,5	25,4	16,8	10,9	10,9	9,5	
Machinery and equipment n.e.c.	5,6	6,5	-2,2	1,0	9,3	6,8	5,1	6,8	6,6	4,3	8,3	
Electrical machinery and optical equipment	11,5	8,5	6,2	2,5	12,7	15,4	15,3	6,5	9,3	9,6	8,5	
Transport equipment	2,5	-3,2	-18,6	-11,6	4,7	15,1	3,2	4,9	2,4	-10,8	-8,6	
Other manufactured goods n.e.c.	5,0	5,6	-2,3	2,7	5,5	4,4	7,2	3,0	6,7	4,2	8,2	
Transport and communication services	6,8	7,2	-0,7	5,6	11,6	4,5	6,0	7,2	6,7	7,3	7,6	
Financial and business services	9,7	4,2	1,9	-2,6	2,0	9,2	29,7	12,8	9,5	9,1	-10,3	
Other products	1,7	6,4	0,4	1,4	0,7	1,0	3,5	7,4	9,9	0,9	7,1	
Final consumption by non-residents in the Netherlands	0,0	1,3	-0,6	-2,1	-0,5	-4,1	7,6	7,0	-2,5	0,9	1,2	
Exports of used fixed capital goods	36,7	3,3	9,1	38,0	36,5	34,7	37,2	0,0	0,0	-0,6	12,1	
Cif/fob-adjustment	10,3	10,2	2,4	1,0	10,9	17,3	12,5	8,8	11,0	11,1	9,9	
Exports of goods and services	8,9	8,9	1,1	0,7	9,2	11,6	14,0	9,7	9,7	8,8	7,7	
GOODS AND SERVICES												
Exports of goods	9,5	10,1	1,1	0,8	10,9	13,8	12,9	9,7	10,2	9,5	11,0	
Exports of goods from production	4,1	9,7	0,2	-4,5	5,3	8,8	7,2	9,6	9,4	8,0	11,6	
Re-exports	17,1	10,7	2,3	8,2	19,1	20,8	20,5	9,9	11,3	11,5	10,1	
Exports of used fixed capital goods	36,7	3,3	9,1	38,0	36,5	34,7	37,2	0,0	0,0	-0,6	12,1	
Exports of services	6,6	4,8	1,2	0,2	3,6	4,5	17,7	9,7	7,7	6,6	-3,4	
Final consumption by non-residents	0,0	1,3	-0,6	-2,1	-0,5	-4,1	7,6	7,0	-2,5	0,9	1,2	
Other exports of services	7,7	5,4	1,5	0,5	4,4	6,4	19,0	10,0	9,3	7,6	-3,6	
Cif/fob-adjustment	10,3	10,2	2,4	1,0	10,9	17,3	12,5	8,8	11,0	11,1	9,9	
Exports of goods and services	8,9	8,9	1,1	0,7	9,2	11,6	14,0	9,7	9,7	8,8	7,7	

Tabel / Table 7.3.1
Uitvoer van goederen en diensten, originele reeks
Exports of goods and services, original series

	2004	2005	2003	2004				2005				
				IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
<i>mld euro</i>												
PRODUCTGROEPEN												
Landbouw-, bosbouw- en visserijproducten	15,9	17,2	3,7	4,0	4,3	3,7	3,9	4,4	4,6	4,0	4,3	
Aardolie, aardgas en overige delfstoffen	8,5	11,2	2,1	2,6	1,7	1,6	2,7	3,2	2,4	1,9	3,6	
Voedings- en genotmiddelen	30,9	32,1	7,6	7,3	7,9	7,7	8,0	7,6	8,1	8,0	8,3	
Textiel, kleding, leder en lederwaren	7,7	8,1	1,7	2,0	1,7	2,2	1,8	2,1	1,8	2,3	1,9	
Papier, papierwaren, drukwerk en opgenomen media	6,3	6,4	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	
Aardolie-producten, e.d.	16,4	22,9	3,4	3,5	3,8	4,5	4,5	4,6	5,2	6,3	6,8	
Chemische producten	44,4	48,9	10,0	10,6	11,1	11,2	11,5	11,7	12,2	12,4	12,5	
Rubber- en kunststofproducten	6,2	6,5	1,5	1,5	1,6	1,5	1,6	1,6	1,7	1,6	1,7	
Basismetalen en metaalproducten	17,6	19,7	3,7	4,1	4,5	4,4	4,6	4,8	5,0	4,9	5,0	
Machines en apparaten n.e.g.	14,1	15,0	3,5	3,2	3,7	3,5	3,7	3,4	3,9	3,7	4,0	
Elektrotechnische machines en optische apparaten	64,5	70,0	16,5	14,9	14,8	15,9	19,0	15,8	16,2	17,4	20,6	
Transportmiddelen	11,7	11,3	2,7	2,6	3,2	3,1	2,8	2,8	3,2	2,7	2,6	
Overige industriële producten	6,1	6,4	1,5	1,4	1,5	1,5	1,6	1,5	1,6	1,5	1,8	
Vervoer en communicatie	19,8	21,2	4,7	4,7	4,9	5,2	5,0	5,0	5,2	5,5	5,4	
Financiële en zakelijke diensten	36,5	38,1	8,5	8,1	8,5	8,9	11,0	9,1	9,3	9,7	9,9	
Overige producten	13,7	14,6	3,5	3,4	3,5	3,2	3,6	3,7	3,8	3,3	3,9	
Consumptie door niet-ingezetenen in Nederland	9,2	9,3	2,2	1,8	2,4	2,6	2,3	2,0	2,3	2,6	2,4	
Uitvoer van gebruikte vaste activa	0,9	0,9	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	
Cif/fob-correctie	-2,1	-2,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	
Uitvoer van goederen en diensten	328,1	357,5	78,1	77,0	80,1	81,9	89,0	84,5	87,9	89,2	95,9	
GOEDEREN EN DIENSTEN												
Uitvoer van goederen	256,3	282,2	61,1	60,8	62,6	63,8	69,0	66,7	69,0	69,9	76,6	
Uitvoer van goederen uit productie	142,7	156,5	35,2	34,0	35,4	35,6	37,7	37,2	38,8	38,5	42,1	
Wederuitvoer	112,7	124,8	25,8	26,6	27,0	28,1	31,1	29,3	30,0	31,3	34,2	
Uitvoer van gebruikte vaste activa	0,9	0,9	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	
Uitvoer van diensten	71,8	75,2	17,0	16,3	17,5	18,1	20,0	17,8	18,8	19,3	19,3	
Consumptie van diensten door niet-ingezetenen	9,2	9,3	2,2	1,8	2,4	2,6	2,3	2,0	2,3	2,6	2,4	
Overige uitvoer van diensten	64,8	68,3	15,3	14,9	15,6	16,0	18,2	16,4	17,1	17,2	17,6	
Cif/fob-correctie	-2,1	-2,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	
Uitvoer van goederen en diensten	328,1	357,5	78,1	77,0	80,1	81,9	89,0	84,5	87,9	89,2	95,9	

Tabel / Table 8.1.1
Binnenlands product en nationaal inkomen, oorspronkelijke reeks (volumemutaties)
Domestic product and national income, original series (volume changes)

	Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		Mutaties t.o.v. het overeenkomstige kwartaal van het voorgaande jaar												
	2004□	2005●	2003■					2004□				2005●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV				
	%														
Binnenlands product (bruto, marktprijzen)	1,7	1,1	0,2	1,2	1,4	2,0	2,3	-0,3	1,6	1,6	1,6				
Nationaal inkomen (bruto, marktprijzen)	1,2	1,8	0,2	1,6	1,5	0,3	1,6	-0,6	0,8	1,5	5,5				

Table / Tabel 8.2.1
Domestic product and national income, original series (value changes)
Binnenlands product en nationaal inkomen, oorspronkelijke reeks (waardemutaties)

	Changes on previous year		Changes on corresponding quarter of previous year												
	2004□	2005●	2003■					2004□				2005●			
			IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV				
	%														
Domestic product (gross, market prices)	2,4	2,7	2,2	2,1	2,3	2,6	3,3	1,6	3,1	2,7	3,3				
National income (gross, market prices)	1,6	3,4	1,7	2,7	3,1	1,8	2,9	0,9	2,2	2,8	7,4				

Tabel / Table 8.3.1

Binnenlands product, nationaal inkomen en lopende transacties met het buitenland, oorspronkelijke reeks

Domestic product, national income and current transactions of the Netherlands with the rest of the world, original series

	2004□	2005●	2003■	2004□				2005●			
				IV	I	II	III	IV	I	II	III
<i>mld euro</i>											
INKOMEN, BESTEDINGEN EN NATIONAAL INKOMENSOVERSCHOT											
Binnenlands product (bruto, marktprijzen) <i>Domestic product (gross, market prices)</i>	488,6	501,9	122,9	119,9	123,9	117,8	127,0	121,8	127,8	121,0	131,2
Uit het buitenland ontvangen primaire inkomens <i>Primary income received from the rest of the world</i>	99,7	120,8	23,6	19,4	28,2	23,4	28,8	22,0	32,7	27,2	39,0
Af: aan het buitenland betaalde primaire inkomens <i>Minus: primary income paid to the rest of the world</i>	98,6	116,4	23,3	18,9	26,5	24,2	29,0	22,4	32,1	27,8	34,1
Nationaal inkomen (bruto, marktprijzen) <i>National income (gross, market prices)</i>	489,8	506,3	123,3	120,3	125,6	117,1	126,8	121,4	128,4	120,4	136,2
Uit het buitenland ontvangen inkomensoverdrachten <i>Current transfers received from the rest of the world</i>	6,5	7,5	1,4	1,6	1,9	1,6	1,3	1,5	2,4	1,9	1,8
Af: aan het buitenland betaalde inkomensoverdrachten <i>Minus: current transfers paid to the rest of the world</i>	13,4	15,3	2,8	3,4	3,3	3,2	3,5	4,0	3,4	3,5	4,3
Beschikbaar nationaal inkomen (bruto) <i>Disposable national income (gross)</i>	482,9	498,6	121,8	118,5	124,2	115,5	124,7	118,9	127,3	118,7	133,6
Af: consumptieve bestedingen <i>Minus: final consumption expenditure</i>	357,7	364,6	89,4	86,9	92,0	88,0	90,9	87,6	93,2	90,1	93,6
Correctie pensioenvoorziening (saldo buitenland) <i>Adjustment for net equity in pension funds reserve (surplus of the nation)</i>	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Nationale besparingen (bruto) <i>National saving (gross)</i>	125,6	134,4	32,5	31,7	32,3	27,6	33,9	31,4	34,2	28,7	40,1
Af: investeringen (bruto, incl. veranderingen in voorraden) <i>Minus: capital formation (gross, incl. change in inventories)</i>	95,5	96,2	24,7	24,3	23,3	21,8	26,1	23,1	24,3	22,8	26,1
Nationaal inkomensoverschot (= Saldo lopende transacties met het buitenland) <i>Surplus of the nation on current transactions</i>	30,1	38,2	7,8	7,5	9,0	5,8	7,8	8,3	10,0	5,9	14,0
LOPENDE TRANSACTIES VAN NEDERLAND MET HET BUITENLAND											
Uitvoeroverschot van goederen <i>Net exports of goods</i>	35,4	40,4	8,0	8,5	8,9	8,8	9,2	10,5	10,6	8,9	10,4
Uitvoeroverschot van diensten <i>Net exports of services</i>	0,1	0,8	0,8	0,2	-0,3	-0,8	0,9	0,6	-0,2	-0,8	1,1
Saldo uit het buitenland ontvangen primaire inkomens <i>Net primary income received from the rest of the world</i>	1,1	4,4	0,4	0,4	1,7	-0,7	-0,2	-0,4	0,5	-0,6	5,0
Saldo uit het buitenland ontvangen inkomensoverdrachten <i>Net current transfers received from the rest of the world</i>	-6,9	-7,7	-1,4	-1,8	-1,4	-1,6	-2,1	-2,5	-1,1	-1,7	-2,6
Correctie pensioenvoorziening (saldo buitenland) <i>Adjustment for net equity in pension funds reserve (surplus of the nation)</i>	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Saldo lopende transacties met het buitenland (= Nationaal inkomensoverschot) <i>Surplus of the nation on current transactions</i>	30,1	38,2	7,8	7,5	9,0	5,8	7,8	8,3	10,0	5,9	14,0

Begrippenlijst

Afschrijvingen: de berekende waardevermindering van machines, gebouwen en andere vaste activa die worden ingezet in het productieproces, voorzover die vermindering het gevolg is van normale technische slijtage, economische veroudering of verzekerbare schade.

Basisprijzen: de waardering van de toegevoegde waarde en het binnenlands product. De waardering tegen basisprijzen gaat uit van de prijs die de producent uiteindelijk overhoudt, dus exclusief handels- en vervoersmarges en exclusief het saldo van productgebonden belastingen en subsidies.

Besparingen: het deel van het beschikbaar nationaal inkomen dat niet gebruikt wordt voor consumptie.

Binnenlands product: het totale inkomen dat door middel van productie in Nederland is gevormd. Het is daarmee gelijk aan de som van de toegevoegde waarden van alle bedrijfstakken. Wordt meestal bruto gebruikt.

Bruto: inclusief afschrijvingen.

Consumptieve bestedingen: de goederen en diensten die gebruikt worden voor rechtstreekse bevrediging van individuele of collectieve behoeften.

Economische groei: de procentuele volumegroei van de toegevoegde waarde ofwel het bruto binnenlands product tegen marktprijzen in een bepaalde periode.

Exploitatie-overschot: het deel van de toegevoegde waarde tegen factorkosten dat resteert na de beloning van werknemers. Bij vennootschappen kan het worden opgevat als beloning voor de inzet van kapitaal in het productieproces. In het geval van zelfstandigen bevat het daarnaast een beloning voor de ingezette arbeid van zelfstandigen en eventueel hun meewerkende gezinsleden.

Finale bestedingen: de waarde van de geproduceerde eindproducten, dat wil zeggen de goederen en diensten die in dezelfde periode niet (geheel) in het Nederlandse productieproces worden gebruikt. Deze bestaan uit uitvoer, consumptieve bestedingen en investeringen.

Intermediair verbruik: de goederen en diensten die in het productieproces worden gebruikt voor verdere bewerking en voor de productie van andere goederen en diensten.

Investeringen: de finale bestedingen die bestemd zijn voor gebruik in een Nederlands productieproces, maar die in de betreffende periode niet of slechts voor een deel daadwerkelijk zijn verbruikt.

Marktprijzen: wordt vooral gebruikt als waardering voor de toegevoegde waarde en het binnenlands product. De waardering tegen marktprijzen is gelijk aan die tegen factorkosten verhoogd met de belastingen op productie en invoer en verlaagd met de subsidies op productie en afschrijvingen

Main concepts

Consumption of fixed capital: the calculated depreciation of machinery, buildings and other fixed assets that are used in the production process, in as far as this reduction in value is caused by normal technical and economic ageing and insurable accidental damage.

Basic prices: Valuation of value added at basic prices excludes trade and transport margins as well as net taxes and subsidies on production.

Saving: the part of disposable national income that is used for consumption.

Domestic product: the total income generated through production in the Netherlands. It is equal to the sum of value added in all branches of industry. Is usually used gross.

Gross: including consumption of fixed capital.

Consumption: the goods and services used for direct satisfaction of individual or collective needs.

Economic growth: the percentage volume growth of value added, or gross domestic product at market prices over a certain period.

Operating surplus: the part of value added at factor costs that remains after deducting the compensation of employees. For corporations it can be regarded as compensation for the use of capital in the production process. In the case of family enterprises it also contains compensation for work by the owners and their family members.

Final demand: the value of produced final products, which is to say the goods and services that in the considered period are not (completely) used in the Dutch production process. It consists of exports, consumption and investment.

Intermediary use: the goods and services that are used in the production process for further processing or the production of other goods and services.

Fixed capital formation: the final demand which is put in a Dutch production process, but is not or only partly used up in the considered period.

Market prices: is used to value value added and domestic product. Valuation at market prices equals that at factorcosts plus taxes on production and imports minus subsidies on production and imports.

Invoer: bestaat uit de goederen en diensten die door het buitenland aan ingezetenen zijn verkocht.

Nationaal inkomen: alle inkomens die Nederlandse ingezetenen ontvangen op grond van hun deelname aan een (binnen- of buitenlands) productieproces, dan wel op grond van hun bezit van vermogenstitels, obligaties, leningen en spaartegoeden. Is gelijk aan de som van de primaire inkomens en gelijk aan het binnenlands product plus de per saldo uit het buitenland ontvangen lonen, rente, dividenden en dergelijke.

Netto: exclusief afschrijvingen.

Ruilvoetverandering: een indexcijfer dat de verhouding weergeeft tussen de gemiddelde ontwikkeling van de uitvoerprijzen en van de invoerprijzen. Als het prijspeil van de uitvoer sneller stijgt dan dat van de invoer, is sprake van een ruilvoetverbetering.

Saldo lopende transacties met het buitenland: het geld dat een land per saldo aan goederen-, diensten- en inkomstentransacties uit het buitenland ontvangt of daaraan moet betalen.

Toegerekende bankdiensten (rentemarge): de impliciete beloning voor banken die ontstaat uit het verschil tussen de rente, dividenden en dergelijke die banken ontvangen op uitgezette middelen en de rente die ze betalen voor het gebruik van aangetrokken middelen. Deze toegerekende bankdiensten moeten worden afgetrokken van de toegevoegde waarde van de andere bedrijfstakken, teneinde een dubbeltelling in het BBP te voorkomen (de 'correctie verbruik toegerekende bankdiensten').

Vaste activa: productiemiddelen die langer dan één jaar meegaan en die een behoorlijke waarde vertegenwoordigen. Omvat materiële activa en immateriële activa. De aankopen en het zelf bouwen ervan behoren tot de investeringen. De waardevermindering komt tot uitdrukking in de afschrijvingen.

Wederuitvoer: de goederenstroom die, op weg van het ene land naar het andere, door Nederland heen vervoerd wordt en daarbij (tijdelijk) eigendom wordt van een ingezetene, zonder dat hier een industriële bewerking plaatsvindt. Dit betreft onder andere goederen die door Nederlandse distributiecentra worden ingeklaard en uitgeleverd aan andere landen. Maakt deel uit van de invoer en de uitvoer.

Imports: consist of the goods and services sold to residents by the rest of the world.

National income: the income received by Dutch residents because of their participation in a (Dutch or foreign) production process, or because of their possession of property, bonds, loans and savings accounts. Equals the sum of primary income as well as domestic product plus the wages, interest, dividends and the like received on balance from the rest of the world.

Net: excluding consumption of fixed capital.

Changes in the terms of trade: an index that expresses the ratio between the average change in exports prices and the average change in imports prices. If the level of exports prices rises faster than that of imports prices, the terms of trade improve.

Surplus of the nation on current transactions: the money from goods, services and income transactions that a nation on balance receives from or has to pay to the rest of the world.

Imputed bank services: the implicit compensation for banks that stems from the difference between the interest, dividends, etcetera that banks receive on money put out and the interest they pay for the use of deposited means. The imputed bank services have to be subtracted from the value added of the other economic activities, in order to prevent double counting in calculating GDP (the correction item 'consumption of imputed bank services').

Fixed assets: means of production in use for more than one year with a substantial value. Comprise tangible as well as intangible assets. The purchase and own-account construction of them are part of investment. The depreciation is expressed in the consumption of fixed capital.

Re-exports: the goods that, on their way from one country to another, are transported through the Netherlands and (temporarily) become property of a Dutch resident, but do not undergo industrial processing. This includes goods that Dutch distribution centres clear through customs and expedite to other countries. Re-exports are part of exports and of imports.

Verwante publicaties

De gegevens uit de Kwartaalrekeningen zijn beschikbaar in de gratis toegankelijke database StatLine van het CBS op Internet: www.cbs.nl. Hierin staan uiteraard ook cijfers uit tal van andere CBS-statistieken. Verder zijn op de website onder andere de conjunctuurpersberichten van het CBS te vinden en het wekelijkse webmagazine. Actuele gegevens over de conjunctuur zijn daarnaast beschikbaar op Teletekst, Conjunctuurpagina 506, Nieuwspagina 507.

Nationale rekeningen 2004	€ 44,50
De Nederlandse economie 2004	€ 15,30
Statistisch Jaarboek 2005	€ 17,95

Zie voor overzicht van alle publicaties: www.cbs.nl

Elektronisch Conjunctuurbericht

Een actueel samenvattend beeld van de conjunctuur op de website biedt het Elektronisch Conjunctuurbericht. Er wordt kort en krachtig ingegaan op de ontwikkeling van de belangrijkste conjunctuurindicatoren. Alle kerncijfers vinden bovendien handzaam een plaats in één overzichtelijke tabel. Het Conjunctuurbericht wordt vernieuwd zodra er nieuwe indicatoren beschikbaar komen. Via een gratis e-mail-abonnement kunt u daarvan op de hoogte worden gehouden. Het Elektronische Conjunctuurbericht vindt u op het Internet onder: <http://www.cbs.nl/conjunctuurbericht>